

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת
יתרו
י"ד – כ' שבט תשפ"ו

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דתניא – דיין אין טעון מלח. וקפריך התלמוד: **מני** – דך ברייתא. **קשיא קטרת** – דהא רבינן לעיל (כ, א) כל שאחרים באין לו חובה, וקטרת נמי דבעי מלח. ולקמן [עמוד ב] נמי אמרינן: בראשו של מזבח, ששם מולחין הקטרת והקומץ. **הפרט** – "מנחתך". **עצים אין מקבלין טומאה** – ואף על גב דעצי מערכה מקבלין טומאה, כדאמרינן בפרק שני דפסחים (לה, א): "והבשר" – לרבות עצים ולבונה, ההיא מדרבנן הוא משום חיבת הקדש, וקרא אסמכתא בעלמא, דהא עצים בעלמא לא מקבלי טומאה. **דם שבשלו** – בין דחולין בין דקדשים, ואבלו – אינו עובר עליו, דהא לא חייבה תורה אלא על הדם הראוי לכפרה, ודם קדשים משבישלו לא חזי למילתיה ונפק מתורת דם, ומליח הרי הוא כרותח. **מהו דתימא מישרא בה משהו למצוה בעלמא** – ומשום ההוא משהו לא נפיק מתורת דם. **הקפה** – כמו (שמות טו) "קפאו תהומות". **(קפה באור)** – ואבלו, חייב משום דם או חלב. **בחמה** – הדרא לכמות שהיה צלולה, לכך חייב. **דם שקרש** – קא סלקא דעתך: ואפילו דחולין. **כאן בחטאות החיצונות** – הא דקתני: הקפה את הדם בחמה ואכלו חייב. והוא הדין לשל חולין, הואיל וראוי לכפרה בקדשים. **והא דאמר זעירי אינו עובר עליו בחטאות הפנימיות** – כגון פרים ושעירים הנשרפים. וטעמא מפרש לקמן. **הלכך** – דאמרת: אמרינן הואיל ובנגדו ראוי. **דם חמור** – אף על פי שאינו ראוי לקרבן, ואיכא למימר דלא חייבה תורה כרת אלא על דם הראוי לקרבן. אלא אפילו חמור, דאין קרבן בטמאין, אפילו הכי חייב. **חוצץ** – לענין טבילה. **סריך** – שמתחיל להתייבש ולהדבק קצת, חוצץ. **לא סריך** – שכשתולין בו אצבע נמשך והולך חוט ממנו (ופוסק) [ונפסק] הדם. **תבונהו** – מפרש לקמן. **מי מלח** – מוריס. **שאינה שובתת** – שמצויה בקיץ ובחורף, ומלח סדומית הים משליכה לאגפה. **איסתריונית** – מן הקרקע נעשית, ובידי אדם. **מכל שהוא** – בין סדומית בין אסתרונית. **מכל מקום** – ואפילו מחוץ לארץ. סדומית דקה, אסתרונית גסה. **יכול יתבוננו** – יתן מלח הרבה כתבן בטיט. **כבנין** – מלח הרבה, שורה על שורה. **נותנת טעם [כבינה]** – באדם. **תקריב בשבת ובטומאה** – אם קרבן ציבור הוא. ואשמועינן דמליחתן עבודה היא, ודחי שבת וטומאה כשאר עבודות.

וכן

אפיק עצים ועייל נסכים — ונמעט נסכים ב"מה מנחה מיוחדת" כו', ודם מ"ועל מנחתך". ואם תאמר: אימא איפכא! ויש לומר: דלא שייך לומר איפכא כלל, דהא כדי שלא נאמר (משום) צד של מתיר הוא דאיצטריכא למיכתב "מעל מנחתך" למעוטי דם דמתרבי מההוא צד, ואילו נסכים ממעטי מיניה.

יצאו עצים שאין מקבלין טומאה — פירש בקונטרס, דהא דאמר בפרק "כל שעה" (פסחים לה, א): "והבשר" לרבות עצים ולבונה, אסמכתא בעלמא. ואי אפשר לומר כן, דבהדיא אמרינן בפרק שני דחולין (לו, ב) דחיבת הקדש דאורייתא מההיא קרא ד"והבשר"! וכן מוכח בפרק "כל הפסולין" (זבחים לד, א) גבי אוכל בשר לפני זריקת דמה, דאמרינן: אבל טומאת בשר — דברי הכל לוקה, דאמר מר: "והבשר" לרבות עצים ולבונה כו'! והאי דקרי ליה בפרק "בית שמאי" (שם מו, ב) פסולא בעלמא — לאו מדרבנן קאמר אלא מדאורייתא, ו"פסולא בעלמא" קאמר — דלית ליה מלקות. ועוד, דהיא גופא משמע דלרבנן הוי דאורייתא, דלרבי ישמעאל דאמר פסולא בעלמא. וההיא דקרי לה "מעלה" בפרק "כל שעה" (פסחים לה, א) — הכי נמי קאמר גבי מעלות: העריב שמשו אוכל בתרומה, דנפקא לן מקרא בפרק "הערל" (יבמות עד, ב), אלמא מעלה דאורייתא קאמר. והא דקאמר הכא: יצאו עצים שאין מקבלין טומאה — בעצי עצים קאמר, ולא בעצי המערכה. ואם תאמר: מנין לנו לרבות עצים לטומאה מ"והבשר", מאחר דיש להו פדיון מן התורה אפילו בתר דשפינהו לגיזרי, כדמשמע בריש "המנחות והנסכים" (מנחות קא, א) לרבנן דפליגי עליה דרבי? דלרבי ודאי ניחא, דחשיב להו קרבן גמור. ויש לומר: דההיא דמרבי עצים בכל מקום — היינו לרבי. וקצת קשיא: מאחר דחייבים על העצים משום טומאה, אמאי לא תני להו בפרק שני דמעילה (י, א), דתנן: הקומץ והלבונה והקטורת — כולם הוכשרו ליפסל בטבול יום, וחייבין עליהם משום נותר וטמא, ופיגול אין בהם? ויש לומר: בין לרבי בין לרבנן לא מצי תני, דלרבנן לא מיחייב אעצים, ולרבי יש בעצים משום פיגול לאחר שנקמצו, ככל דבר שיש לו מתירין לאדם או למזבח, כאיברי עולה שדם מתירן.

[כאן בחטאות החיצונות וכאן בחטאות הפנימיות — פירש רש"י, דבחטאות הפנימיות אינו עובר עליו, וטעמא כמו שמפרש לקמן. ולא נהירא, דאם כן בחטאות הפנימיות נמי משמע לפי שיטת רש"י שאם בשלו צלול, הואיל וראוי לטבילה והזאה — יהא חייב עלה אם יאכלנו. ואין הסוגיא מוכיח הכי, דאמרינן לעיל: כיון דמלחיה נפיק ליה מתורת דם ולא יתחייב עליו! ועוד, דרבא דידיה אמר: אפילו בחטאות הפנימיות ואכלו חייב, ומשמע לפירוש רש"י דרבא לית ליה דזעירי. ולעיל קאמר: יתיב רבא וקאמר להא שמעתא, משמע דסבירא לרבא כזעירי! לכן נראה לי, דבזעירי (היינו בבשלו באור) כולי עלמא לא פליגי דאינו עובר עליו. והא דמחלק הכא בין חטאות הפנימיות לחיצוניות, קאי אקפאו בחמה]. **דם** שבישלו אינו עובר עליו — [והיינו] הא דתנן בפרק "כל הבשר" (חולין קט, א): הלב קורעו ומוציא את דמו, לא

אַפִּיק עֲצִים וְעַיֵּיל נְסָכִים, דְּתַנְיָא: אֲבָל הַיַּיִן וְהַדָּם, וְהָעֲצִים וְהַקְּטֹרֶת - אֵין טְעוּנִין מֶלַח. מַנִּי? אִי רַבִּי - קַשְׁיָא עֲצִים, אִי רַבָּנַן - קַשְׁיָא קְטֹרֶת! - הַאי תַּנָּא הוּא, דְּתַנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: מַה הַפֶּרֶט מְפוֹרָשׁ - דָּבָר שֶׁמְּקַבֵּל טוּמְאָה וְעוֹלֶה לְאִשִּׁים וְיֶשְׁנוֹ עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, אַף כָּל דָּבָר הַמְקַבֵּל טוּמְאָה וְעוֹלֶה לְאִשִּׁים וְיֶשְׁנוֹ עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן; יָצְאוּ עֲצִים - שֶׁאֵין מְקַבְּלִין טוּמְאָה, יָצְאוּ דָּם וְיַיִן - שֶׁאֵין עוֹלִים לְאִשִּׁים, יָצְאָה קְטֹרֶת - שֶׁאֵינָהּ עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן. אֶלָּא טַעֲמָא דְּמַעֲטֵיהּ קְרָא לְדָם, הָא לָאו הָכֵי - הָוֶה אָמִינָא: דָּם לִיבָּעֵי מֶלַח? מִיּוָן דְּמַלְחֵיהּ נָפִיק לֵיהּ מִתּוֹרַת דָּם! דְּאָמַר זְעִירִי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: דָּם שֶׁבִּישְׁלוֹ - אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו, וְרַב יְהוּדָה אָמַר זְעִירִי: דָּם שֶׁמְּלָחוֹ - אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו, וְרַב יְהוּדָה דִּידֵיהּ אָמַר: אֲבָרִים שֶׁצָּלָאָן וְהֶעֱלָן - אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם לֹרֵיחַ נִיחוֹחַ! - מַהוּ דְּתֵימָא, מִישְׁדָּא בָּהּ מַשֶּׁהוּ לְמִצְוָה בְּעָלְמָא, קָא מַשְׁמַע לָן. גּוּפָא, אָמַר זְעִירִי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: דָּם שֶׁבִּישְׁלוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. יָתֵיב רָבָא וְקָא אָמַר לָהּ לָהָא שְׁמַעְתָּא. אִיתֵיבֵיהּ אַבַּיֵי: הַקְּפָּה אֶת הַדָּם וַאֲכָלוֹ, אוֹ שֶׁהִמְחָה אֶת הַחֵלֶב וּגְמָעוֹ - חַיָּיב! - לָא קַשְׁיָא: כָּאן שֶׁהִקְפָּה בָּאוּר, כָּאן שֶׁהִקְפָּה בַּחַמָּה; בָּאוּר - לָא הָדַר, בַּחַמָּה - הָדַר. - בַּחַמָּה נַמִּי, לֵימָא: הוֹאִיל וְאִידְּחִי אִידְּחִי, דְּהָא בְּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי מָנִי מֵרַבִּי יוֹחָנָן: דָּם שֶׁקָּרַשׁ וַאֲכָלוֹ, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: הוֹאִיל וְנִדְחָה יְדָחֵהוּ! אִישְׁתִּיק. אֲמַר לֵיהּ: דִּלְמָא דַּאי כָּאן בַּחַטָּאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת כָּאן בַּחַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת! אֲמַר: אַדַּכְּרָתָן מִילְּתָא, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: דָּם שֶׁקָּרַשׁ בַּחַטָּאוֹת וַאֲכָלוֹ - חַיָּיב, "וְלָקַח... וְנָתַן" אָמַר רַחֲמָנָא, בַּר לְקִיחָה וּנְתִינָה הוּא; בַּחַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וַאֲכָלוֹ - פָּטוּר, "וְטָבַל... וְהִזָּה" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהַאי לָאו בַּר טְבִילָה וְהַזָּאָה הוּא. וְרָבָא דִּידֵיהּ אָמַר: אֲפִילּוּ בַּחַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וַאֲכָלוֹ - חַיָּיב, הוֹאִיל וּכְנֶגְדּוֹ רָאוּי בַּחַטָּאוֹת הַחִיצוֹנוֹת. אָמַר רַב פַּפָּא: הִלְכָךְ, דָּם חֲמוֹר שֶׁקָּרַשׁ וַאֲכָלוֹ - חַיָּיב, הוֹאִיל וּכְנֶגְדּוֹ רָאוּי בַּחַטָּאוֹת הַחִיצוֹנוֹת. אָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר זְעִירִי: דָּם, בֵּין לַח בֵּין יָבֵשׁ - חוֹצֵץ. מֵיתִיבִי: הַדָּם וְהַדְּיוֹ, וְהַדָּבָשׁ וְהֶחָלָב - יְבֵשִׁין חוֹצְצִין, לַחִין אֵינָן חוֹצְצִין! - לָא קַשְׁיָא: הָא דְּסָרִיךְ, הָא דְּלָא סָרִיךְ. "תִּמְלָח" לְמַאי אָתָא? לְכִדְתַנְיָא: "בַּמֶּלַח" - יָכוֹל תִּבּוֹנֵהוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תִּמְלָח", אִי "תִּמְלָח"; יָכוֹל בְּמֵי מֶלַח? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בַּמֶּלַח". "וְלֹא תַשְׁבִּית מֶלַח" - הָבֵא מֶלַח שֶׁאֵינָהּ שׁוֹבֶתֶת, וְאֵיזוֹ? זוֹ מֶלַח סְדוֹמִית. וּמִנַּיִן שֶׁאֵם לֹא מָצָא מֶלַח סְדוֹמִית שֶׁמֵּבִיא מֶלַח אִיסְתְּרוֹנְקִנִית? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תַּקְרִיב" - תַּקְרִיב כָּל שֶׁהוּא, תַּקְרִיב מִכָּל מָקוֹם, תַּקְרִיב וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת, תַּקְרִיב וַאֲפִילּוּ בְּטוּמְאָה. מַאי "תִּבּוֹנֵהוּ"? אָמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא, הָכִי קָאָמַר: יָכוֹל יִתַּבּוֹנְנוּ כְּתֶבֶן בְּטִיט. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: אִי הָכִי, "יִתַּבּוֹנְנוּ" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי: יָכוֹל יַעֲשֶׂנּוּ כִּבְנִין. אָמַר לֵיהּ רָבָא: אִי הָכִי, "יִבְנֶנּוּ" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא אָמַר רָבָא: יָכוֹל תִּבּוֹנֵהוּ? מַאי "תִּבּוֹנֵהוּ"? אָמַר רַב אַשִׁי: יָכוֹל יִתֵּן בּוֹ טַעַם כְּבִינָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תִּמְלָח", כְּיִצַּד הוּא עוֹשֶׂה? מֵבִיא הָאֵבֶר וְנוֹתֵן עָלָיו מֶלַח, וְחוֹזֵר וְהוֹפְכוֹ וְנוֹתֵן עָלָיו מֶלַח וּמַעֲלֵהוּ. אָמַר אַבַּיֵי: וְכֵן לְקֻדֵּירָה.

תנו

קרעו אינו עובר עליו, [דמיירי אחר בישולו]. מדמייתי הנך תרי מילי בהדי הדדי, דם שבישלו ודם שמלחו — משמע דתרוויהו חד טעמא, כדפירש בקונטרס דמליח כרותח, דלא חייבה תורה אלא דבר הראוי לכפרה, וכיון דבישלו או מלחו נפקא ליה מתורת דם. ומשמע הכא דסתם מליחה דקדשים היינו דאין נאכלין מחמת מלחן, דהאי דמליח כרותח — היינו דאין נאכל מחמת מלחו, כדפרישית בפרק "כל הבשר" (שם קיב, א), ואסתם מליחה דקדשים הוא דדייק הכא: הא לאו הכי הוה אמינא דם ליבעי מלח? כיון דמלחיה נפקא ליה מתורת דם, דאמר זעירי דם שמלחו וכו'. ובסמוך אמרינן: וכן לקדירה. לפיכך מדקדק רבינו תם מכאן דמליחה לקדרה באין נאכל מחמת מלחו סגי, ולא כמו שמפרשים: כמו שאדם מולח להצניע, וכמליח לצורך עיבוד, או כדביש ליה לאורחא. ובפרק "כל הבשר" (שם) פירשתי גבי אינו נאכל מחמת מלחו. **יתן** בו טעם כבינה — היינו דלא חזי לאכילה בלא הדחה, כמו שהבינה מתקנת האדם. **וכן** לקדירה גרסינן — ובספר רבינו גרשום כתוב: [וכן לצלי]. וכן פירש רבינו חננאל בפרק קמא דחולין (יד, א) גבי אסורה בהנאה ליומא.

בלשכת המלח ששם מולחים עורות קדשים — תימה: דבמסכת מדות (פרק ה משנה ג) דחשיב שש לשכות שבעזרה, קתני: לשכת המלח — ששם היו נותנין מלח לקרבן, לשכת הפרוה — ששם היו מולחים עורות קדשים! ויש לומר: דהא דקאמר הכא ששם מולחין עורות קדשים — לאו דוקא, אלא כלומר: משם היו נוטלין מלח למלוח עורות קדשים בלשכת הפרוה. והמלח לא היה נתון בלשכת המלח למלוח, כי אם להצניעו שם. והא דקתני עלה במסכת מדות (שם): ששם היו נותנין מלח לקרבן — היינו כלומר הצניעו לצורך קרבנות, כגון למלוח עורות וכל דבר. וקשיא לפירוש זה, דאם כן היתה מלח בארבעה מקומות, והכא לא חשיב אלא שלשה! **והקטרת** — ואם תאמר: למה מולחין את הקטורת בראשו של מזבח יותר מעל הכבש? והלא במזבח הפנימי היה קרב! ויש לומר: לפי שעל הכבש היה מתלכלך בדם האברים, אבל על המזבח היו מולחין דבר יבש — קומץ ולבונה ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח. ואף על פי שהיו מולחין שם עולת העוף, היה מועט.

חולין פשיטא מאי בעו התם — פירש בקונטרס: משום דמכניס חולין לעזרה. ומשני: אף על גב דאמר מר "יאכלו" שיאכלו עמה חולין ותרומה, ופירש בקונטרס: כלומר, חוץ לעזרה יאכלו חולין ותרומה, ויכניסו ויאכלוה על השובע. ותימה: הואיל והני חולין צורך אכילת קדשים הן, ליתיב להו מלח לקדש! ומיהו אפילו בעזרה מכניסים תבלי חולין, דתנן בפרק "כל התדיר" (זבחים צ, ב): וכולן רשאין הכהנים לתת לתוכן תבלי חולין ותרומה, ונפקא ליה בגמרא מדכתיב "למשחה" — לגדולה. ושמא באותן תבלין פשיטא שיכול ליתן מלח של קודש, כמו בקדשים עצמן.

תלמוד לומר ברית מלח עולם הוא — רבינו תם גורס: "מלח ברית" כדפרישית לעיל (יט, ב). **כל** כהן ששוקל אינו חוטא — לבן בוכרי אפילו לוים פטורים כמו כהנים, כדפריש טעמא במסכת שקלים: "כל העובר על הפקודים", ושבט לוי לא נפקד. אבל רבן יוחנן בן זכאי דריש "כל העובר" — עובר בים סוף. אף על גב דכתיב בפרשת "אלה פקודי" מאת ככר ואלף ושבע מאות וחמשים — היינו לתרומת האדנים. דשלש תרומות היו כדמפרש בקונטרס בפרשת "כי תשא", ובאותה של האדנים לא היה שבט לוי, אבל באותה של צורך קרבנות היו. והשתא ניחא טפי הא דכתיב "כל העובר" — בים סוף [משמע] (על הפקודים דהא), [והא] דכתיב "על הפקודים" — משום תרומת אדנים. ומיהו בלאו הכי יש לפרש "כל העובר על הפקודים" — שנפקדו, בין לבדם בין עם ישראל.

שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן — משמע דרבן יוחנן בן זכאי לא היה כהן. והא דתניא בסיפרי גבי פרה שאמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו: מה שעשו ושרתו ידי שכחתי — לאו דהוא עצמו קאמר, אלא כלומר: על פי הוראתו. והא דמסקינן התם: ויש אומרים הילל היה, אלא שלא היה יכול לומר "מה שעשו ושרתו ידי" היינו טעמא — לפי שלא שרפו פרה בימיו. ועצים

תָּנוּ רַבָּנַן: מֶלַח שֶׁעַל גַּבֵּי הָאֵבֶר - מוֹעֲלִין בּוֹ, שֶׁעַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ וְשֶׁבְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ - אֵין מוֹעֲלִין בּוֹ. וַאֲמַר רַב מַתְנָה: מַאי קְרָאָה? "וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי ה' וְהִשְׁלִיכוּ הַכֹּהֲנִים עֲלֵיהֶם מֶלַח וְהֶעֱלוּ אוֹתָם עֹלָה לַה'". תְּנַן הָתָם: עַל הַמֶּלַח וְעַל הָעֵצִים, שֶׁיְּהוּ הַכֹּהֲנִים נֵאוֹתִין בָּהֶן. אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְקָרְבָּנָם, אֲבָל לַאֲכִילָה - לֹא. קָא סָלְקָא דַּעְתִּין: מַאי "לְקָרְבָּנָם" - לְמִלּוֹחַ קָרְבָּנָם, "לֶאֱכוֹל" - אֲכִילַת קָדָשִׁים; הָשְׁתָּא לְמִלּוֹחַ עוֹרוֹת קָדָשִׁים יָהֲבִינַן, לַאֲכִילַת קָדָשִׁים לָא יָהֲבִינַן? דְּתַנְיָא: נִמְצָאתָ אַתָּה אוֹמֵר, בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הַמֶּלַח נְתוּנָה: בְּלִשְׁכַּת הַמֶּלַח, וְעַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ, וּבְרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ; בְּלִשְׁכַּת הַמֶּלַח - שָׁשָּׁם מוֹלְחִין עוֹרוֹת קָדָשִׁים, עַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ - שָׁשָּׁם מוֹלְחִים אֶת הָאֵבָרִים, בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ - שָׁשָּׁם מוֹלְחִין הַקּוֹמֶץ וְהַלְּבוֹנָה, וְהַקְּטוֹרֶת, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים, וְעוֹלַת הָעוֹף! אֶלָּא מַאי "לְקָרְבָּנָם" - לַאֲכִילַת קָרְבָּנָם, וּמַאי "לַאֲכִילָה" - אֲכִילָה דְּחוּלִּין. - חוּלִּין, פְּשִׁיטָא! מַאי בָּעוּ הָתָם? - אַף עַל גַּב דְּאָמַר מָר: "יֹאכְלוּ" - שֶׁיֹּאכְלוּ עִמָּהּ חוּלִּין וּתְרוּמָה כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נֶאֱכֶלֶת עַל הַשּׂוֹבַע, אֲפִילּוּ הָכִי מֶלַח דְּקָדָשִׁים לָא יָהֲבִינַן לְהוּ. אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשִׁי: הָכִי נַמִּי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מַאי "לְקָרְבָּנָם" - לְמִלּוֹחַ, טַעְמָא דְּאַתְנֵי בֵּית דִּין, הָא לָא אַתְנֵי בֵּית דִּין - לָא; הָשְׁתָּא לְיִשְׂרְאֵל יָהֲבִינַן, לְכֹהֲנִים לָא יָהֲבִינַן? דְּתַנְיָא: יָכוֹל הָאוֹמֵר "חֲרֵי עָלַי מִנְחָה" יָבִיא מֶלַח מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, כְּדַרְכָּהּ שֶׁמְּבִיא לִבּוֹנָה מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ? וְדִין הוּא: נֶאֱמַר הָבִיא מִנְחָה וְהָבִיא מֶלַח, וְנֶאֱמַר הָבִיא מִנְחָה וְהָבִיא לִבּוֹנָה, מַה לְּבוֹנָה מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ - אַף מֶלַח מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ. אוֹ כְּלָךְ לְדֶרֶךְ זוֹ: נֶאֱמַר הָבִיא מִנְחָה וְהָבִיא מֶלַח, וְנֶאֱמַר הָבִיא מִנְחָה וְהָבִיא עֵצִים, מָה עֵצִים מְשֻׁל צִיבּוּר - אַף מֶלַח מְשֻׁל צִיבּוּר? נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה, דִּנְיָן דָּבָר הַנּוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים מִדָּבָר הַנּוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים, וְאַל תּוֹכִיחַ לִבּוֹנָה שֶׁאֵינָהּ נוֹהֶגֶת בְּכָל הַזְּבָחִים. אוֹ כְּלָךְ לְדֶרֶךְ זוֹ: דִּנְיָן דָּבָר הַבָּא עִמָּהּ בִּכְלִי אֶחָד מִדָּבָר הַבָּא עִמָּהּ בִּכְלִי אֶחָד, וְאַל יוֹכִיחוּ עֵצִים שֶׁאֵינָן בָּאִין עִמָּהּ בִּכְלִי אֶחָד? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הוּא", וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר: "מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם", מַה לְּהַלָּן מְשֻׁל צִיבּוּר - אַף כָּאן מְשֻׁל צִיבּוּר! אֲמַר לֵיהּ רַב מָרְדְּכַי לְרַב אַשִׁי, הָכִי קָאָמַר רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לְבֶן בּוּכְרִי, דְּתַנְיָא: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֵעִיד בֶּן בּוּכְרִי בְּיַבְנֶה: כָּל כֹּהֵן שֶׁשּׁוֹקֵל אֵינוֹ חוֹטֵא; אָמַר לוֹ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: לֹא כִי, אֶלָּא כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ שׁוֹקֵל חוֹטֵא, אֶלָּא שֶׁהַכֹּהֲנִים דּוֹרְשִׁין מִקְרָא זֶה לְעַצְמָן: "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל", הוֹאִיל וְעוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים שֶׁלָּנוּ הֵיא, הֵיאָךְ נֵאָכְלִין? וּלְבֶן בּוּכְרִי, כֵּיוָן דִּלְכַתְּחִילָּה לָא מִיחַיַּיב לְאִיתְוֵויֵי, כִּי מַיְיתֵי נַמִּי - חוֹטֵא הוּא, דְּקָא מְעַיֵּיל חוּלִּין לַעֲזָרָה! - דְּמַיְיתֵי וּמְסַר לְהוֹן לַצִּיבּוּר. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא,

כִּי וכן לקדירה – אין צריך למולחה יותר. [עד כאן שייך לעמוד קודם]. **שעל הכבש כו'** – שנופל שם כשמולחין (את הקומץ) את האברים, כדאמרן לקמן: בשלשה מקומות נתונה. **אין מועלין בו** – דשוב אינו ראוי. **מאי קראה** – דשעל גבי האבר מועלין? דכתיב: "והשליכו עליהם הכהנים מלח והעלו אותם עולה", אלמא דאבר עם מלחו שניהם קרויין עולה. **תנן התם** – במסכת שקלים: על שבעה דברים התנו בית דין, ואלו שנים מהם: על המלח ועל העצים של קדש. **שהכהנים ניאותין בהן** – נהנין מהן. **למלוח קרבנם** – עולותם ומנחתם שהן מביאין. **לאכילת קרבנם** – כלומר, לאכילה המגיע לחלקם, כגון חזה ושוק חטאות ואשמות שהיחיד מביא והן אוכלין. **מאי בעו התם** – חולין בעזרה. הכי גרסינן: יאכלו שיאכלו עמה. כולה בתורת כהנים קא דריש (עמה כו') האי קרא "והנותרת ממנה" וגו', כדתניא ברישיה דקרא: "יאכלו אהרן ובניו" ובסיפיה כתיב: "יאכלוה", ודריש התם: "יאכלו" – שיאכלו עמה חולין ותרומה בזמן שהיא מעוטה, "יאכלוה" דסיפא – שלא יאכלו עמה חולין ותרומה בזמן שהיא מרובה. **לבונה מתוך ביתו** – דכתיב (ויקרא ב): "ונתן עליה לבונה והדר והביאה אל בני אהרן". **והביא עצים** – דכתיב: "על העצים אשר על האש". **עצים משל ציבור** – מפרש לקמן. **עצים ומלח נוהגים בכל הזבחים** – מלח בא עם הקומץ בכלי. **ברית עולם** – בלחם הפנים כתיב. **מה להלן משל ציבור** – דכתיב: "מאת בני ישראל". **לא נצרכא** – להתנות לבית דין שיהו כהנים מולחין קרבנם משל הקדש. **אלא לבן בוכרי** – האומר: אין כהנים חייבים בשקלים. **כל כהן ששוקל** – שמביא שקלו ללשכה באדר. **אינו חוטא** – מדקאמר אינו חוטא, מכלל דלכתחילה לא מיחייב. וטעמא מפרש במסכת שקלים – דכתיב: "כל העובר על הפקודים", ושבט לוי לא נפקד. ואף על גב דאיכא למימר: הא מייתי חולין לעזרה, אפילו הכי אינו חוטא כדמפרש לקמן. **כל כהן שאינו שוקל חוטא** – בשקלים מפרש טעמא, דכתיב: "זה יתנו" – "זה" בגימטריא שנים עשר שבטים, והיינו שבט לוי. "וכל העובר" מפרש התם: כל העובר בים סוף. **לעצמן** – להנאתן. וקא פריך: ולבן בוכרי כו'. **סלקא דעתך אמינא וכו'** – והשתא מפרש "לא נצרכא" דלעיל.

כי

כי זכי להו רחמנא – לשכה למלוח קרבנם משל הקדש, לישראל הוא דזכי להו משום דאית להו לשכה, כלומר, שהם נתנו השקלים בלשכה שמהן נקנה המלח. אבל כהנים שאין חייבין לשקול – לא, להכי איצטריך תנאה. **חדתי** – לרבי אלעזר בן שמוע בעינן חדתי. **הכא נמי בחדתי** – שעדיין לא נשתמש בהן ארונה. **עיזא** = עז של ברזל נותנין עליו להכבידו. **עיזא דקורקבא** – קורקסא = נסר גדול מלא יתידות. **דיישי דישא** – שנותנין אותו על התבואה וקושרין בו שוורים ומושכין אותו, ונידושת התבואה. **מאי קרא** – מוריגים לצורך דישה, דכתיב "מורג" וכתיב "תדוש". **חרוץ** = יפה ומצמיד. **משנה במנחת כהנים כשרה** – שהרי כולו כליל כמותו. **רבי יהודה אומר אם נתערב הקומץ במנחת נסכים ומנחת כהן משיח פסולה** – לפי שהקומץ דמנחת נדבת ישראל בלילתו עבה, לוג לעשרון. **ומנחת כהן משיח** – ומנחת נסכים בלילתן רכה, שלשה לוגין לעשרון. דכתיב במנחת נסכים: "בלול ברביעית ההין שמן", ויליף חביתין מינה שלשה לוגין לעשרון בפרק "התכלת" (מנחות נא, א). **והן בולעות זו מזו** – הקומץ בולע ממנחת נסכים, והוה ליה ריבה שמנה. ומנחת נסכים נמי פסולה, דהוה ליה חיסר שמנה. והאי דקתני "פסולה" ולא קתני "פסולות" – משום דכולה מתניתין בלישנא דחדא מנחה איירי, ורישא נמי הכי תנא: נתערב קומצה בקומץ חבירתה כשרה, והוה ליה למיתני "כשרות". [מכאן שייך למשנה להלן כג, א] **אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה** – שנפלה זו בצד זו, ונשאר מזו כדי קומץ שלא נתערב – כשרות, ואם לאו פסולות, דאמר בתורת כהנים: "מסלתה" – ולא מסלת חבירתה. **לא יקטיר** – אפילו כל המעורבת, דאין הקטרה מצוה אלא בקומץ. ומקמץ נמי לא מצי קמיץ שני קומצים, דדלמא בכל קומץ וקומץ יש מזה שנתערב, וליכא קומץ שלם מחמת מנחה. **ואם הקטיר** – כל המעורבת, היא לא עלתה לבעלים, דהא לא נקמצה, ואין מנחת נדבה נתרת בלא קמיצה. **נתערב קומצה בשיריה** – לא יקטיר את כולה, משום דשירים אסורין להקטיר, דכתיב: "לא תקטירו ממנו אשה לה'" (ויקרא ב), כל שממנו לאשים הרי הוא בבל תקטירו. **גמרא דם** – דקדשים. **כשר** – לזריקה. **נתערב ביין** – שהוא אדום. **רואין אותו כאילו הוא מים** – ואם היה מים והיה מראית הדם ניכר ביניהם – כשר. **בדם הבהמה** – של חולין. **רואין אותו** – את של חולין. **אין דם מבטל דם** – וכשר. **הדבר ידוע כו'** – אפילו הכי קרי ליה אבתי נמי דם שעיר, ואף על פי שנתערב בו דם הפר, כדאמרינן במסכת יומא (נג, ב): עירה דם הפר לתוך דם השעיר.

כִּי זָכֵי לְהוּ רַחֲמָנָא - לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִית לְהוּ לִשְׁכָּה, לַכֹּהֲנִים דְּלֵית לְהוּ לִשְׁכָּה - לָא זָכֵי לְהוּ רַחֲמָנָא, קָא מַשְׁמַע לָן. וְעִצִּים דְּפִשִּׁיטָא לֵיהּ לַתַּנָּא דְּמִשֵּׁל צִיבּוּר, מְנָלַן? דְּתַנְיָא: יָכוֹל הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה" יָבִיא עֲצִים מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּבִיא נְסָכִים מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "עַל הָעֲצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ", מַה מִּזְבֵּחַ מְשֻׁלָּשׁ צִיבּוּר - אַף עֲצִים וְאֵשׁ מְשֻׁלָּשׁ צִיבּוּר, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי שִׁמְעוֹן; רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ אוֹמֵר: מַה מִּזְבֵּחַ שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הֶדְיוֹט - אַף עֲצִים וְאֵשׁ שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הֶדְיוֹט. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ: חֲדָתִי. - וְעַתִּיקִי לָא? וְהָכְתִיב: "וַיֹּאמֶר אֲרַוְנָה אֶל דָּוִד יִקַּח וְיַעַל אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו רְאֵה הַבָּקָר לָעֹלָה וְהַמֹּרִגִים וּכְלֵי הַבָּקָר לָעֵצִים"! - הָכָא נַמִּי בַּחֲדָתִי. מַאי "מוֹרִיגִים"? אָמַר עוּלָּא: מִטָּה שֶׁל טָרְבָּל. מַאי מִטָּה שֶׁל טָרְבָּל? אָמַר רַב יְהוּדָה: עֵיזָא דְּקוּרְקָפָא דְּדָשׁוּ בָּהּ דִּשְׁתָּאֵי. אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאי קְרָאָה? "הִנֵּה שַׂמְתִּיךְ לְמוֹרַג חָרוּץ חָדָשׁ בַּעַל פִּיפִיּוֹת תָּדוֹשׁ הָרִים". **משנה** נִתְעָרֵב קוֹמְצָהּ בְּקוֹמֶץ חֲבִירָתָהּ, בְּמִנְחַת כֹּהֲנִים, בְּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, בְּמִנְחַת נְסָכִים - כְּשֵׁרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, בְּמִנְחַת נְסָכִים - פְּסוּלָה, שֶׁזּוֹ בְּלִילָתָהּ עֲבָה וְזוֹ בְּלִילָתָהּ רַכָּה, **גמרא** תְּנַן הָתָם: דָּם שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמַיִם, אִם יֵשׁ בּוֹ מַרְאִית דָּם - כָּשֵׁר. נִתְעָרֵב בְּיַיִן - רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא מַיִם. נִתְעָרֵב בְּדַם בְּהֵמָה אוֹ בְּדַם חַיָּה - רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא מַיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וּשְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ: "וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר" - הַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁדָּמוֹ שֶׁל פָּר מְרוּבֶּה מִדָּמוֹ שֶׁל שָׂעִיר; רַבָּנַן סָבְרִי:

מכאן

ועצים דפשיטא ליה לתנא משל צבור מנלן — ואם תאמר: ולילף ממלח כדלעיל, דאין להשיב מלבונה! ושמא יש צד אחד.

שזו בלילתה עבה — מנחת נדבה ולוג לעשרון, כדדרשינן בפרק "שתי מדות" (מנחות פט, א), כדכתיב במצורע יעני: "ועשרון סלת בלול בשמן למנחה ולוג שמן" דמייתא ליה למנחה ולוג שמן, למתנדב מנחה לא יפחות מדבר הטעון לוג, ומאי ניהו עשרון. ומנחת הנסכים וכהן משיח שלשה לוגין לעשרון, כדמפרש בקונטרס.

שזו בלילתה עבה וזו בלילתה רכה והן בולעות זו מזו — אף על גב דקתני "פסולה", דמשמע האחת, נראה דשתיהן פסולות, העבה והרכה, מדקתני: "והן בולעות זו מזו". ומיהו בבליעה חדא מיפסלי תרוויהו, דכי בלע קומץ ממנחת נסכים מיפסיל קומץ — דהוה ליה ריבה שמנה, ומיפסלא מנחת נסכים — דהוה ליה חיסר שמנה. והא דקתני "פסולה" ולא קתני "פסולות" — משום דכולה מתניתין בלישנא דחדא מנחה איירי. ורישא נמי הכי תנן: נתערב קומצה בקומץ של חבירתה — כשרה, והוה ליה למיתני "כשרות". ובששתיהן בלילתן עבה או רכה, אף על פי שבולעות זו מזו — לא חשיב לא ריבה שמנה ולא חיסר שמנה, ולא מפסלא. **והן** בולעות זו מזו — פירש בקונטרס: הקומץ בולע מן מנחת נסכים, והוה ליה ריבה שמנה. ובגמרא [מנחות כג, ב] גבי הא דפריך לרב חסדא דאמר בתר מבטל אזלינן, ממתניתין דשתי מנחות שלא נקמצו, דאם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשרה: והא בין דקמיץ ליה מחדא — אידך הוה ליה שיריים, ולא מבטל ליה שיריים לטיבלא! ופירש בקונטרס שטיבלא דלא מבטל להו לשיריים דניהוו כריבה סולתה — לא מצי למיפרך לרבי חנינא, דנימא מהכא דבתר מבטל אזלינן, דאי בתר בטל אזלינן שיריים מי הוי טיבלא. דאי נמי בתר בטל אזלינן, וטיבלא מבטל לשיריים — לא הוי ריבה סולתה, דבטילי וכמאן דליתיה דמי, ולא מייתר ליה. ופירוש זה סותר מה שפירש במשנה, דמהאי טעמא לא יחשוב כמו ריבה שמנה. ואין לפרש דמה דמיפסלן הכא לאו משום ריבה שמנה, אלא משום חיסר שמנה. דאדרבה, לפי מה שמפרש בגמרא גבי חרב שנתערב בבלול, לא מיפסלן אלא משום ריבה שמנה.

והן בולעות זו מזו — מין בשאינו מינו חשיב ליה בגמרא, משום דאמרינן: סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו ריבה עליו ומבטלו. שהסולת של קומץ רבה על השמן של מנחת נסכים ומבטלו. ותימה: דמהאי טעמא נמי ליפסול לרבי יהודה נתערב קומצה בקומץ חבירתה. וזה הוא תימה לומר משום דבלילתן שוות אין זו בולעת מזו! ועוד, נתערב קומצה בשיריה, דקתני סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים, ופריך מינה בגמרא דליבטלו שיריים לקומץ, ומשני רבי זירא: נאמרה הקטרה בקומץ כו'. למה לן האי שינויא? הא אמרינן דבלילתן שוות ואין בולעות זו מזו, ומאי אין קומץ מבטל קומץ שייך כאן! ועוד תימה: דבגזירה שוה דרבי זירא אליבא דרבי יהודה נמי מסקי לה, ומשמע דאין הקומץ מבטל חבירו, אפילו קומץ דמנחת חוטא וקומץ דמנחת נדבה, אף על פי שזה חרב וזה בלול! ומה שכתוב בספרים בגמרא גבי חרב שנתערב עם בלול: מאי לאו קומץ דמנחת חוטא דאיערב בקומץ דמנחת נדבה — לא גרסינן הכי, אלא בספרים דגרסי: דאיערב במנחת נסכים. אבל שום קומץ אין מבטל חבירו, אפילו לרבי יהודה, דאי משכחת חד קומץ דמבטל לא תתקיים גזירה שוה. והשתא, מנלן לרבי יהודה דלא יבטלו זה את זה קומץ דמנחת חוטא וקומץ דמנחת נדבה? הא בלעי מהדדי! ועוד תימה: למאי דמסקינן מגזירה שוה דרבי זירא אליבא דרבי יהודה, אם כן מנחת נסכים וקומץ נמי לא ליבטלו זה את זה! ומיהו הא לאו פירכא היא, דדוקא בקומץ ושיריים איכא גזירה שוה דהקטרה הקטרה, אבל מנחת נסכים כולה כליל, ואין כאן קומץ ושיריים.

אם יש בו מראית דם כשר — לא באדמומית מעט מתכשר, אלא מראית דם גמור קאמר, למעוטי היכא דדיהה מראיתו. דהא דדם הפר מרובה על דמו של שעיר, משמע דאי לאו מטעם עולין או משום מין במינו — היה בטל, אף על פי שאם היה דמו של פר מים היה בו מראית דם שעיר קצת. **הדבר** ידוע שדמו של פר מרובה על דמו של שעיר — פירוש: והיה לו לדמו של שעיר להיות בטל. תימה: דאיפכא הוה ליה למידק, דאמרינן ביומא (נג, ב) שעירב דם הפר בדם השעיר. וההיא דדם שנתערב במים אמרינן בפרק "התערובות" (זבחים עח, ב) ובפרק "ביצוי הדם" (חולין פז, ב): לא שנו אלא שנפלו מים לתוך דם, אבל דם לתוך מים — ראשון ראשון בטל. והילכך, האי דם הפר היה לו להבטל ראשון ראשון בדם השעיר! ואפילו מאן דלית ליה ראשון ראשון בטל בפרק בתרא דמסכת עבודה זרה (עג, א) הכא מודה, משום דהוה ליה נראה ונדחה! ויש לומר: דלא אמרינן ראשון ראשון בטל בשמערה בשפע הרבה ביחד, כמו שמחלק בפרק בתרא דמסכת עבודה זרה (שם) בין חבית דנפיש עמודיה לצרצור קטן דלא נפיש עמודיה. ואפילו מאן דאית ליה ראשון ראשון בטל בחבית, ביותר מפי חבית היה מודה דלא בטל.

מכאן

מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה — ואם תאמר: תיפוק ליה משום דאין מצות מבטלות זו את זו, כדאמרינן ב"ערבי פסחים" (קטו, א) גבי הלל שהיה בורך פסח ומצה ומרור. וכן בפרק התערובות (זבחים עט, א) פליג רבי אלעזר ארבי שמעון בן לקיש בההיא דפיגול ונותר וטמא שבללן, וקאמר שאין מבטלין זה את זה, ומייתי ראייה מדהלל! ושמא לגבי אבילה שאני. **ורבי** יהודה סבר מכאן למין במינו שאינו בטל — ואם תאמר: היכי מסיק רבי יוחנן דטעמא דרבי יהודה מהא קרא? הא מסקינן בפרק "אותו ואת בנו" (חולין עט, א) דרבי יהודה ספוקי מספקא ליה אי חוששין לזרע האב או לא, ומאן דאמר חוששין לזרע האב לא בעי "אותו" לחלק, דמסקינן התם: לחנניא דלא מייתר ליה "אותו" קסבר דלחלק לא צריך קרא, דסבר לה כרבי יונתן! וביומא פרק "הוציאו לו" (נז, ב) אמרינן:

מכאן לעולין כו' – והני דמים דמתניתין דזבחים עולין נינהו, ולא מבטלי אהדדי.

מִין

מְכָאן לָעוֹלִין שֶׁאֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: מְכָאן לְמִין בְּמִינוֹ שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל. רַבָּנַן סָבְרִי: מְכָאן לָעוֹלִין שֶׁאֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה. וְדִלְמָא מִשּׁוּם דְּמִין בְּמִינוֹ הוּא! - אִי אַשְׁמַעֵינַן מִין בְּמִינוֹ וְלָא אַשְׁמַעֵינַן עוֹלִין - כְּדְקָא אָמְרַתְּ; הָשְׁתָּא דְּאַשְׁמַעֵינַן עוֹלִין - מִשּׁוּם דְּעוֹלִין. - וְדִלְמָא עַד דְּאִיכָּא מִין בְּמִינוֹ וְעוֹלִין! קַשְׁיָא. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: מְכָאן לְמִין בְּמִינוֹ שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל. וְדִלְמָא מִשּׁוּם דְּעוֹלִין הוּא! - אִי אַשְׁמַעֵינַן עוֹלִין מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ - כְּדְקָאָמְרַתְּ; הָשְׁתָּא דְּאַשְׁמַעֵינַן מִין בְּמִינוֹ - מִשּׁוּם דְּמִין בְּמִינוֹ הוּא. - וְדִילְמָא עַד דְּאִיכָּא מִין בְּמִינוֹ וְעוֹלִין! קַשְׁיָא. תְּנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּמִנְחַת כֹּהֲנִים בְּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ וּבְמִנְחַת נְסָכִים - פְּסוּלָה, שֶׁזּוֹ בְּלִילָתָהּ עָבָה וְזוֹ בְּלִילָתָהּ רַכָּה, וְהֵן בּוֹלְעוֹת זוֹ מִזּוֹ. וְכִי בּוֹלְעוֹת זוֹ מִזּוֹ מַה הָוֵי? מִין בְּמִינוֹ הוּא!

אמר

דבתיב באידך קרא "ומן הצאן" כמאן דכתיב "יחדו" דמי! (ויש לומר) דהתם פירש בקונטרס דדריש מדשני קרא בדיבוריה, דכתיב "מן הבקר ומן הצאן". ומיהו, אין זה כל כך שינוי, דלא הוה מצי למכתב "ומן הבקר", דתרוייהו לפרושי מן הבהמה קאתי, ודמיא "מן הבקר ומן הצאן" "לדם הפר ולדם השעיר", האי דכתיב וי"ו לאוסופי — הכא נמי וי"ו לאוסופי. ואם תאמר: ומאן דאמר אין מערבין, מנא ליה עולין ומין במינו? ויש לומר: דנפקא להו מדכתיב "דם" "דם", כדאיתא בזבחים בפרק "התערובות" (זבחים פא, א). ואם תאמר: בפרק "הניזקין" (גיטין נד, ב) גבי ערלה וכלאי הכרם קאמר רבי יהודה: נפלו אגוזי פרך ונתפצעו — בשוגג יעלו, במזיד לא יעלו. והתם מין במינו הוא, ומשמע התם מדאורייתא ברובא בטיל, אלא משום דקניס כדאמרינן התם. וכל תרומה נמי מודה רבי יהודה דעולה באחד ומאה, כדמוכח בפרק "נוטל" (שבת קמב, א) דקאמר רבי יהודה: מעלין את המדומע באחד ומאה! ויש לומר: דדבר לח המתערב יפה — בכל שהוא, אבל דבר יבש בטיל שפיר. ולא גרסינן בגיטין (נד, ב) "נפלו לגת ונתפצעו", דלא מיירי בלח אלא ביבש. והא דקאמר בחולין (ק, א) דחתיכה אחת אוסרת כל החתיכות שהן מינה — טעם המתערב כלח דמי. ובסוף מסכת ביצה (לח, ב) דאמרינן: חיטין בחיטין נמי, נהי דלרבי יהודה לא בטיל לרבנן מבטיל בטיל — בקמח מיירי, שמתערב יפה וכלח דמי, אבל חיטין בחיטין עצמן בטלי. תדע, דהא דאמר חיטין ושערין בקמח מיירי שמתערב, דאי כברייתם כיון דמינברי לא בטלי. וכענין זה מפרש רבינו תם דהא דאמר רבי יוחנן בסוף מסכת עבודה זרה (עג, ב): שתי כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה שמזגן ונתערבו זה בזה — סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו. דקשיא ליה: כיון דתרומה עולה במאה ואחד, אם כן מין במינו נמי יסייע לשאינו מינו לבטל התרומה! אלא שמע מינה דבמינו במשהו. והא דאמר רבי יוחנן התם דכל איסורים שבתורה במינן בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך, ולא חשיב תרומה — משום דבכלל טבל הוא, וחד טעמא לתרוייהו, דמפרש התם טעמא דטבל דכהיתירו כך איסורו, דחיטה אחת פוטרת את הכרי — והוא הדין תרומה בעלייתה כך איסורה. ובכל דוכתי דתרומה עולה באחד ומאה — בדבר יבש. ומתניתין דשתי מנחות שלא נקמצו, דלא מבטלי ליה שיריים לטיבלא, דמוקמי לקמן כרבי יהודה — במנחת סולת איירי, שמתערב לגמרי בדבר לח, ולא במאפה תנור ומחבת ומרחשת. וההיא דלקמן דנבילה בשחוטה — בשנימוחה. והרב רבינו יום טוב מפלנ"ו הקשה לרבינו תם מההיא דפסחים (כ, ב) דחבית של תרומה שנשברה בגת העליונה ותחתיה חולין טמאין, דאמרינן התם (כא, א) דאם נפלה למאה חולין — דברי הכל תרד ותטמא. אלמא, אפילו דבר לח עולה באחד ומאה! ונראה שכמו כן היה יכול להקשות מההיא של שאור ושל חולין ושל תרומה שנפלו בעיסה, דאין לח ומתערב יתר ממנו. ועוד במסכת תרומות פרק "סאה תרומה" בתוספתא: לוג יין צלול שנפל לתוך מאה לוגין עכורין — יעלה. וחזר בו רבינו תם, דודאי אין חילוק בין לח ליבש. ותירץ, דהא דתרומה עולה באחד ומאה — בנפלה לתוך חולין מתוקנין, דאי אפשר למבטל דהיינו החולין, ליעשות כבטל דהיינו התרומה. וההיא דשני כוסות אחד של תרומה ואחד של חולין — בחולין שאינם מתוקנין, דאפשר להו ליעשות תרומה, וסבר לה רבי יוחנן כמאן דאמר לקמן: בתר מבטל אזלי רבנן, והוה ליה מין במינו. וההיא דפסחים (שם) לא קשיא אף למאן דאמר בתר בטל אזלינן, דמשקים לכי מסרחי אין שם משקה עליהן, ולא אפשר לה לתרומה שתיעשה חולין. ואם תאמר: וטבל במינו במשהו היכי משכחת להה? הא אי אפשר למבטל דהיינו החולין שיעשו טבל! ויש לומר: שנפל טבל טבול לתרומה בטבל שאינו טבול לתרומה, דהוי מין במינו כיון דשם טבל על שניהם. אי נמי, טבל שראה פני הבית בטבל שלא ראה פני הבית. אי נמי, אפילו נפל לחולין מתוקנין — ובעודה לתרומה בידבעלים, דאפשר לאיתשולי עלה. והשתא דאתינן להכי, איכא לאוקומי אותה דשני כוסות בחולין מתוקנין — כגון דתרומה בידבעלים, וההיא דפסחים — בתרומה בידכהן. ועוד יש ליישב תירוץ ראשון דרבינו תם וההיא דפסחים כרבי חייא דלקמן, דאית ליה לרבי יהודה נבילה ושחוטה בטילות זו את זו, ולהכי חשיב התם מין בשאינו מינו במשהו ואף על פי שחשובין מין ומינו לענין אחד ומאה, דלא סגי להו בששים. אבל רבי יוחנן דלא כרבי חייא, דהכי נמי מוכח לקמן דלאו כולי עלמא אית להו דרבי חייא. והך משנה דאין דם מבטל דם, פירש בקונטרס לקמן דלרב חסדא דאוזל בתר מבטל הויא דלא כרבי חייא. ואפילו לרבי חנינא דאוזל בתר בטל, נראה דאיבא טובא, דההיא דאין רוק מבטל רוק ואין מי רגלים מבטל מי רגלים, וגבי דם כיסוי (חולין פז, ב) שנתערב בדם בהמה, דאמר רבי יהודה: אין דם מבטל דם — כולהו אי אפשר לזה להיות כזה אפילו לרבי חנינא. דלא דמי לדם קדשים דאיפשר להיות כחולין, כמו שפירש הקונטרס לקמן (כג, ב) דכשילין לילה אחד יצאו מקדושתן כחולין. וכל סתמא דהתלמוד לרב חסדא דלא כרבי חייא. דאמר בפרק "גיד הנשה" (חולין ק, א): חתיכה עצמה נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכות לרבי יהודה, וגבי זרוע בשילה דקאמר: לא נצרכה לרבי יהודה דקאמר מין במינו לא בטיל. וגבי ציר דקאמר רבי יהודה שיעורה במאתים, ופריך דהא אמר רבי יהודה מין במינו לא בטיל, ומשני כר', וההיא דביצה דמין במינו לרבי יהודה, ודם תבושה דאמר בנדה (עא, א) דאמר אין דם מבטל דם לרבי יהודה. ואפילו לרבי חנינא צריך עיון, דנראה שיש מהנך שהבאתי דלא כרבי חייא. ועוד יש ליישב תירוץ רבינו תם שמחלק בין לח ליבש, ולא קשה ההיא דפסחים (כא, א) לרבי יוחנן, דלאו אליבא דכולי עלמא קאמר טבל ויין נסך במשהו, דמודה רבי יוחנן דלרבנן (דרבי יהודה) בנותן טעם. אלא רבי יוחנן סבר כרבנן בשאר איסורי, וכרבי יהודה בטבל ויין נסך. וכן ברייתא דתניא כוותיה. והשתא ההיא דפסחים (שם) כרבנן, דמין במינו בטיל בכל מקום. והשתא איכא שלשה מחלוקת של תנאים בדבר. דהא תניא כוותיה דרבי יוחנן. והדתניא בפרק "הנודר מן הירק" (נדרים נח, א) בלל אמר רבי שמעון: כל דבר שיש לו מתירין כר', אמרו לו: הרי שביעית שאין לה מתירין, ותנן: השביעית אוסרת כל שהוא במינה, אמר להם: לא אמרו שביעית במינה אלא לביעור, אבל לאכילה לא — לא מצי למיפרך מטבל ויין נסך, דהתם סבירא כרבנן דכל איסורין בטלין אפילו מין במינו. והשתא ניחא הא דתניא בתוספתא: יין נסך שנפל על גבי ענבים — ידיחם, על גבי יין — יקלח את היין והשאר מותר, אף על פי שאי אפשר שלא ישאר שם משהו יין. אבל קשיא מההיא דתניא בתוספתא דטבול יום גבי חבית שניקבה בין מפיה בין מצידיה בין משוליה טמאה, רבי יהודה אומר: מפיה ומשוליה טמאה, מפיה — מפני שמשקה מתמיך לתוך ידו, משוליה — מפני שהמשקה גרוד על גבי ידו, מן הצדדין — יעלה באחד ומאה! והרב רבינו יצחק תירץ: הא דידיה הא דרביה, בפרק "התערובות" (זבחים עט, א) אמר רבי יהודה משום רבן גמליאל: אין דם מבטל דם, וההיא דהניזקין (גיטין נד, ב) ראיה. והכי משני אביי בפרק "התערובות" (זבחים עח, ב). אבל קשיא, דרבא פליג התם עליה! ויש עוד לפרש, דההיא דשני כוסות של היין של חולין צריך מאה של חולין, וכאן אין (צריך) מאה כנגד תרומה בין יין של חולין ומים, שבכוס של תרומה שלשה חלקים מים, ובכוס של חולין חמשים ושבעה חלקים מים כנגד התרומה, ושליש מהיין שבכוס של חולין תשעה עשר מאותן חלקים, הרי בין כל המים והיין של חולין אין עולין אלא לשבעים ותשעה חלקים כנגד התרומה. וגם אם יהיה מזוג שני חלקים מים ואחד יין — אין בין יין של חולין והמים מאה חלקים כנגד התרומה, לכן אין יכול היין של חולין להצטרף עם המים. כי ביטול אינו אלא במאה, והרי אין מאה בין הכל, כי מזג כוס התרומה שני חלקים, ומי הכוס של חולין חמשים ושמנה חלקים, ואם כן היין של חולין עשרים ותשעה חלקים — הרי כאן שמונים ותשעה חלקים ולא יותר. ואפילו יש מאה בין הכל, יש לומר דשמא לא יצטרפו המים למאה והיין לששים.

אמר

רש"י

מין במינו – שמן ושמן. ודבר אחר – סולת. סלק את מינו – שמן דקמץ משום נדבה – כמי שאינו, ונמצא סולתו של קומץ רבה על שמן הנבלע בו, ומבטלה. ששמנו – שנתן עליו שמן לאחר שקמצו. הוא עצמו – בלומר, תחילת מצוה שישפשפנו לקומץ בשירי מנחה אחד מן הלוגין, וכל שכן דאם שמנו כשר. שלא יקבע לה שמן – בעוד שלא נקמצה, אבל לאחר קמיצה אם שמנה קצת – כשר. יקריב – דרבנן לטעמייהו, דעולין אין מבטלין זה את זה. רבי יהודה אומר לא יקריב – ואפילו רבנן לא אמרי יקרב אלא משום דעולין אין מבטלין זה את זה, והיכא דאיתיה – אמנחת נדבה שדינן ליה. אבל אם נפל שמן בקומץ דחוטא – אפילו לרבנן לא יקרב! מנחת נסכים של פרים ואילים – חריבה לגבי מנחת נסכים בכש, דכבש הוי שלשה לוגין לעשרון, דכתיב בפרשת "שלח לך": "סלת עשרון בלול ברביעית ההין שמן", והין שנים עשר לוגין. ושל פרים ואילים שני לוגין לעשרון, דכתיב בפר: "בלול בשמן חצי ההין", דהיינו ששה לוגין ושלשה עשרונים סלת. ובאילים: "סלת שתי עשרונים בלול בשמן שלישית ההין". והיכא דנתערבה מנחת פרים במנחת כבשים – התם ודאי לא יקרב, משום דנמצאת העבה רכה. אבל קומץ דמנחת חוטא דאיערב בקומץ דמנחת נדבה – יקרב. פרושי קמפרש – והכי קאמר: מנחת פרים בשל כבשים, דהיינו חרב שנתערב בבלול, דבלועין זה מזה – אפילו הכי לרבנן יקרב, דאין עולין מבטלין זה את זה. רבי יהודה אומר לא יקרב – דשאינו מינו רבה עליו ומבטלו. על גבי עצים – והניחה הקומץ עליו. מהו – מי הוי חסר קומץ או לא? מי אמרינן חבורי עולין, מה שהוא מחבר השמן לקומץ, שחוזר ונותן הקומץ על העצים. כעולין דמו – כאילו הוי השמן מובלע בקומץ וכשר, או לאו בעולין ופסול? המעלה – בחוץ. עולין – בשר, חבורי עולין – עצם. שמן – לאו מין סלת היא. עצם אי פריש – כגון פוקעין, לאו מצוה לאהדורי, בפרק "גיד הנשה" (חולין צ, א), הלכך לאו כעולין דמו. לשון אחר: קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים, מהו? מי בעיא להקטיר עצים עם קומץ או לא? חבורי עולין – שמן שמחבר לקומץ כעולין דמו, ואם אינו מקטירו הוי כקומץ חסר, או לא כעולין ולא איכפת לן. משנה שתי מנחות כו' – כבר פירשתי למעלה (כב, א). גמרא נבילה בטלה בשחוטה – אם יש שתי חתיכות (אחת) שחוטה ואחת נבילה, ואין ידוע איזוהי – בטלה בהן, שאם נגע באחת מחתיכות – אינו טמא, דאמרינן: שחוטה היא. שאי אפשר לשחוטה שתעשה נבילה – והוה ליה מין בשאינו מינו, ובטל לדברי הכל. ושחוטה אינה בטילה בנבילה – אם יש שתי חתיכות נבילה ואחת שחוטה ביניהן – אינה בטילה, ואם נגעה אחת מהן בתרומה אינה נשרפת עליה, אלא תולין, דשמא זו היא השחוטה. שאפשר לנבילה שתיעשה שחוטה – לקמיה מפרש טעמא דרב חסדא, דאזיל בתר מבטל, והואיל ואי אפשר לרוב להיות כמועט – הוי כמין בשאינו מינו. ולא אזלינן בתר בטיל, דאף על גב דאפשר למועט להיות כמרובה – הוי כמין בשאינו מינו. פרחה טומאה – דכתיב (דברים יד): "לגר אשר בשעריך תתננה", ואמרינן בבכורות (כג, ב): הראויה לגר קרויה נבילה. כל שאפשר לו – לבטל, דהיינו מועט, להיות כמוהו של מבטל – אינו בטל, הלכך, נבילה אינה בטילה בשחוטה. אבל שחוטה בטילה בנבילה, דאי אפשר לשחוטה שתיעשה נבילה, ואם נגעה אחת מן החתיכות בתרומה – נשרפת עליה, דרבי חנינא אזיל בתר בטיל. הא מין במינו בטל – הלכך, בין נבילה בשחוטה בין שחוטה בנבילה, בטלין.

תוספות

אמר רבא קסבר רבי יהודה כו' — הא דאמר בפרק "כל הבשר" (חולין קח, א) בשמעתא דטיפת חלב, דאמר רבא: קסבר רבי יהודה כל שהוא מין ומינו כו' — היינו הכא בשמעתין, שהוא עיקר מילתיה דרבא. ולא כמו שפירש שם בקונטרס, דהיינו רבא דפרק "גיד הנשה" (שם ק, ב) שאמר: אפילו לא קדם וסלקו הוי מין ומינו ודבר אחר כו'. דהתם לא קאמר בהאי לישנא: קסבר רבי יהודה כו'.

הוא עצמו משכשכו בשירי הלוג — פירוש: לוג של מנחות שניתותר. ואם תאמר, הא תנן בפירקין (כו, א) השמן מיעוטו מעכב את רובו! ויש לומר: שלא ניתנה תורה למלאכי השרת, ואי אפשר שלא ישאר בלוג מן השמן. חרב שנתערב בבלול כו' — יש תימה: מאי קא פריך? דלעולם מודה רבי שמעון בן לקיש דאם היו עולין מבטלין ואפילו לרבנן לא יקרב. ולא משום חרב שנשתמן, אלא משום בלול שנחסר, דהוה ליה חיסר שמנה, דהא נתערב שמנו בחרב ובטל, והוה ליה כבשר ופסול שנתערבו זה בזה, וצריך עיון אם הוה אמרינן יקרב אם לאו! ויש לומר: דלא חשיב חיסר שמנה. דאף על גב דמספקינן ליה לרבא בסמוך גבי קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים אי חיבורי עולין בעולין, הכא פשיטא דכעולין דמיא כשמיצה שמנו בחרב, כיון דשניהן נקטרים. ולפי זה לא מיפסלו לעולם משום חיסר שמנה, אלא משום ריבה שמנה.

קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים — פירוש: קצת נבלע מן השמן בעצים, ומקצתו בעין על גבי עצים עם הקומץ. ומבעיא ליה אי חשיב הנבלע כאילו הוא בעין על גבי עצים, הואיל ומחובר למה שבחוץ, מחמת דחיבורי עולין בעולין דמו, או לא. ובקונטרס פירש שני לשונות, וכמו שפירשתי נראה. נבילה בטילה בשחוטה — היינו מלטמא במגע, אבל במשא מטמא, כדאמרינן בפרק שלישי דבכורות (כג, א). שחוטה אינה בטילה בנבילה — והיכא דקבעי ברשות הרבים ואינו יודע באיזו מהן נגע — ספיקו טהור, דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, היכא דאפשר למיהוי כוותיה. ודם הפר ודם השעיר, כיון שהיה מעורב בו כאחת ונתן מהן מתנה — חשיב דאפשר להיות זה כזה. ולא

אֲמַר רָבָא, קָסָבַר רַבִּי יְהוּדָה: כָּל שֶׁהוּא מִין בְּמִינוֹ וְדָבָר אַחֵר - סַלֵּק אֶת מִינוֹ כְּמִי שֶׁאֵינוֹ, וְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ רָבָה עָלָיו וּמְבַטְּלוֹ. אִיתְּמַר: קוֹמֶץ דְּמִנְחַת חוֹטֵא שֶׁשִּׁמְּנוֹ - רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: פָּסוּל, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: הוּא עַצְמוֹ מְשַׁכְשְׁכוֹ בִּשְׁיָרֵי הַלּוֹג וּמַעֲלֶהוּ. - וְהָכְתִיב: "לֹא יָשִׂים עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבוֹנָה"! - הַהוּא שֶׁלֹּא יִקְבַּע לָהּ שֶׁמֶן כְּחָבְרוֹתֶיהָ. אִיתְּיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרֵישׁ לָקִישׁ: חֶרֶב שֶׁנִּתְעָרֵב בְּבָלוּל - יִקָּרֵב, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יִקָּרֵב; מַאי לָאו קוֹמֶץ דְּמִנְחַת חוֹטֵא דְּאִיעָרֵב בְּקוֹמֶץ דְּמִנְחַת נְדָבָה? - לָא, מִנְחַת פָּרִים וְאֵילִים בְּמִנְחַת כְּבָשִׂים. - וְהָא בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לָהּ: מִנְחַת פָּרִים וְאֵילִים בְּמִנְחַת כְּבָשִׂים, וְחֶרֶב שֶׁנִּתְעָרֵב בְּבָלוּל - יִקָּרֵב, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יִקָּרֵב! - פֵּירוּשֵׁי קָמְפָרֵשׁ לָהּ. בָּעֵי רָבָא: קוֹמֶץ שֶׁמִּיצָּה שַׁמְנוֹ עַל גַּבֵּי עֲצִים, מַהוּ? חִיבּוּרֵי עוֹלִין כְּעוֹלִין דָּמוּ, אוֹ לָאו כְּעוֹלִין דָּמוּ? אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשִׁי: לָאו הֵיינוּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ? דְּאִיתְּמַר: הַמַּעֲלֶה אֵבֶר שֶׁאֵין בּוֹ כַּזַּיִת וְעָצֶם מַשְׁלִימוֹ לְכַזַּיִת - רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חַיָּב, רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: פָּטוּר; רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר חַיָּב - חִיבּוּרֵי עוֹלִין כְּעוֹלִין דָּמוּ, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר פָּטוּר - חִיבּוּרֵי עוֹלִין לָאו כְּעוֹלִין דָּמוּ? - תִּיבְעֵי לְרַבִּי יוֹחָנָן, וְתִיבְעֵי לְרֵישׁ לָקִישׁ; תִּיבְעֵי לְרַבִּי יוֹחָנָן, עַד כָּאן לֹא קָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָתָם אֶלָּא בְּעֶצֶם, דִּמְינָא דְּבָשָׂר הוּא, אֲבָל הַאי דְּלָאו דִּמְינָא דְּקוֹמֶץ הוּא - לָא. אוֹ דִלְמָא אֲפִילּוּ לְרֵישׁ לָקִישׁ, לֹא קָא אָמַר אֶלָּא בְּעֶצֶם, דְּבַר מִפְרָשׁ הוּא, וְאִי פָּרֵישׁ - לָאו מִצְוָה לְאַהַדּוּרֵי, אֲבָל שֶׁמֶן דְּלָאו בַּר מִפְרָשׁ הוּא - לָא. אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא? תֵּיקוּ. משנה שְׁתֵּי מְנָחוֹת שֶׁלֹּא נִקְמְצוּ וְנִתְעָרְבוּ זוֹ בָּזוֹ, אִם יָכוֹל לִקְמוֹץ מִזּוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ וּמִזּוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ - כְּשֵׁרוֹת, וְאִם לָאו - פְּסוּלוֹת. קוֹמֶץ שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמִנְחָה שֶׁלֹּא נִקְמְצָה - לֹא יַקְטִיר, וְאִם הִקְטִיר - זוֹ שֶׁנִּקְמְצָה עוֹלָה לַבְּעָלִים, וְזוֹ שֶׁלֹּא נִקְמְצָה לֹא עוֹלָה לַבְּעָלִים. נִתְעָרֵב קוֹמְצָהּ בִּשְׁיָרֶיהָ אוֹ בִּשְׁיָרֶיהָ שֶׁל חֲבֶירְתָּהּ - לֹא יַקְטִיר, וְאִם הִקְטִיר - עוֹלָה לַבְּעָלִים. גמרא אָמַר רַב חִסְדָּא: נְבֵילָה בְּטֵילָה בִּשְׁחוּטָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁחוּטָה שֶׁתֵּעָשֶׂה נְבֵילָה; וּשְׁחוּטָה אֵינָהּ בְּטֵילָה בִּנְבֵילָה, שֶׁאֶפְשָׁר לִנְבֵילָה שֶׁתֵּעָשֶׂה שְׁחוּטָה, דִּלְכִי מַסְרְחָה פָּרְחָה טוּמְאָתָהּ. וְרַבִּי חֲנִינָא אָמַר: כָּל שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לִהְיוֹת כָּמוֹהוּ - אֵינוֹ בָּטֵל, וְכָל שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִהְיוֹת כָּמוֹהוּ - בָּטֵל. אַלִּיבָּא דְּמַאן? אִי אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן - הָא אָמְרִי: עוֹלִין הוּא דְּלָא מְבַטְּלִי אַהֲדָדֵי, אֲבָל מִין בְּמִינוֹ בָּטֵל! אִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה - וְהָא רבי

ולא מבטלי שירים לטיבלא — השתא ניחא ליה האי דטיבלא לא מבטלא לשיריים דלידהוי כריבה סולתה, ובקונטרס פירש טעמא. אבל עדיין קשה, דליהוי בשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה! ויש לומר: דקיימא לן כרבי יוחנן דאמר בפרק קמא (מנחות ט, א): מקטיר קומץ עלידהם, ורבי שמעון בן לקיש חזר בו.

לימא דלא כרבי חייא — משמע מתוך הלשון דפשיטא ליה דאיכא דמפליג על רבי חייא. ולעיל [כב, ב ד"ה ורבי] פירש טובא דלא כוותיה.

התם כרבי זירא — בסמוך אנתערב קומצה בשיריה אמרה רבי זירא לעיקר מלתיה, משום דלא מיתריץ כלל בענין אחר. ועוד בפרק "השוחט והמעלה" (זבחים קי, א) על הא דתנן: קמצה ואחר כך חזר קומצה לתוכה והקריבה בחוץ חייב, פריך: ונבטלו שיריים לקומץ! ומשני רבי זירא: נאמרה הקטרה כו', ולא משני "כדרבי זירא". אלא אהנך תרתי איתמר עיקר מילתיה.

תיבלה בקצח כו' — (כדתניא) לענין מצה מיתניא, כדקתני: מצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת. ובתוספתא דפסחים (פרק ב) תני כהאי גונא: יוצאין במצה מתובלת. אבל ברייתא זו לא אשכחן לא במנחות ולא בפסחים.

קסלקא דעתך דאפיש לה תבלין טפי ממצה — אף על פי שאין דרך לעשות כן, פעמים שנאספין תבלין במקום אחד, ואבל מאותו צד שיש בו רוב תבלין.

אלא למאן דאמר בתר מבטל אזלינן תבלין מי קא הוו מצה — יש לתמוה, דמדמי ההיא דלעיל שהטעם שוה, להך דהכא שאין הטעם שוה, דכיון שיש בתבלין טעם מצה — ראוי לצאת ידי חובתו, כדאמרינן בפרק "התערובות" (זבחים עח, א ושם): עשה עיסה מן חטים ומן אורז (ומן שעורים ואורז), אם יש בו טעם דגן — חייב בחלה ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח! וצריך לומר, דהך שמעתא פליגא אההיא דהתם. ואין להקשות אההיא ד"התערובות" מהא דאמרינן ב"ערבי פסחים" (פסחים קטו, א): לא ליכריך אניש מצה ומרור בהדי הדדי דלמא אתי מרור דרבנן ומבטל למצה דאורייתא. דהתם חזק המרירות הוא דמבטל טעם המצה, אבל אורז לא מבטל טעם דגן. ועוד יש לפרש: דהתם — כשאובל כזית מצה, דכי מבטל ליה מרור — ליכא טעם כזית מצה. אבל אם אוכל הרבה שרי. **כי** סליק רב כהנא אשכחינהו לבני רבי חייא — מכאן יש סייעתא לפירוש הקונטרס, שפירש בפרק בתרא דגיטין (פד, ב) דבימי רבי חייא עלה רב כהנא מבבל, גבי כיצד יעשה יטלנו ממנה כו', דקאמר: מאן תנא? אמר חזקיה: רבי שמעון בן אלעזר היא, ורבי יוחנן אמר: דילבון אמר הואיל וקנאתו ליפסל בו. ופירש שם בקונטרס דלחזקיה רבו היה אומר, שרב כהנא עלה מבבל כמו בנו של רבי חייא שהיה מבבל, ורבי יוחנן שאל הרבה ספיקות לרב כהנא, כדאיתא בפרק בתרא דבבא קמא (קיז, ב). והיו מקשים לפירוש הקונטרס: דמשמע שכבר שכיב רבי חייא כשעלה רב כהנא מבבל. דחזקיה רבו של רבי יוחנן היה כדמוכח בפרק "אלו קשרים" (שבת קיב, ב), וכשעלה רב כהנא היה רבי יוחנן זקן ויושב בישיבה, דמסרחי ליה גביניה, והתלמידים יושבים לפניו שורות שורות ורבי שמעון בן לקיש לומד לפניו! והשתא אינה קושיא, דעל כרחך בימי חזקיה עלה, כדמוכח כאן. ושמא כמה פעמים עלה, דאשכחן עדיין שעלה בימי רבי שמעון בר רבי שהיה חבירו של רבי חייא, דאמרינן בזבחים בפרק "קדשי

בתר חזותא אזיל – דקאמרינן לעיל: אין דם מבטל דם, ואף על גב שאי אפשר לה להיות [זה] כזה. הכא נמי אזיל בתר חזותא, והואיל ושניהם מין (כשר) [בשר] אין בטלים זה בזה. **בטלות זו בזו** – ורבי חנינא ורב חסדא מפרשי טעמא דרבי חייא. ובהא פליגי, דרב חסדא סבר: נבילה בשחוטה אמר רבי חייא, ולא שחוטה בנבילה, ורבי חנינא מפרש איפכא. **לעולם אליבא דרבי יהודה כו'** – ואי קשיא: גבי דמים דאמר רבי יהודה לעיל: אין דם חולין מבטל דם קדשים! בשלמא לרבי חנינא – הכא אפשר לקדשים להיות כמבטלין כחולין, שכשילין לילה אחד יצא מקדושתו כחולין. אלא לרב חסדא – ליבטל, דהא אי אפשר לחולין להיות כקדשים, והוה ליה מין בשאינו מינו לרב חסדא, והוי דלא כרבי חייא! **הוה ליה שירים** – מה שנשתייר ממנחה זו, ולא מבטלי שירים דהך מנחה לטיבלא דאידך מנחה, מה שנתערב שאין ניכר, דלהוי ליה כמנחה שחסרה קודם קמיצה (אלא) [שלא] תיהוי קמיצה לאידך. **עולין הוא דלא מבטלין** – ושירים לאו עולין נינהו. **לימא דלא כרבי חייא** – דאמר: לא אמר רבי יהודה דאין בטל אם לא היכא דאפשר למיהוי כוותיה. ואמאי דלא מבטל ליה טיבלא לשירים דתיהוי כריבה סלתה – לא מצי למפרך לרבי חנינא, דנימא מהכא דבתר מבטל אזלינן, דאי בתר בטל אזלינן שיריים מי הוו טיבלא. דאי נמי בתר בטל אזלינן, וטיבלא מבטל לשיריים – לא הוה ריבה סלתה, דבטל כמאן דליתיה דמי, ולא אייתר ליה. **הקטרה בשירים** – "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'" (ויקרא ב), ואמרינן: כל שממנו לאשים, דהיינו שירים – הרי הוא בבל תקטירו. אלמא איכא הקטרה בשירים. **אין הקומץ מכפר את חבירו** – דהא אפילו רבי יהודה מודה, דלא פליג רבי יהודה במתניתין אנתערב קומצה בקומץ חבירתה. **הקומץ שנתערב** – מתניתין היא, וכבר פירשתיה למעלה. **דכל פורתא ופורתא חזי למקמץ מיניה** – אי לא נתערב. **לא יקטיר** – דאין מצות הקטרה אלא בקומץ. **תיבלה בקצח** – לעיסת פסח. הוו ליה **כתבלין** – כלומר, יצאה מתורת מצה בתבלין. **דיקא נמי דקתני מצה היא** – אלמא רובה מצה. [שייך לדף כד, א] **ביפא** – כלי ששם בוללין מנחה.

והניחו

רַבִּי יְהוּדָה בָּתַר חֲזוּתָא אָזֵיל, וְאִידִי וְאִידִי מִין בְּמִינוֹ הוּא! אֶלָּא אַלִּיבָּא דְּרַבִּי חִיָּיא, דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: נִבֵּילָה וּשְׁחוּטָה בְּטֵילוֹת זוֹ בָּזוֹ. - רַבִּי חִיָּיא אַלִּיבָּא דְּמַאן? אִי אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן - הָא אָמְרִי: עוֹלִין הוּא דְּלָא מְבַטְּלִי אַהֲדָדֵי, הָא מִין בְּמִינוֹ בָּטֵיל! וְאִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה - כָּל מִין בְּמִינוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה לָא בָּטֵיל! - לְעוֹלָם אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, וְכִי קָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִין בְּמִינוֹ לָא בָּטֵל - הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר לֵיהּ לְמֵיהֱוֵי כְּוָותֵיהּ, אֲבָל הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר לֵיהּ לְמֵיהֱוֵי כְּוָותֵיהּ - בָּטֵל; וּבְהָא קָא מִיפַּלְגִי, דְּרַב חִסְדָּא סָבַר: בָּתַר מְבַטֵּל אָזְלִינַן, וְרַבִּי חֲנִינָא סָבַר: בָּתַר בָּטֵל אָזְלִינַן. תְּנַן: שְׁתֵּי מְנָחוֹת שֶׁלֹּא נִקְמְצוּ וְנִתְעָרְבוּ זוֹ בְּזוֹ, אִם יָכוֹל לְקַמּוֹץ מִזּוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ וּמִזּוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ - כְּשֵׁרוֹת, וְאִם לָאו - פְּסוּלוֹת. וְהָא הָכָא, כֵּיוָן דְּקָמֵיץ לֵיהּ מֵהָדָא - אִידָךְ הָוָה לֵיהּ שִׁירַיִם, וְלָא קָא מְבַטְּלִי שִׁירַיִם לְטִיבְלָא; מַנִּי? אִי רַבָּנַן - הָא אָמְרִי: עוֹלִין הוּא דְּלָא מְבַטְּלִי אַהֲדָדֵי, הָא מִין בְּמִינוֹ בָּטֵל! אֶלָּא פְּשִׁיטָא רַבִּי יְהוּדָה; בְּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר: בָּתַר בָּטֵל אָזְלִינַן - בָּטֵל הָוֵי כְּמִבַטֵּל, דִּילְכִי קָמֵיץ מֵאִידָךְ - הָוֹה לְהוּ שִׁירַיִם כִּי הָנֵי. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: בָּתַר מְבַטֵּל אָזְלִינַן, שִׁירַיִם מִי קָא הָוֹה טִיבְלָא? לֵימָא אַלִּיבָּא דְּרַב חִסְדָּא דְּלָא כְּרַבִּי חִיָּיא? - הָתָם כִּדְרַבִּי זֵירָא, דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא: נֶאֶמְרָה הַקְטָרָה בְּקוֹמֶץ וְנֶאֱמְרָה הַקְטָרָה בִּשְׁיָרִים, מַה הַקְטָרָה הָאֲמוּרָה בְּקוֹמֶץ - אֵין הַקּוֹמֶץ מְבַטֵּל אֶת חֲבֵירוֹ, אַף הַקְטָרָה הָאֲמוּרָה בִּשְׁיָרִים - אֵין שִׁירַיִם מְבַטְּלִין אֶת הַקּוֹמֶץ. תָּא שְׁמַע: נִתְעָרֵב קוֹמֶצָהּ בִּשְׁיָרִים שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ - לֹא יַקְטִיר, וְאִם הִקְטִיר - עָלְתָה לַבַּעֲלִים; וְהָא הָכָא דְּלָא הָוֵי מְבַטֵּל בְּבָטֵל, וְלָא קָא מְבַטְּלִי לֵיהּ שִׁירַיִם לְקוֹמֶץ, מַנִּי? אִי רַבָּנַן - הָא אָמְרִי: עוֹלִין הוּא דְּלָא מְבַטְּלִי אַהֲדָדֵי, הָא מִין בְּמִינוֹ בָּטֵל! אֶלָּא פְּשִׁיטָא רַבִּי יְהוּדָה; בְּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר: בָּתַר מְבַטֵּל אָזְלִינַן - מְבַטֵּל הָוֵי כְּבָטֵל, דְּכָל פּוּרְתָּא חֲזֵי לְמִקְמָץ מִינֵּיהּ, וְהָוֵי לֵיהּ מִין וּמִינוֹ, וּמִין בְּמִינוֹ לֹא בָּטֵל; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: בָּתַר בָּטֵל אָזְלִינַן, קוֹמֶץ מִי קָא הָוֵי טִיבְלָא? לֵימָא, דְּלָא כְּרַבִּי חִיָּיא? - הָא נַמִּי כִּדְרַבִּי זֵירָא. תָּא שְׁמַע: נִתְעָרֵב קוֹמְ

והניחו בביסא – ואלו שני החצאין אין נוגעין זה לזה. מהו – מי נטמא חבירו או לא? כי תנן – בפרק "חומר בקודש" (חגיגה כ, ב): הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש, שאם נגע טבול יום במקצתו פסל את כולו. הני מילי דנגעי אהדדי כו' – להכי נקט טבול יום, משום דאין טומאתו חמורה לעשות ראשון ושני. דאי טומאה אחרת, למה לי צירוף? הא מטמא אותו הטמא את הכלי, והכלי מטמא את השאר. מי תנן כלי מחבר – הוה משמע דנגעי אהדדי, והכלי מחברם כאילו הוי חד, ואם נטמא זה נטמא זה. "מצרף" משמע דאין נוגעין, וזה מצרפן להיות אחד. הושיט – חצי עשרון אחד לבין הנך חצי עשרון. מהו – אם נגע טבול יום בזה, מהו שיטמא אותן שנים? אין צריך לכלי – כגון האי חצי עשרון שלישי, דאין צריך לכלי, דהא אינו מצטרף עם אלו למנחה אחת – אין הכלי מצרפו, וטהורים הראשונים. הושיט טבול יום כו' – באוירן, ולא נגע לא בהן ולא בכלי. צירוף כלי דאורייתא – דאמרינן (חגיגה כג, ב): "כף אחת" – הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת, לא שנא לחומרא כגון טומאה, ולא שנא לקולא כגון קמיצה, דהוי באילו נוגעין וקמיצה מעלייתא היא. או דרבנן – ולחומרא ולא לקולא. מזו בפני עצמה – משמע שעומד מזו בצד הכלי כדי קומץ שאינו מעורב, וכן בזו. הך דמערב הא לא נגע – בקומץ, וקתני: בשרות, אלמא צירוף דאורייתא. אמר רבא דילמא – לאו דקאי קומץ בפני עצמו. בגושין המחולקין העשוין כמסרק – גופי המנחה מחולקין מראש האחד, מזו כדי קומץ ומזו כדי קומץ, אבל בראש האחד נוגעין, כמסרק זה שמצד אחד מחובר ומצד אחד שיניו מפוזרות. מאי הוי עלה – דשני חצאים מחולקים, מהו לקמוץ מזה על זה משום צירוף כלי? והרים ממנו – בקומצו. דומיא דשני כלים – כגון דאין נוגעין זה בזה. כגון קפיזא בקבא – שחקק מדה קטנה בתוך מידה גדולה, ונותן בפנימי חצי עשרון וחציו בחיצון. דאף על גב דעריבי שני החצאין מעילאי בגודש הכלי. כיון דמפסקי מחיצתא מתתאי – דאין עירוב הגודש עירוב, הואיל ואינו באויר הכלי. ובהא דייקינן: הא כלי אחד דומיא דהאי שהוא בשני כלים כשר. כגון עריבת – ארובה של תרנגולין, ומחיצה נמוכה באמצעית כדי לחלוק בין מים למורסן, ואותה מחיצה נמוכה ואינה מגעת לשפת העריבה. הילכך לאו הפסק הוא, דנגעי למעלה מן המחיצה שני החצאין באויר הכלי. אבל הכא גבי ביסא דחלוקין הן לגמרי – לא. צירוף כלי וחיבור מים מהו – כלומר, חצי עשרון שנטמא בצירוף כלי, מהו שיטמא אחר בחיבור מים. כגון אם יש שני חצאי עשרון בכלי ואין נוגעין, וחצי עשרון יש חוץ לכלי, וחיבור מים כגון נצוק או צנור מחבר את של חוץ לכלי ומה שבתוך הכלי. ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים, ונטמא חבירו משום צירוף כלי. מהו – שיטמא את של זה בחיבור מים. הני מילי דנגעי – לאותו שבכלי מהני, ולא לשל חוץ. מחבר – וטמא החיצון. חיבור מים וצירוף כלי – כגון אם נטמא החיצון, ונטמא זה שבכלי בחיבור מים. מהו – שיטמא זה את האחר משום צירוף כלי? מי אמרינן דלא מהני צירוף אלא לטומאה שאירעה בתוך הכלי, או לא אמרינן? ונטמא אחד מהן – ואחר כך הניח לשניהם בביסא ואין נוגעין, דלהההיא ודאי לא מהני צירוף שיחזור זה ויטמא את זה, שהרי לא היה בכלי בשעת טומאה. (אלא אם כן) [ואחר כך] חזר טבול יום ונגע בטמא, מהו שיקבל טומאה זו כדי לפסול חבירו? הא שבע ליה טומאה – ראשונה, ולא יקבל עוד טומאה אחרת.

מדרס

וְהִנִּיחוֹ בְּבִיסָא, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בְּאֶחָד מֵהֶן, מַהוּ? כִּי תְּנַן כְּלִי מְצָרֵף מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ לְקַדֵּשׁ - הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא נָגְעֵי בַּהֲדֵדֵי לָא, אוֹ דִילְמָא לָא שְׁנָא? אֲמַר לְהוּ אִיהוּ: מִי תְּנַן "כְּלִי מְחַבֵּר"? "כְּלִי מְצָרֵף" תְּנַן, כָּל דְּהוּ. - הוֹשִׁיט אֶחָד לְבֵינֵיהֶן, מַהוּ? אֲמַר לְהוּ: צָרִיךְ לַכְּלִי - כְּלִי מְצָרְפוֹ, אֵין צָרִיךְ לַכְּלִי - אֵין כְּלִי מְצָרְפוֹ. - הוֹשִׁיט טְבוּל יוֹם אֶת אֶצְבָּעוֹ בֵּינֵיהֶן, מַהוּ? אֲמַר לְהוּ: אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁמִּטַּמֵּא מֵאֲוִירוֹ אֶלָּא כְּלִי חֶרֶס בִּלְבָד. הֲדַר אִיהוּ בְּעָא מִינַּיְיהוּ: מַהוּ לְקַמּוֹץ מִזֶּה עַל זֶה? צֵירוּף דְּאוֹרַיְיתָא אוֹ דְרַבָּנָן? אָמְרוּ לוֹ: זוֹ לֹא שָׁמַעְנוּ, כַּיּוֹצֵא בּוֹ שָׁמַעְנוּ, דְּתָנֵן: שְׁנֵי מְנָחוֹת שֶׁלֹּא נִקְמְצוּ וְנִתְעָרְבוּ זוֹ בְּזוֹ, אִם יָכוֹל לִקְמוֹץ מִזּוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ וּמִזּוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ - כְּשֵׁרוֹת, וְאִם לָאו - פְּסוּלוֹת; כִּי יָכוֹל לִקְמוֹץ מִיָּהָא כְּשֵׁרוֹת, אַמַּאי? הָךְ דְּמַעֲרַב הָא לָא נָגַע! אֲמַר רָבָא: דִּלְמָא בְּגוּשִׁין הַמְחוּלָּקִין הָעֲשׂוּיִין כְּמַסְרֵק. מַאי הָוֵי עֲלָהּ? אֲמַר רָבָא: תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: "וְהֵרִים מִמֶּנּוּ" - מִן הַמְחוּבָּר, שֶׁלֹּא יָבִיא עֶשָׂרוֹן בִּשְׁנֵי כֵלִים וְיִקְמוֹץ; הָא בְּכָלִי אֶחָד דּוּמְיָא דִּשְׁנֵי כֵלִים - קָמֵיץ. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: דִּילְמָא שְׁנֵי כֵלִים הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן קְפִיזָא בְּקַבָּא, דְּאַף עַל גַּב דַּעֲרִיבִי מֵעִילַּאי, כֵּיוָן דְּמִיפְּסַק מְחִיצְתָא דְּקְפִיזָא מִתַּתָּא; הָא כְּלִי אֶחָד דּוּמְיָא דִּשְׁנֵי כֵלִים הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן עֲרֵיבָתָהּ שֶׁל תַּרְנְגוֹלִין, וְאַף עַל גַּב דְּמִיפְּסְקָן מְחִיצְתָא - הָא נָגְעֵי; אֶלָּא הָכָא דְּלָא נָגְעֵי כְּלָל תִּיבְּעֵי לָךְ! בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: צֵירוּף כְּלִי וְחִיבּוּר מַיִם, מַהוּ? כִּי תְּנַן כְּלִי מְצָרֵף מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ לְקַדֵּשׁ - הָנֵי מִילֵּי דְּנָגַע מִבַּחוּץ, אֲבָל הָכָא דְּלָא נָגַע כְּלָל תִּיבְּעֵי לָךְ! בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: צֵירוּף כְּלִי וְחִיבּוּר מַיִם, מַהוּ? כִּי תְּנַן כְּלִי מְצָרֵף - הָנֵי מִילֵּי דְּנָגַע מִבַּחוּץ, אֲבָל מִבִּפְנִים - לָא, אוֹ דִילְמָא לָא שְׁנָא? תֵּיקוּ. בָּעֵי רָבָא: עֶשָׂרוֹן שֶׁחִלְּקוֹ, וְנִטְמָא אֶחָד מֵהֶן וְהִנִּיחוֹ בְּבִיסָא, וְחָזַר טְבוּל יוֹם וְנָגַע בְּאוֹתוֹ טָמֵא, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן שָׁבַע לוֹ טוּמְאָה, אוֹ לָא? אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: וּמִי אָמְרִינַן שָׁבַע לֵיהּ טוּמְאָה? וְהָתְנַן: סָדִין טָמֵא

מדרס

"קדשי קדשים" (נט, א): כי סליק רב כהנא אשכחיה לרבי שמעון ברבי דיתיב וקאמר משמיה דרבי ישמעאל ברבי יוסי: מזבח שנפגם כולו. אבל ודאי הא דשאל לו רבי יוחנן ספיקותיו היה בסוף ימיו, כשהיה רבי יוחנן ראש ישיבה, כדמוכח בסוף בבא קמא (קיז, ב). ורבינו תם פירש ההיא דגיטין (פד, ב) רבי יוחנן לתלמידיו שמבבל היה אומר, כמו שמפרש "הא לן והא להו" בקידושין (כט, ב).

שאין צריך לכלי אין כלי מצרפו — בפרק בתרא דחגיגה (כג, ב) בגמרא: הכלי מצרף מדכתיב "כף אחת", ומותיב רב כהנא מההיא דמוסיף רבי עקיבא, ודייק מינה שהוא מדרבנן. ומשני רבי שמעון בן לקיש משום בר קפרא: לא נצרכא לשירי מנחה דאורייתא, את שצריך לכלי הכלי מצרפו, ושאין צריך לכלי אין הכלי מצרפו, ואתו רבנן וגזור אפילו אין צריך לכלי כלי מצרפו. והדו תימה, שפשוט לרב כהנא כל כך דאין כלי מצרף מה שאין צריך לכלי, דלא משמע דפליג אההיא שינויא! ושמא סבר לה כההיא שינויא דרבה בר אבוה, דמשני התם: כשצברו על גבי קטבליא. אי נמי, דוקא בשירי מנחה, שהיה כבר צריך לכלי — מצרף כלי מדרבנן, שלא יצא מקדושתו דקודם קמיצה. ולא דמי להכא, דלא היה מעולם צריך לכלי.

צירוף דאורייתא או דרבנן — ואם תאמר: והא רב כהנא גופיה מדקדק בפרק בתרא דחגיגה (כג, ב) שהוא דרבנן, מההיא דהוסיף רבי עקיבא! ויש לומר: דשמא מספקא ליה משום שינויא דהתם.

צירוף כלי וחיבור מים מהו — פירש בקונטרס: כלומר, חצי עשרון שנטמא בצירוף כלי, מהו שיטמא בחיבור מים. כגון אם יש שני חצאי עשרון בכלי ואין נוגעין, וחצי עשרון יש חוץ לכלי, וחיבור מים כגון נצוק או צינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי, ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים, ונטמא חבירו משום צירוף כלי, מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים? ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים! ועוד, שפירש שמתחברין על ידי נצוק. והלא אפילו למים עצמן קיימא לן במכשירין (פרק ה משנה ט) דאין נצוק חיבור לטומאה? ובעין פירוש הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (משנה ח): עריבה שהיה קטפרס (ונצוק) מלמעלן, ומשקה טופח מלמטן ושלש חתיכות בביצה אינן מצטרפות, ושתים מצטרפות. ורבי יוסי אומר: אפילו שתים אינם מצטרפות, אלא אם כן היו רוצצות משקה. ואם היה משקה עומד, אפילו כעין החרדל מצטרף. רבי דוסא אומר: האוכל פרור אינו מצטרף. ובתוספתא תניא: אתרוג שנפרץ ותחבו בכוש או בקיסם — הרי זה אין חיבור, שאין חיבורי אדם חיבור. עיסה שלשה במי פירות — טהורה, שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין. ודבר תימה הוא אם לישת מי פירות אינה מועלת לחבר את הקמח! ושמא לשה לאו דוקא, אלא אורחא דמילתא נקט, דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין שני חצאי זיתים עיסה במשקין הבאין מזה לזה.

ועשאו

ועשאו וילון טהור מן המדרס — וכגון דעבד ביה שינוי מעשה, כדאמר בפרק "במה אשה" (שבת נח, ב) דאין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה. ובמסכת כלים בפרק "הכרים" (משנה ו) מפרש איזו היא שינוי מעשה, דתנן: סדין שהוא טמא מדרס, עשאה וילון — טהור מן המדרס אבל טמאה טמא מת. מאימתי טהרתה? בית שמאי אומרים: משיתפר, ובית הלל אומרים: משיקשר, רבי עקיבא אומר: משיקבע. וכי באיזה מדרס נגע זה. לפי מה שהוא רוצה לומר דלא אמרינן שבע ליה טומאה, צריך לומר דאיירי בבגד שלא נקפל משדרס עליו הזב. ועוד צריך לומר דלא מיירי בשדרס עליו ברגלו ערום או נעול, או בדבר שמטמא מדרס, דאם כן אתיא ליה מדרס ומגע בבת אחת, ובבת אחת לא אמרינן שבע ליה טומאה, כדמסקינן. אלא כגון שיש פשוטי כלי עץ מפסיקין, או דברים שאין מטמאין מדרס. **כי** נגע בו הזב מיהא טמא ואפילו לבסוף בו׳ — לפי מה דסבירא ליה לאביי שאין חילוק בין בת אחת לזה אחר זה, כדמוכח בסמוך כשבא לדקדק מסיפא, יש לתמוה: דמתנא קמא היה לו לדקדק דלא אמרינן שבע ליה טומאה, דקאמר: אבל טמא מגע מדרס, ופירושו: בבת אחת באתה לו טומאת מדרס וטומאת מגע, לפי שנוגע בעצמו. דתנא קמא דרבי יוסי הוא רבי מאיר דקסבר: טומאת בית הסתרים מטמא, כדאשכחן בפרק "בהמה המקשה" (חולין עב, ב) דפליגי כי האי גוונא בשלשה על שלשה שנחלקו! ויש לומר: דלכך דייק מרבי יוסי, שלא תאמר: הא דפליג עליה רבי יוסי וקאמר "באיזה מדרס נגע זה" — היינו משום דסבירא ליה דאמרינן שבע ליה טומאה. ואם תאמר: בסוף פרק "העור והרוטב" (שם קכח, ב) גבי (חתיכת כוזית אבר) [החותך כוזית בשר מאבר] מן החי, דאמר: חישב עליו ואחר כך חתכו — טמא, לפי שירד עליו תורת טומאת אוכלין כשחישב עליו. ואמאי? נימא שבע ליה טומאה, שהוא טמא טומאת אבר מן החי החמורה! ויש לומר: דאיכא נמי חומרא בטומאת אוכלין, שמועיל לטמא טומאה בפחות מכביצה אוכלין וזה משלימו לכביצה. ואין לתרץ דהאי דחישב עליו ואחר כך חתכו טמא — משום דטומאת בית הסתרים [לא] מטמיא, [דהתם אמרינן דמטמיא] דמוקי לה כרבי מאיר. ומיהו היא גופא תימה: ואמאי לא אתיא כרבי יוסי, ונימא דטמא משום דמקבל טומאה משעת פרישתו, כדאמרינן בפרק "בהמה המקשה" (שם עב, ב) בשלש על שלש (הבגד) הבאות מבגד גדול, דבשעת פרישתן מאביהן מקבלות טומאה מאביהן! ויש לומר: ד"בהעור והרוטב" (שם קכח, ב) מיירי אפילו אין נשאר באבר כדי להעלות ארוכה כשחותכו, דלא מטמיא. ומיהו קשה בסוף "כיצד צולין" (פסחים פה, ב) גבי יוצא גזרו ביה טומאה או לא גזרו, דקאמר: תא שמע, אבר שיצא מקצתו חותך כו׳, ואי אמרת גזרו ביה רבנן טומאה, כי חתיך ליה מאי הוי? הא קא מטמא ליה! ומשני: טומאת בית הסתרים היא ולא מטמא. ואכתי, הא קא מטמא בשעת פרישתו! ואין לומר דליכא כשיעור במה שבחוץ, דאם כן לא הוה צריך לטעמא בית הסתרים, ואלמא דרבינא הוא דמשני הכי אחר כך. ויש לומר: דמיירי בפסחים (פה, א) וב"הערוט והרוטב" (חולין קכח, ב) בניתזים בעל כרחו, דהא בברייתות בפרק "אמרו לו" (טו, ב) מוכח דלא מקבל טומאה בשעת פרישתו, גבי אבר המדולדל באדם. ומיהו לא מסתברא דמיתוקם ההיא דפסחים בניתזין בעל כרחו, דהא קתני: חותך עד שמגיע לעצם וקולף עד שמגיע לפרק וחותך. ושמא כשחותך בסכין לא מקבל טומאה בשעת פרישתו, לפי שהסכין מפריש בין זה לזה. אי נמי, מחתך בסכין מעט ומשליך וחוזר ומחתך מעט [ומשליך] עד שמחתך את כולו, שאינו נוגע עכשיו בבת אחת. וכן מפרש בהדיא בירושלמי, במחתך כל שהוא ומשליך. ואם תאמר: אמאי איצטריך לשנויי ב"הערוט והרוטב" (חולין קכט, א) דאתיא כרבי מאיר? לימא דחזיבורי אוכלין כמאן דמיפרתי דמו, כדקאמר רבינא בפרק "בהמה המקשה" (חולין עב, ב) ובפרק "כיצד צולין" (פסחים פה, א)! ויש לומר: דהתיא סוגיא דלא כרבינא. אי נמי, לא אמרינן חיבורי אוכלין כמאן דמיפרתי דמו אלא בדבר העומד ליחתך, כי ההיא דבשר שיצא והוציא עובר את ידו, ודומיא דידות הכלים שעתיד לקצצן. ואם תאמר: בפרק "ואלו קשרים" (שבת קיב, ב) ובפרק שני דעירובין (כד, א) דאמרינן: סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה — טמא מדרס, נפסקה שניה ותיקנה — טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס. ופריך: מאי שנא ראשונה — דהא קיימא

מִדְרָס וַעֲשָׂאוֹ וִילוֹן - טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טָמֵא מַגָּע מִדְרָס. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּאֵיזֶה מִדְרָס נָגַע זֶה? אֶלָּא, שֶׁאִם נָגַע בּוֹ הַזָּב - טָמֵא מַגָּע הַזָּב. כִּי נָגַע בּוֹ הַזָּב מִיהָא טָמֵא, וַאֲפִילּוּ לְבַסּוֹף, כְּטָמֵא מִדְרָס וְאַחַר כָּךְ מַגָּע הַזָּב. אַמַּאי? לֵימָא: שָׁבַע לֵיהּ טוּמְאָה! אֲמַר לֵיהּ: וּמַמַּאי דְּהַאי "שֶׁאִם נָגַע בּוֹ הַזָּב" לְבָתַר מִדְרָס? דִּילְמָא מִקַּמֵּי מִדְרָס, דְּהָוְיָא טוּמְאָה חֲמוּרָה עַל טוּמְאָה קַלָּה, אֲבָל הָכָא דְּאִידֵי וְאִידֵי טוּמְאָה קַלָּה - לָא! אֶלָּא מִסֵּיפָא: מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בִּשְׁנֵי סְדִינִין הַמְקוּפָּלִין וּמוּנָּחִין זֶה עַל זֶה, וְיָשַׁב זָב עֲלֵיהֶן - שֶׁהָעֶלְיוֹן טָמֵא מִדְרָס, וְהַתַּחְתּוֹן טָמֵא מִדְרָס וּמַגַּע מִדְרָס; וְאַמַּאי? לֵימָא: שָׁבַע לֵיהּ טוּמְאָה! - הָתָם בִּבַת אַחַת, הָכָא בְּזֶה אַחַר זֶה. אָמַר רָבָא: עֲשָׂרוֹן שֶׁחִלְּקוֹ, וְאָבַד אֶחָד מֵהֶן וְהִפְרִישׁ אַחֵר תַּחְתָּיו, וְנִמְצָא הָרִאשׁוֹן, וַהֲרֵי שְׁלָשְׁתָּן מוּנָּחִין בַּבֵּיתָא; נִטְמָא אָבוּד - אָבוּד וְרִאשׁוֹן מִצְטָרְפִין, מוּפְרָשׁ אֵין מִצְטָרֵף; נִטְמָא מוּפְרָשׁ - מוּפְרָשׁ וְרִאשׁוֹן מִצְטָרְפִין, אָבוּד אֵין מִצְטָרֵף; נִטְמָא רִאשׁוֹן - שְׁנֵיהֶם מִצְטָרְפִין. אַבַּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ נִטְמָא אֶחָד מֵהֶן נַמִּי - שְׁנֵיהֶם מִצְטָרְפִין, מַאי טַעְמָא? כּוּלְּהוּ בְּנֵי בִיקְתָּא דַּהֲדֵי נִינְהוּ. וְכֵן לְעִנְיַן קְמִיצָה, קֶמֶץ מִן הָאָבוּד - שְׁיָרָיו וְרִאשׁוֹן נֶאֱכָלִין, מוּפְרָשׁ אֵינוֹ נֶאֱכָל; קֶמֶץ מִן הַמּוּפְרָשׁ - שְׁיָרָיו וְרִאשׁוֹן נֶאֱכָלִין, אָבוּד אֵינוֹ נֶאֱכָל; קֶמֶץ מִן רִאשׁוֹן - שְׁנֵיהֶם אֵינָן נֶאֱכָלִין. אַבַּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ קֶמֶץ מֵאֶחָד מֵהֶן - שְׁנֵיהֶן אֵינָן נֶאֱכָלִין, מַאי טַעְמָא? כּוּלְּהוּ נַמִּי בְּנֵי בִיקְתָּא דַּהֲדֵי נִינְהוּ. מַתְקִיף לָהּ רַב פַּפָּא: וְשִׁירַיִם דִּידֵיהּ מִיהָא נֶאֱכָלִין? הָא אִיכָּא דַּנָּקָא דְּקוֹמֶץ דִּלָּא קָרֵיב! מַתְקִיף לָהּ רַב יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב מְשַׁרְשִׁיָא: וְקוֹמֶץ גּוּפֵיהּ הֵיכִי קָרֵיב? הָא אִיכָּא תִּלְתָּא חוּלִּין! רַב אַשִׁי אָמַר: קוֹמֶץ בְּרַעְתָּא דְּכֹהֵן תַּלְיָא מִילְתָא, וְכֹהֵן כִּי קָמֵיץ - אַעֲשָׂרוֹן קָא קָמֵיץ.

משנה

פירכי, דכיון דלא קמץ אלא מן האחד, קמיצת המנחה בדעתא דכהן תליא, וכהן כי קמץ – אדעתא דעשרון חד הוא דקמץ. הילכך קומץ קרב, שירי ראשון נאכלין, והשנים אינן נאכלין, משום דאין לעמוד על סופו איזה מהן נצטרף עם הראשון בדעת הכהן להיות ניתר בקומץ.

משנה

מדרס – ששכב עליו זב. **ועשאו** וילון – פרשו לפני הפתח וקבעו שם. **טהור מן המדרס** – ולא יטמא עוד אדם, שהרי אין עשוי למדרס, וכל שאינו ראוי למדרס – אינו טמא מדרס, דאמרינן במסכת חגיגה (כג, ב): מי שמיוחד לישיבה, יצא זה שאומר לו עמוד ונעשה מלאכתנו. אבל טמא מגע מדרס לטמא אוכלים ומשקים כמי שנגע במדרס. **אלא** – להכי מהני ליה וילון, שאם נגע בו זב קודם שעשאו וילון, והיו עליו שתי טומאות, מדרס ומגע – עכשיו טהור מן המדרס מלטמא אדם או כלים, ונשארה עליו תורת מגע לאוכלין ומשקין. **כי נגע בו זב מיהא טמא** – נמי טומאת מגע. אפילו לבסוף, לאחר שנטמא מדרס, חלה טומאת מגע להאי עניינא, שכשיעשנו וילון ויטהר מן המדרס – תחול עליו טומאת מגע. **ואמאי נימא הא שבע ליה** – טומאת מדרס. **דילמא מקמי מדרס** – נגע בו, ואחר כך דרס עליו. דהכא ליכא למיפרך: הא שבע ליה, משום דטומאה אחרינא חמורה מן הראשונה וחלה עליה. אבל הכא גבי עשרונות, דאידי ואידי ראשונה ושניה קלה היא, דבין זו ובין זו טומאת אוכלין היא, ולא חיילא שניה כלל. **אלא מסיפא** – נפקא דלא אמר שבע לה טומאה. **תחתון טומאת מדרס** – שאפילו עשר מצעות תחתיו – כולן מטמאות מדרס. **מגע מדרס** – משום דנגע בעלין. ונפקא מינה, שכשיעשנו לתחתון וילון ויטהר מן המדרס – עדיין יהא טמא טומאת מגע. **לימא שבע ליה** – טומאת מדרס. **הכא בזה אחר זה** – גבי חצי עשרונים. **אבוד וראשון מצטרפין** – ונטמא הראשון מחמת זה בצירוף כלי. **מופרש** – שהפריש תחת זה – אינו מצטרף לפסול עמו, שהרי לא הופרש על מנת להצטרף עם האבוד, שהרי שניהם אבודים. **בני ביקתא דהדדי** – בני בית אחד הן, שכולן מכח מנחה אחד באו. **ביקתא** = בי עקתא, בית צר. **קמץ מן הראשון שניהם האחרים אין נאכלין** – שהרי שניהם נזקקין לקומצו של ראשון, וקומץ אינו מתיר אלא עשרון אותו חצי שהופרש ממנו ואחד מן החצאין הללו, וכיון דלא ידע איזהו – לא נאכל לא זה ולא זה. **ושירים דידיה** – דאותו חצי עשרון ראשון שהופרש ממנו הקומץ. **והא איכא דנקא דקומץ דלא קריב** – דהא תילתא דהאי קומצא אינו חשוב, מחמת חצי עשרון השלישי הוא, שהרי שלשתן הוזקקו לקומץ זה. הילכך הוי האי קומץ חסר תילתא, דמטי דנקא לכל חד משני חצאי עשרונים המכשירים את המנחה. דנקא = ששית. דנקא קומץ לכל חצי עשרון מן השנים שהמנחה נכשרת בהן. **אמר רב אשי** – הנך תרתי פירכי לאו

משנה הציץ מרצה – והמנחה כשירה והשירים נאכלין. **גמרא** **הא אינו נושא אלא עון טומאה** – הואיל ויש בה צד קל. **שהותרה מכללה בצבור** – דכתיב בתמיד (במדבר כח): "במועדו" – אפילו בטומאה. **מכללו בכמה** – מכללו שנאסר יוצא במשכן – הותר בבמות נוב וגבעון, דאין שם קלעים. ויוצא דנאסר במשכן, מפרש ב"ביצד צולין" (פסחים פב, א) [מקרא]: "מדוע לא אכלתם את [החטאת] במקום הקדש". **ואימא עון שמאל** – דלכתחילה בעינן ימין, כדאמרינן בפרק ראשון (מנחות י, א): כל מקום שנאמר אצבע כו'. **ביום הכפורים** – "נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו" [יומא מז, א]. **אמר קרא עון** – "ונשא אהרן את עון", משמע שיש בו עון לכתחילה בכל מקום, ודחיתיו לעון בצבור מפני כבוד צבור, ביחיד הציץ מרצה. **לאפוקי שמאל** – דאין בה שום עון, דהכי הוא הכשר מצותו. **רב אשי אמר** – לא מצית אמרת ציץ מרצה על עון שמאל. **דאמר קרא עון הקדשים ולא מקדישים** – עון התלוי בבהנים, שחייבין לעבוד ולקדש קומץ בימין ועבדו בשמאל, אינו נושא. **לא ירצה** – ב"שור ושה שרוע וקלוט" וגו' (ויקרא כב). **לא לרצון** – "כל אשר בו מום לא תקריבו" וכו'. והאי שוגג ומזיד מפרש לקמן אהייא קאי, אי אזריקה אי אטמא. **ובגוי** – גוי ששילח קרבנו ונטמא הדם, דאמרינן בפרק "אלו מנחות" (מנחות עג, ב): "איש איש מבית ישראל אשר יקריב קרבנו", מה תלמוד לומר (קרבנו) "איש איש" – לרבות את הגויים שנודרין נדרים ונדבות בישראל.

שוגג

משנה נִטְמָא הַקּוֹמֶץ וְהִקְרִיבוֹ - הַצִּיץ מְרַצֶּה, יָצָא וְהִקְרִיבוֹ - אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטָּמֵא וְאֵינוֹ מְרַצֶּה עַל הַיּוֹצֵא. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנַן: "וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים" - וְכִי אֵיזֶה עָוֹן הוּא נוֹשֵׂא? אִם תֹּאמַר: עָוֹן פִּיגּוּל - הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר "לֹא יֵחָשֵׁב"! אִם תֹּאמַר: עָוֹן נוֹתָר - הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר "לֹא יֵרָצֶה"! הָא אֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶלָּא עָוֹן טוּמְאָה, שֶׁהוּתְּרָה מִכְּלָלָהּ בְּצִיבּוּר. מַתְקִיף לָהּ רַבִּי זֵירָא, אֵימָא: עָוֹן יוֹצֵא, שֶׁהוּתַּר מִכְּלָלוֹ בְּבָמָה! אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי, אָמַר קְרָא: "לִרְצוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה'", עָוֹן דִּלְפָנֵי ה' - אִין, עָוֹן דְּיוֹצֵא - לָא. מַתְקִיף לָהּ רַבִּי אֶילְעָא, אֵימָא: עָוֹן שְׁמֹאל, שֶׁהוּתַּר מִכְּלָלוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים! אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי, אָמַר קְרָא: "עָוֹן" - עָוֹן שֶׁהָיָה בּוֹ וּדְחִיתִיו, לְאַפּוּקֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים דְּהֶכְשֵׁירוֹ בִּשְׁמֹאל הוּא. רַב אַשִׁי אָמַר: "עָוֹן הַקֳּדָשִׁים" - וְלֹא עָוֹן הַמַּקְדִּישִׁין. אֲמַר לֵיהּ רַב סִימָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי לְרַב אַשִׁי, וְאָמְרִי לָהּ רַב סִימָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַשִׁי לְרַב אַשִׁי: וְאֵימָא עָוֹן בַּעַל מוּם, שֶׁהוּתַּר מִכְּלָלוֹ בְּעוֹפוֹת, דְּאָמַר מָר: תַּמּוּת וְזָכְרוּת בִּבְהֵמָה, וְאֵין תַּמּוּת וְזָכְרוּת בְּעוֹפוֹת! אֲמַר לֵיהּ, עָלֶיךָ אָמַר קְרָא: "לֹא יֵרָצֶה", "כִּי לֹא לְרָצוֹן יִהְיֶה לָכֶם". תָּנוּ רַבָּנַן: דָּם שֶׁנִּטְמָא וְזָרְקוֹ, בְּשׁוֹגֵג - הוּרְצָה, בְּמֵזִיד - לֹא הוּרְצָה; בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - בְּיָחִיד, אֲבָל בְּצִיבּוּר, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - הוּרְצָה; וּבְגוֹי, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, בֵּין בְּאוֹנֶס בֵּין בְּרָצוֹן

לא

קיימא שניה, שניה נמי הא מיתקנא ראשונה! ומשני: פנים חדשות באו. והשתא, אימת אתא ליה? אי קודם שנפסקה ראשונה, אם כן כמו שטיהר מן המדרס — יטהר ממגע, דהא שבע ליה טומאה! ויש לומר: דכשתיקן אותן ראשונה — חל על אותן מגע ומדרס בבת אחת, ובבת אחת לא אמרינן שבע ליה טומאה, כדמסקינן. ומגו דחייל מגע אאוזן — חייל נמי אבוליה סנדל, כיון דהכל כלי אחד. והרב רבינו שמעון מפרש: דלא שייך שבע ליה טומאה בטומאה הבאה מעצמו, כגון ההיא דסנדל, ודחישב עליו ואחר כך חתכו, ומדרס מגע דתנא קמא דרבי יוסי דבאה מעצמו, שנוגע בעצמו. אבל סדינים המקופלים — טמא על מה שנגע בחבירו. **בשני** סדינים המקופלים כו' — בשניהלה למעלה מזה ויש אויר קצת ביניהם איירי. דאי בזה על גב זה ממש, אי כשישב הכביד עליהם שניהם בבת אחת — אם כן עליון ליטמא מגע כמו תחתון, ואם הכביד על העליון תחילה — אם כן קודם לתחתון מגע למדרס כשנגע בעליון, וטומאת מדרס לא מטמא תחתון עד שיכביד עליו. אבל כשיש אויר ביניהם, כי אתי זב ויתיב בעליון — מיד כשנוגע עליון בתחתון אתי לתחתון מדרס ומגע בבת אחת, ולעליון קדם לה מדרס למגע. ואם תאמר: אמאי איצטריך לשנויי שיש חילוק בין בת אחת לזה אחר זה? לימא דקא מיירי במקופלים זה על גב זה, דקדם התחתון מגע למדרס! ושמא קסבר דמכביד על שניהם בבת אחת. ועוד, אם כן מאי מודה? היינו שאם נגע בהם הזב, דאוקימנא מקמי מדרס. ואם תאמר: ותיקשי ליה לאביי היא גופא, מאי שנא תחתון מעליון? שאין אביי מחלק בבת אחת, ואם כן עליון נמי ליטמא מדרס ומגע, דהא קנגע בתחתון! ויש לומר: דיודע היה אביי שיש חילוק, אלא לרבא הוה מקשה, משום דאית ליה שבע טומאה אפילו היכי דמהני מגעו לטמא החצי עשרון אחר, דאם כן אפילו בבת אחת נמי נימא שבע ליה טומאה, ולא ליחול עליה טומאת מגע! אי נמי, משווה בת אחת לזה אחר זה דלעיל, דהוי קלה על קלה. **ונשא** אהרן את עון הקדשים כו' — פירש הקונטרס בפרק קמא דפסחים (טז, ב) גרסינן: אם עון נותר הרי כבר נאמר "לא יחשב", ואם עון פיגול הרי כבר נאמר "לא ירצה". ופירש דהכי איתא בפרק שני דזבחים (כח, ב) דאיסורא רבה חוץ לזמנו שהוא בכרת — מקרא רבה ופרשה רבה בפרשת "צו", ואיסורא זוטא דחוץ למקומו דליכא כרת — מקרא זוטא ופרשה זוטא בפרשת "קדושים". והביא ראיה דהכי איתא בתורת כהנים. ורבינו תם גריס אפיכא: בפיגול "לא יחשב" ובנותר "לא ירצה", משום דמסקינן בפרק שני דזבחים: ותרוייהו מקרא אריבא נפקי, דכתב ביה "לא ירצה" ו"לא יחשב", ומה שנזכר פיגול קודם לנותר, אף על גב דבמקרא כתיב ברישא חוץ לזמנו — משום דלשון פיגול כתב במקרא בהדיא. **אם** עון נותר כו' — לאו נותר ממש קאמר, כדאמר בזבחים [כט, א]: לאחר שהזכר יחזור ויפסל? אלא מחשבת נותר דהיינו מחשב לאוכלו חוץ לזמנו. **הא** אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בציבור — ואם תאמר: תיפוק ליה דלא משכחת לה מידי דמתוקם ביה קרא אלא בטומאה! ואומר רבינו תם: משום דכתיב "לרצון להם", משמע: דבר שהוא לרצון במקום אחר, ולהכי דחיק לאשכוחי הותר מכללו בכל הני דפריך. ואם תאמר: ונותר ופיגול היכן הותרו מכללן, דאיצטריך ליה "לא ירצה" "ולא יחשב"? ואומר רבינו תם: דפיגול הותר מכללו בבמה, דלא שייך שם מחשבת חוץ למקומו. ונותר כדי נסבה, ואגב פיגול נקט נותר, הואיל ואשכח ביה קרא אף על גב דלא צריך. אי נמי, הותר מכללו בראשו של מזבח, דאיכא למאן דאמר אין לינה מועלת שם, בריש "תמיד נשחט" (פסחים נט, א) ובפרק "המזבח מקדש" (זבחים פז, ב). ומיהו פלוגתא דאמוראי היא, וקשיא למאן דאמר לינה מועלת שם בראשו מדכך ברייתא! ונראה דנותר יש ללמדו "עון" "עון" מריצוי ציץ, ופיגול נמי מצי למילף הכי. ועוד יש לפרש, דנותר הותר מכללו במנחת כהנים ומנחת כהן משיח וקומץ וכל דבר שאין לו מתירין, דאין חייבין עליו משום פיגול, כדתנן בזבחים בפרק "בית שמאי" (מג, א). ואפילו פסולא נמי נראה דליכא, דכאמרינן בסוף פרק קמא דזבחים (יד, א): מודה רבי שמעון בהולכת חטאות הפנימיות, ופריך: והאמר רבי (ישמעאל) [שמעון]: כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול! ושני: מודה רבי שמעון לפסול מקל וחומר, ומה שלא לשמן הכשר בשלמים פסול בחטאת, חוץ לזמנו הפסול בשלמים אינו דין שפסול בחטאת? משמע דאי לאו קל וחומר הוה אמינא דאפילו פסולא ליכא. אם כן במנחת כהנים ומנחת נסכים דליכא קל וחומר, דלא איפסלי שלא לשמן — ליכא פסול כלל. אלמא אשכחן נותר דהותר מכללו לגמרי. **אימא** עון יוצא כו' — מעון דזרות שהותר מכללו בבמה הוה מצי לאקשויי, ולשנויי: כגון מעון יוצא. **ואימא** עון שמאל שהותר מכללו ביום הכפורים — הא דלא קאמר: בהולכת אברים לכבש, כדאמר בסוף פרק קמא דזבחים (יד, א): הרגל של ימין בשמאלו — משום דאין זו עבודה המעכבת בפרה. ומהאי טעמא נמי לא פריך מעון לילה שהותר לאיברים ופדרים. **עון** קדשים ולא עון המקדישים — תימה: הא למאן דאמר טומאה דחויה היא בצבור ובעיא ציץ לרצויי, דאמרינן בפרק קמא דיומא (ז, ב) דמרצה על הכהנים העושים בטומאה! ולעיל ב"הקומץ זוטא" [מנחות טו, א] פירשתי. **ואימא** עון בעל מום שהותר מכללו בעופות — ואם תאמר: ואמאי לא פריך מעון טריפה שהותר במליקה? דהא חשיב הותר מכללו בפרק קמא (מנחות ו, א), דאמר: טריפה שהותרה מכללה מאי היא, אילימא בעולת העוף כו', ובטריפה לא כתיב "לא ירצה"! ולאביי דמשני: עון שהיה בו ודחיתיו — ניחא, דלאפוקי טריפת מליקה שהוכשרה בכך. אבל לרב אשי קשיא! ויש לומר, דאמרינן: עון קדשים — ולא עון חולין, לאפוקי טריפות דשייך בחולין. ואם תאמר: עון אונן שהותר מכללו אצל כהן גדול! ולרב אשי דמשני לעיל: עון קדשים ולא עון מקדישין — ניחא, אלא לאביי קשיא! ושמא אית להו דהדדי. ואם תאמר: ואימא עון דמחוסר זמן, כגון תוך שמונה שהותר מכללו בעופות, כדאמר בפרק קמא דחולין (כב, ב) דבני יונה כשירין משיעלעו דם! ויש לומר: דכתיב ביה "לא ירצה", דהא "מיום השמיני והלאה ירצה" כתיב, הא קודם לא ירצה. ומיהו קשה מעון אותו ואת בנו, דהותר מכללו בעופות! ולפי מה שפירשתי: עון קדשים ולא עון חולין, ניחא. ועוד אמרינן בפרק "אותו ואת בנו" (שם פ, ב) דכל הפסולין שבשור ושה הרי הם בלא ירצה. **אבל** בצבור בין בשוגג בין במזיד הורצה — תימה: דב"האשה רבה" (יבמות צ, א) מייתי רישא דהך ברייתא, ודייק עלה: והא הכא דרצויי מרצי ציץ, דתניא: על מה הציץ מרצה כו'. והשתא, מסיפא גופא הוה ליה לאיתויי, כדקתני בסיפא הכא דבצבור בין בשוגג בין במזיד הורצה, ומשמע: הוא הדין יחיד, אי לא משום דביחיד קנסינן מזיד! ויש לומר: דאי מסיפא הוה אמינא דטעמא לא משום ציץ, אלא משום דטומאה הותרה בצבור, אף על גב דלשון "הורצה" משמע ציץ.

בשוגג

בשוגג תרומתו תרומה — שהיתה לו שעת הכושר איירי, שלא ניטמא בתחילת תלישתו. שאם תלשו אדם טמא ועדיין משקה טופח עליו — אין תרומתו תרומה, כדמוכח בפרק "כל שעה" (פסחים לג, א). **במזיד** אין תרומתו תרומה — אף על גב דתורם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה, כדאמרינן ב"האשה רבה" (יבמות פט, ב) וכדתנן במסכת תרומות (פרק ב משנה ו) — התם חזי קצת, הכא לא חזי כלל.

דמרצה ציץ על אבילות מי שמעת ליה — פירש בקונטרס: להכי נקט אבילות, דאעולין כולי עלמא מודו דציץ מרצה, כדקתני בריש תורת כהנים: "ונרצה לו לכפר עליו" בדם כו'. ולא דק בקונטרס, דבעולין נמי אשכחן פלוגתא בפרק "ביצד צולין" (פסחים עז, ב). **תלמוד** לומר אשר ליי' — הכא מוקמינא ליה לרבות לן ויוצא. ותימה: דבסוף "דם שחיטה" (כריתות כג, ב) דריש ליה לרבות אימורים, דאיסור טומאה חייל אאיסור חלב! ויש לומר: דשקולים הן. אבל קשה אההיא דכריתות בסוף פרק שני דמעילה (ז, ב) דריש אימורים מ"אשר יקרב אל הקדשים", דדבר שאין לו מתירין — משיקדש בכלי! ויש לומר: דהתם לא מיירי אלא בעולה ושאר קדשים. אבל שלמים לא הייתי מרבה, כיון דיצאו מן הכלל. מפי רבי. **ורב** שילא אמר כו' — ואם תאמר: מאי דוחקייהו דרבינא ורב שילא לשנויי כללי? הא מוכח בהדיא ב"האשה רבה" (יבמות צ, א) דחדא מדאורייתא וחדא מדרבנן, מדקאמר: והא הכא דמדאורייתא ארצויי מרצה, דתנן: על מה הציץ מרצה כו'! ויש לומר: דלעולם משמע ליה נמי ביבמות דאפילו מדרבנן נמי קתני: על מה הציץ מרצה כו', למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, אזריקה או אטומאה, אלא דפשיטא ליה דמדאורייתא אין חילוק בין טומאה לזריקה. והכי פירוש: והא מדאורייתא ארצויי מרצה בכל ענין, בין מטומאה בין מזריקה. מפי רבי.

זריקתו בין בשוגג בין במזיד הורצה — אף על פי שצריך לדחוק הלשון אליביה, ניחא ליה לשנויי הכי ולא כרבינא, כדאמר בפרק "הנזקין" (גיטין נד, א): גברא לכפורי קא בעי, ואנן ניקום וניקנסיה?

אשכחן

לֹא הוּרְצָה. וּרְמִינְהִי: עַל מַה הַצִּיץ מְרַצֶּה? עַל הַדָּם וְעַל הַבָּשָׂר וְעַל הַחֵלֶב שֶׁנִּטְמָא, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, בֵּין בְּאוֹנֶס בֵּין בְּרָצוֹן, בֵּין בְּיָחִיד בֵּין בְּצִיבּוּר! אֲמַר רַב יוֹסֵף, לָא קַשְׁיָא: הָא רַבִּי יוֹסֵי, הָא רַבָּנַן; דְּתַנְיָא: אֵין תּוֹרְמִין מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּהוֹר, וְאִם תָּרַם, בְּשׁוֹגֵג - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, בְּמֵזִיד - אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. - אֵימַר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי - דְּלָא קָנֵים, דְּמַרְצֶה צִיץ עַל אֲכִילוֹת מִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ? וְהָתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת! - אִיפּוֹךְ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת. מַתְקִיף לָהּ רַב שֵׁשֶׁת: וּמִי מָצֵית אָפְכַתְּ לָהּ? וְהָתַנְיָא: יָכוֹל בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים יְהוּ חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם טוּמְאָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַה' וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה" - הַנִּיתָּר לְטַהוֹרִין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טוּמְאָה, וְשֶׁאֵינוֹ נִיתָּר לְטַהוֹרִין אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טוּמְאָה. אוֹ אֵינוֹ, אֶלָּא: נֶאֱכָל לְטַהוֹרִין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טוּמְאָה, וְשֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל לְטַהוֹרִין אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טוּמְאָה; אוֹצִיא אֲנִי אֶת הַלָּן וְאֶת הַיּוֹצֵא שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין לְטַהוֹרִים! תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר לַה'" - רִיבָּה. יָכוֹל שֶׁאֲנִי מְרַבֶּה אֶת הַפִּיגּוּלִין וְאֶת הַנּוֹתָרוֹת? - נוֹתָרוֹת הֵיינוּ לָן! - אֶלָּא: אַף הַפִּיגּוּלִין כַּנּוֹתָרוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים" - מִיעֵט. וּמָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת אֶת אֵלּוּ וּלְהוֹצִיא אֶת אֵלּוּ? אַחַר שְׁרִיבָּה הַכָּתוּב וּמִיעֵט, אֲנִי אֶת אֵלּוּ שֶׁהָיְתָה לָהֶן שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר, וּמוֹצִיא אֶת הַלָּן וְיוֹצֵא שֶׁלֹּא הָיְתָה לָהֶן שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר; וְאִם תֹּאמַר: בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים, מִפְּנֵי מָה חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טוּמְאָה? מִפְּנֵי שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה. נִטְמָא - אֵין, יוֹצֵא - לָא; מַאן שָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר: אֵין זְרִיקָה מוֹעֶלֶת לַיּוֹצֵא - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְקָתָנֵי דְּמַרְצֶה צִיץ עַל אֲכִילוֹת! אֶלָּא אֲמַר רַב חִסְדָּא, לָא קַשְׁיָא: הָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָא רַבָּנַן. - אֵימַר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר - דְּמַרְצֶה צִיץ עַל אֲכִילוֹת, דְּלָא קָנֵים מִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ? - אֵין, כִּי הֵיכִי דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי - שָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר; דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. - אֵימַר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר - בְּתְרוּמָה דְּקִילָא, בְּקָדָשִׁים דַּחֲמִירִי מִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ? - אִם כֵּן, הָא אַמַּאן תִּרְמֵיהּ? רָבִינָא אָמַר: טוּמְאָתוֹ, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - הוּרְצָה; זְרִיקָתוֹ, בְּשׁוֹגֵג - הוּרְצָה, בְּמֵזִיד - לֹא הוּרְצָה. וְרַב שֵׁילָא אָמַר: זְרִיקָתוֹ, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - הוּרְצָה; טוּמְאָתוֹ, בְּשׁוֹגֵג - הוּרְצָה, בְּמֵזִיד - לֹא הוּרְצָה. וּלְרַב שֵׁילָא, דְּקָתָנֵי: שֶׁנִּטְמָא בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד! - הָכִי קָאָמַר: נִטְמָא בְּשׁוֹגֵג, וְזָרְקוּ בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד.

תא

שוגג – קסבר אין קרבנות מקבלין טומאה. אונס – שנטמא בעל כרחו. אבל מזיד ורצון חדא מילתא היא, אלא איידי דתנא אונס תנא רצון. **לא הורצה** – דכתיב: "והיה על מצחו תמיד לרצון להם" (שמות כח), ולא לגויים. **ורמינהו כו'** – אלמא ציץ מרצה אמזיד דיחיד! **בשוגג תרומתו תרומה** – דאמרינן בבמה דוכתי (בבא מציעא נו, א): "ולא תשאו עליו חטא", אם אינו קדוש – נשיאות חטא למה? מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה. **במזיד אין תרומתו תרומה** – דרבנן קנסוהו משום דהזיד. ופליגי בה אמוראי ביבמות בפרק "האשה" (פט, א), איבא למאן דאמר אין תרומתו תרומה – לתקן את השירים, אבל תרומה הוי. **דמרצה ציץ על אבילות מי שמעת ליה** – דמוקמת להך ברייתא בתרייתא אליביה, דקתני בה: הציץ מרצה על אבילת טומאת בשר, דהיינו אבילות. להכי נקט אבילות, דאעולין כולי עלמא מודו דציץ מרצה, דקתני בריש תורת כהנים: "ונרצה לו לכפר עליו" – בדם, דכתיב (ויקרא יז): "כי הדם הוא בנפש יכפר", אין לי אלא דם טהור, טמא מנין? תלמוד לומר (שמות כח): "ונשא אהרן" וגו'. והוא בדם קמיירי, דכתיב (שם): "לרצון להם", והכא כתיב: "ונרצה", מה הכא דם – אף התם דם. ואין לי אלא דם, מנין לרבות כל העולים? תלמוד לומר: "לכל מתנות קדשיהם" וגו' (שם). **יכול בשר שנטמא לפני זריקת דמים** – ואבלו לפני זריקה בטומאת הגוף, יהו חייבין עליו כרת? ובתורת כהנים מצאתי לשון נקיה: יכול יהו חייבין משום טומאת הגוף לפני זריקה? ובבשר טהור קמיירי. **ושאינו ניתר לטהורין** – כגון אם אכל אפילו בשר טהור בטומאת הגוף, קודם זריקת דם, עדיין לא היתה ניתרת לטהורים, דזריקה היא המתרת. **או אינו אלא** – הכי דרשינן: שאינו נאכל לטהורין אין חייבין משום טומאת הגוף, אף שניתר לטהורין. **ואוציא את הלן ואת היוצא** – לאחר זריקה. שאף על פי שניתר בזריקה, הואיל ועבשיו אירע בו פסול – לא יהו חייבין עליו האוכלו בטומאה. **היינו לן** – ואמרת לעיל דחייבין עליו משום טומאת. "מזבח" – ולא כל הזבחים. **אחר שריבה הכתוב ומיעט** – כלומר, הואיל ומצינו ריבוי ומיעוט. **אמרת מרבה אני לן ויוצא** – שהיתה להן שעת הכושר, שהרי היתה זריקתו כשירה. **ואם תאמר כשר שנטמא לפני זריקה ואכלו בטומאת הגוף לאחר זריקה מפני מה חייבין עליו** – הא לא היתה לו שעת הכושר! ואנן פיגול הוא דמעטינן דאין חייבין, אבל נטמא אפילו קודם זריקה, ואחר זריקה אכלו – חייבי! **שהציץ מרצה** – למיהוי זריקה מעלייתא, וניתר לטהורים קרינא ביה, ואף על פי שלא נאכל. **נטמא** – לפני זריקה, הוא דחייב עליו האוכלו לאחר זריקה בטומאת הגוף. **יוצא לא** – משום דלא הויא זריקה מעלייתא, דאין הציץ מרצה על היוצא, דלא היתה לו שעת הכושר. **מאן שמעת ליה דאמר אין זריקה מועלת ביוצא** – למיהוי קרבן כשר – רבי אליעזר היא בפרק קמא דמעילה (ו, ב), דקתני: כשר קדשים שיצא לפני זריקת דמים, רבי אליעזר אומר: מועלין בו ואפילו לאחר זריקה, משום דאין זריקה מועלת לו להוציאו מידי מעילה. **אלא אמר רב חסדא לא קשיא** – הנך מתניתא דלעיל. הא דקתני במתניתא במזיד הורצה נמי ביחיד – רבי אליעזר, מדקתני דציץ מרצה על אבילות. והא דתני לא הורצה – רבנן. **דלא קנים** – היכא דזריק דם טמא במזיד, מי שמעת ליה? **אם כן אמאן תרמייה** – להא דקתני הורצה. **טומאתו בין כשוגג** – בין שנטמא בשוגג בין שנטמא במזיד – הורצה אם זרקו בשוגג. והא דתני לא הורצה – אמזיד דזריקה קאי.

תא שמע דם שנטמא וזרקו כו' – קשיא לרב שילא, דקתני: אם זרקו במזיד לא הורצה. **משנה** כמדת רבי אליעזר – דאמר בפרק "כיצד צולין" (פסחים עז, א): דם אף על פי שאין בשר – הבא נמי קומץ אף על פי שאין שיריים (בשיריה) כשרה להקטיר הקומץ. כמדת רבי יהושע – דאמר (שם): אם אין בשר אין דם, אם אין דם אין בשר. **גמרא** והוא שנטמאו כל שיריה – הוא דאמר רבי יהושע דפסול להקטיר הקומץ. קא סלקא דעתך נטמא אין – כלומר, בנטמאו שיריה הוא דאמרינן: אם נשתייר מקצת שלא נטמא כשרה אפילו לרבי יהושע, אבל אבדו קצת שיריה או נשרפו אמר רבי יהושע דפסולה, הואיל וכולה בעינן קיים. מדקא נקיט רב לשון טומאה ולא נקט נמי לשרוף ואבוד דמתניתין: **מאי** קסבר – רב, אי קסבר שיורא מילתא כו'. **רישייהו** – דנטמאו קתני במתניתין ברישא. **כדתניא** – רבי יהושע נמי מכשר היכא דאיכא שיור, אפילו באבוד ושרוף. **זורק הדם** – דקרינא ביה "הבשר והדם". **כחצי זית בשר וכחצי זית חלב אין זורק** – שאין אכילה והקטרה מצטרפין. **מנחה מאי עבידתיה** – מאי זריקה איתא במנחה? **כגופא דזביחא דמיא** – דתיהוי במקום בשר כאילו נשתייר בשר, קא משמע לן דלא. **מנחני מילי** – דאם לא נשתייר בשר אלא חלב, זורק את הדם? **דכתיב** והקטיר החלב וגו' – רישיה דקרא הכי: "וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' לפני אהל מועד והקטיר החלב" וגו', אלמא דמשום חלב זריק ליה לדם. **יותרת ושתי הכליות מנלן** – דאם לא נשתיירו אלא הן, זורק את הדם? דחזינן לעיל דהכי הוא, דקתני: ובמנחה אפילו כולה (כליל) [קיים] כו'. **לריח ניחוח** – "והקטיר החלב לריח ניחוח". **כתב רחמנא חלב** – דמשמע דריח ניחוח לא מרבי אלא דומיא דחלב, דמגופיה דזבח הוא. **משנה** שלא בכלי שרת – שלא קדש קומץ בכלי שרת. דבתחילת מנחה ודאי לא פליגי דבעיא כלי, כדאמרינן בפרק "שתי הלחם" (מנחות צו, א): שאלו את רבי זו מנין כו'. **גמרא** בא לעובדה ביד – הקטרת קומץ, שהיא במקום זריקה ביד, שלא קדשו בכלי. **עובדה בימין כחטאת** – שהוא עובד נמי זריקתה באצבע ובימין, דכתיב ביה: "ולקח הכהן מדמה באצבעו", ואמרינן (זבחים כד, ב): כל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינה אלא ימין. אלמא, מדאקשה לחטאת – שמע מינה דלא בעיא כלי, ובלבד שיעבדנו בימין. **בשמאל כאשם** – שזריקתו בכלי ולא ביד, דאין לך טעון מתנת אצבע אלא חטאת בלבד. דהכי אמרינן בזבחים (כד, ב) דלרבי שמעון זריקה כשרה, דתניא: זרק בשמאל פסול, ורבי שמעון מכשיר. משום דבשאר זריקת הקרבנות לא כתיב אצבע אלא כהונה, ולרבי שמעון כהונה בעיא אצבע. **בהמיינו** – אבנט. מקידה – כלי חרס. **הכל מודים בקומץ שטעון קידוש** – וכי מכשר רבי שמעון – בהקטר, שאם נטלו מתוך כלי שרת לאחר שקדשו בו, והעלהו בידו והקטירו – כשר. **ועצים** – עצי מערכה. **תיובתא דרבי** יהודה – דאמר: ביד עובדה בימין, דהא הכא קתני אפילו ביד שמאל בלא כלי. והא ודאי רבי שמעון היא, דהא מכשר שלא בכלי שרת. **קמצו שלא מכלי שרת** – שנתקדשה בו המנחה. **מכשיירין במתן כלי** – אפילו שלא בכלי שרת. תיובתא דרב נחמן דאמר: הכל מודים כו'! **ממתן כלי ואילך** – הולכה והקטרה לא בעינן כלי שרת. **תא שמע** – לרב נחמן. **ונתן בשמאלו** – בלא כלי, יחזיר לימינו. [כדאמרינן לעיל: בא לעובדה] ביד – עובדה בימין. **בשמאלו**

וחישב

תָּא שְׁמַע: דָּם שֶׁנִּטְמָא וּזְרָקוֹ, בְּשׁוֹגֵג - הוֹרָצָה, בְּמֵזִיד - לֹא הוֹרְצָה! - הָכִי קָאָמַר: דָּם שֶׁנִּטְמָא וּזְרָקוֹ בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, נִטְמָא בְּשׁוֹגֵג - הוֹרְצָה, בְּמֵזִיד - לֹא הוֹרְצָה. **משנה** נִטְמְאוּ שִׁיָּרֵיהָ, נִשְׂרְפוּ שִׁיָּרֵיהָ, אָבְדוּ שִׁיָּרֵיהָ - כְּמִדַּת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּשֵׁרָה, וּכְמִדַּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פְּסוּלָה. **גמרא** אָמַר רַב: וְהוּא שֶׁנִּטְמְאוּ כָּל שִׁיָּרֵיהָ, אֲבָל מִקְצָת שִׁיָּרֵיהָ - לֹא. קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ: נִטְמָא - אִין, אָבוּד וְשָׂרוּף - לָא. מַאי קָסָבַר? אִי קָסָבַר: שִׁיּוּרָא מִילְּתָא הִיא, אֲפִילּוּ אָבוּד וְשָׂרוּף נַמִּי! אִי קָסָבַר: שִׁיּוּרָא לָאו מִילְּתָא הִיא, וְנִטְמָא מַאי טַעְמָא - דִּמְרַצֵּה צִיץ, אִי הָכִי, כָּל שִׁיָּרֵיהָ נַמִּי! - לְעוֹלָם קָסָבַר: שִׁיּוּרָא מִילְּתָא הִיא, וְנִטְמָא - וְהוּא הַדִּין לְאָבוּד וְשָׂרוּף, וְהַאי דְּקָאָמַר נִטְמָא - רֵישַׁייְהוּ נָקֵט. כְּדְתַנְיָא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר מֵהֶן כַּזַּיִת בָּשָׂר אוֹ כַּזַּיִת חֵלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם, כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וְכַחֲצִי זַיִת חֵלֶב - אֵינוֹ זוֹרֵק אֶת הַדָּם. וּבָעוֹלָה אֲפִילּוּ כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וְכַחֲצִי זַיִת חֵלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם, מִפְּנֵי שֶׁכּוּלָּהּ כָּלִיל. וּבַמִּנְחָה אֲפִילּוּ כּוּלָּהּ קַיֶּימֶת - לֹא יִזְרוֹק. מִנְחָה מַאי עֲבִידְתָּהּ? אֲמַר רַב פַּפָּא: מִנְחַת נְסָכִים, סָלְקָא דַּעְתָּךְ: הוֹאִיל וּבַהֲדֵי זֶבַח קָא אָתְיָא - כְּגוּפֵיהּ דִּזְבִיחָא דָּמְיָא, קָא מַשְׁמַע לָן. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְכֵן תָּנָא מְשׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא, אָמַר קְרָא: "וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַה'", חֵלֶב - וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּשָׂר. וְאַשְׁכַּחַן חֵלֶב, יוֹתֶרֶת וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת מְנָלַן? דְּקָתָנֵי: וּבַמִּנְחָה אֲפִילּוּ כּוּלָּהּ קַיֶּימֶת - לֹא יִזְרוֹק; מִנְחָה הוּא דְּלֹא יִזְרוֹק, הָא יוֹתֶרֶת וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת - יִזְרוֹק. מְנָלַן? רַבִּי יוֹחָנָן דִּידֵיהּ אָמַר: "לְרֵיחַ נִיחֹחַ" - כָּל שֶׁאַתָּה מַעֲלֶה לְרֵיחַ נִיחוֹחַ. וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב "חֵלֶב" וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב "לְרֵיחַ נִיחֹחַ", דְּאִי כָּתַב "חֵלֶב", הָוֶה אָמִינָא: חֵלֶב - אִין, יוֹתֶרֶת וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת - לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "לְרֵיחַ נִיחֹחַ"; וְאִי כָּתַב רַחֲמָנָא "לְרֵיחַ נִיחֹחַ", הָוֶה אָמִינָא: אֲפִילּוּ מִנְחָה, כְּתַב רַחֲמָנָא: "חֵלֶב". **משנה** שֶׁלֹּא בִכְלֵי שָׁרֵת - פָּסוּל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר. הִקְטִיר קוֹמְצָהּ פַּעֲמַיִם - כְּשֵׁרָה. **גמרא** אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? אָמַר קְרָא: "קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִיא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם", בָּא לְעוֹבְדָהּ בַּיָּד כְּחַטָּאת - עוֹבְדָהּ בִּימִין כַּחַטָּאת, בִּכְלִי - עוֹבְדָהּ בִּשְׂמֹאל כָּאָשָׁם. וְרַבִּי יַנַּאי אָמַר: כֵּיוָן שֶׁקָּמְצוֹ מִכְּלִי שָׁרֵת, מַעֲלֶהוּ וּמַקְטִירוֹ אֲפִילּוּ בְּהֶמְיָנוֹ, וַאֲפִילּוּ בְּמַקֵּדָה שֶׁל חֶרֶשׂ. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: הַכֹּל מוֹדִים בְּקוֹמֶץ שֶׁטָּעוּן קִידּוּשׁ. מֵיתִיבִי: הֶקְטֵר חֲלָבִים וְאֵבָרִים וְעָצִים שֶׁהֶעֱלָן בֵּין בַּיָּד בֵּין בִּכְלִי, בֵּין בִּימִין וּבֵין בִּשְׂמֹאל - כְּשֵׁרִין; הַקּוֹמֶץ וְהַמְּקֻטֶּרֶת וְהַלְּבוֹנָה שֶׁהֶעֱלָן בֵּין בַּיָּד בֵּין בִּכְלִי, בֵּין בִּימִין בֵּין בִּשְׂמֹאל - כְּשֵׁרִין; תְּיוּבְתָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא! - אָמַר לָךְ רַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא: לְצָדְדִין קָתָנֵי, בַּיָּד - בִּימִין, בִּכְלִי - בֵּין בִּימִין בֵּין בִּשְׂמֹאל. תָּא שְׁמַע: קָמְצוֹ שֶׁלֹּא מִכְּלִי שָׁרֵת, וְקִידְּשׁוֹ שֶׁלֹּא בִכְלִי שָׁרֵת, וְהֶעֱלוֹ וְהִקְטִירוֹ שֶׁלֹּא בִכְלִי שָׁרֵת - פָּסוּל; רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין בְּמַתַּן כְּלִי! - אֵימָא: מִמַּתַּן כְּלִי וָאֵילָךְ. תָּא שְׁמַע, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: קוֹמֶץ טָעוּן כְּלִי שָׁרֵת, כֵּיצַד? קָמְצוֹ מִכְּלִי שָׁרֵת, וּמְקַדְּשׁוֹ בִּכְלִי שָׁרֵת, וּמַעֲלוֹ וּמַקְטִירוֹ בִּכְלִי שָׁרֵת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כֵּיוָן שֶׁקָּמְצוֹ מִכְּלִי שָׁרֵת, מַעֲלוֹ וּמַקְטִירוֹ שֶׁלֹּא בִכְלִי שָׁרֵת וְדַיּוֹ! - אֵימָא: כֵּיוָן שֶׁקָּמְצוֹ וְקִדְּשׁוֹ בִּכְלִי שָׁרֵת, מַעֲלוֹ וּמַקְטִירוֹ וְדַיּוֹ. תָּא שְׁמַע: קָמַץ בִּימִינוֹ וְנָתַן בִּשְׂמֹאלוֹ - יַחֲזִיר לִימִינוֹ; בִּשְׂמֹאלוֹ

וחישב

אשכחן חלב כו' — ובשר נפקא לן מקרא בפרק "כיצד צולין" (פסחים פ, א). מפי רבי. **ורבי** ינאי אמר כיון שקמצו מכלי שרת כו' — קמיצה בימין נפקא לן בפרק קמא בסופו (מנחות י, ב) אליבא דרבי שמעון מרבי יהודה בריה דרבי חייא. ורבי ינאי דלית ליה, נפקא ליה שפיר בגזרה שוה ד"יד" "יד", כדמוכח לעיל בסוף פרק קמא (שם). מפי רבי. **הקטר** חלבים ואברים בין בימין בין בשמאל כשירה — מצי למימר דאתיא כרבי שמעון, כמו דסיפא דקומץ, אבל לרבנן בעי ימין. אי נמי, אפילו לרבנן איכא לאכשורי הקטר חלבים בשמאל, כמו הולכת איברים לכבש דלעיל בסוף פרק קמא (מנחות י, א). מפי רבי. **הקומץ** והקטורת ולבונה כו' — האי דלא ערבינהו, דלמא תלת תלת שמעינהו. מפי רבי.

אין

אין הקטרה פחותה מכזית — בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות נח, א) פליגי אביי ורבא, וקיימא רבא כרבי יהושע בן לוי דהכא, ואביי כרבי יוחנן. וצריך עיון בפרק "אלו עוברין" (פסחים מג, ב) דאמר רבי יוחנן: כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור, חוץ מאיסורי נזיר שאמרה תורה "משרת" "וכל משרת". ועוד אמר: אף שאור בבל תקטירו. כמאן כרבי אליעזר דדריש "כל"? אי הכי אפילו חמץ בפסח נמי! אין הכי נמי, ולאפוקי דאביי. והשתא מרבי יוחנן מיהא תקשי, דכרבי אליעזר הוי. ולא מצי למימר דלאפוקי מדאביי, דהא רבי יוחנן קאי כאביי! ויש לומר: (דאביי) אפילו מאן דאמר דלא דריש "כל" — "וכל" דריש. וצריך עיון, דמ"משרת" דריש, מדפריך לקמיה: והא "משרת" להכי הוא דאתא! מפי רבי.

יש הקטרה בפחות מכזית — בהקטר שומשום בסוף "הקומץ זוטא" (מנחות סז, ב) מודה דאין דרך הקטרה בכך. והא דמשמע בכל דוכתי דאין הקטרה בפחות מכזית, כדאמר לעיל דאם לא נשתייר כזית חלב אין זורק את הדם, הכא היינו טעמא — משום דיש קומץ פחות משני זיתים, וחצי קומץ מרבין בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות נח, א) וברייש "אלו עוברין" (פסחים מג, ב) מדכתיב "כל שאור". מפי רבי.

תורת העולה ריבה — אבתי דרשינן מינה בפרק "יוצא דופן" (נדה מ, ב): תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו. מפי רבי.

קומץ מאימתי מתיר את השיריים לאכילה — הוה מצי למינקט אימורים, דכמה דלא (פסחים נט, ב) מיקטרי אימורים לא מישתרי בשר באכילה. אלא משום דבי נטמאו או שאבדו מישתרי בשר — לא פסיקא ליה, אבל קומץ פסיקא ליה. מפי רבי. **אלא** עם בא השמש כו' — מקומץ ולבונה לא קשה היאך הם קריבין אחר התמיד. דשמא כיון שנקמצו קודם — הוי כאברים שנתותרו, שהתירתן הקמיצה. ומנחת כהנים וכהן משיח, אף על פי שאין בהם קמיצה — יש בהם קידוש כלי, כדאמרינן (זבחים מה, ב) דכל דבר שאין לו מתירין — משקידש בכלי חשיב כמתירין. מפי רבי. **ואי** אתה מחזיר עיבולי קטורת — מ"העולה" לא ממעט עיכולי קומץ ולבונה, כיון דאיתנהו על מזבח החיצון. אבל קטורת על מזבח הפנימי. מפי רבי.

מסלתה

וְחִישֵׁב עָלֶיהָ, בֵּין חוּץ לִמְקוֹמוֹ בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. (ל"א) חִישֵׁב חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּיגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כֵּיוָן שֶׁנִּגְּתָנוֹ לִשְׁמֹאל - פְּסָלָתוּ מַתָּנָתוֹ; מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דִּבְעֵי קְדוּשָׁה בִּכְלִי, וְכֵיוָן שֶׁנִּגְּתָנוֹ לִשְׂמֹאל - נַעֲשָׂה כְּדָם שֶׁנִּשְׁפַּךְ מִצַּוָּאר בְּהֵמָה עַל הָרִצְפָּה וַאֲסָפוֹ, שֶׁפָּסוּל; מִכְּלָל דְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן לָא בָּעוּ מַתַּן כְּלִי, תְּיוּבְתָּא דְּרַבִּי חִיָּיא דְּרַב נַחְמָן! תְּיוּבְתָּא. לְרַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא מְסַיְּיעָא לֵיהּ, לְרַבִּי יַנַּאי לֵימָא תְּיוּבְתָּא? - אָמַר לָךְ רַבִּי יַנַּאי: אֲנָא דַּאֲמָרִי כְּתַנָּא דְּהֶקְטֵר, וְלָאו לְצַדְדִים קָתָנֵי. "הִקְטִיר מִקְצָתוֹ פַּעֲמַיִם - כְּשֵׁרָה". אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: פַּעֲמַיִם - וְלֹא פַּעֲמֵי פַּעֲמַיִם, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: פַּעֲמַיִם - וַאֲפִילּוּ פַּעֲמֵי פַּעֲמַיִם. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אָמַר רַבִּי זֵירָא: יֵשׁ קוֹמֶץ פָּחוֹת מִשְּׁנֵי זֵיתִים וְיֵשׁ הַקְטָרָה פְּחוּתָה מִכַּזַּיִת אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ; רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי סָבַר: אֵין קוֹמֶץ פָּחוֹת מִשְּׁנֵי זֵיתִים, וְאֵין הַקְטָרָה פְּחוּתָה מִכַּזַּיִת; וְרַבִּי יוֹחָנָן סָבַר: יֵשׁ קוֹמֶץ פָּחוֹת מִשְּׁנֵי זֵיתִים, וְיֵשׁ הַקְטָרָה פְּחוּתָה מִכַּזַּיִת. אִיתְּמַר: קוֹמֶץ מַאֵימָתַי מַתִּיר שִׁירַיִם בָּאֲכִילָה? רַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר: מְשֶׁמַּשְׁלָה בּוֹ אֶת הָאוּר בְּרוּבּוֹ. אָמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְרַבָּה בַּר רַב יִצְחָק: אַסְבְּרָהּ לָךְ טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר קְרָא: "וְהִנֵּה עָלָה קִיטֹר הָאָרֶץ כְּקִיטֹר הַכִּבְשָׁן", אֵין כִּבְשָׁן מַעֲלֶה קִיטּוֹר עַד שֶׁתַּצִּית הָאוּר בְּרוּבּוֹ. אָמַר לֵיהּ רָבִין בַּר רַב אַדָּא לְרָבָא: אָמְרִי תַּלְמִידֵיךְ אָמַר רַב עַמְרָם, תַּנְיָא: אֵין לִי אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁדַּרְכָּן לִיקָּרֵב בַּלַּיְלָה, כְּגוֹן אֵבָרִים וּפְדָרִים - שֶׁמַּעֲלָן וּמַקְטִירָן מִבְּעוֹד הַשֶּׁמֶשׁ וּמִתְעַכְּלִין וְהוֹלְכִין כָּל הַלַּיְלָה כּוּלָּהּ; דְּבָרִים שֶׁדַּרְכָּן לִיקָּרֵב בַּיּוֹם, כְּגוֹן הַקּוֹמֶץ וְהַלְּבוֹנָה וְהַקְטֶרֶת, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשׁוּחַ וּמִנְחַת נְסָכִים, שֶׁמַּעֲלָן וּמַקְטִירָן מִבְּעוֹד הַשֶּׁמֶשׁ. - וְהָא אָמְרַתְּ: דַּרְכָּן לִיקָּרֵב בַּיּוֹם! - אֶלָּא: עִם בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁמִּתְעַכְּלִין וְהוֹלְכִין כָּל הַלַּיְלָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה" - רִיבָּה; וְהָא עִם בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ לָא מַשְׁכַּחְתְּ לָהּ שֶׁתַּצִּית הָאוּר בְּרוּבּוֹ! - לָא קַשְׁיָא: כָּאן לִקְלוּט, כָּאן לְהַתִּיר. רַבִּי אֶלְעָזָר מַתְנֵי לָהּ "מִבְּעוֹד הַשֶּׁמֶשׁ", וּמוֹקִים לָהּ בִּפּוּקְעִין. וְכֵן כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יַנַּאי: בִּפּוּקְעִין. - וּמִי אָמַר רַבִּי יַנַּאי הָכִי? וְהָא אָמַר רַבִּי יַנַּאי: קְטֹרֶת שֶׁפָּקְעָה מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, אֲפִילּוּ קְרָטִין שֶׁבָּהּ אֵין מַחֲזִירִין אוֹתָן; וְתָנֵי רַב חֲנִינָא בַּר מַנְיוּמֵי בִּדְבֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: "אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ" - עִיכּוּלֵי עוֹלָה אַתָּה מַחֲזִיר, וְאִי אַתָּה מַחֲזִיר עִיכּוּלֵי קְטֹרֶת! - סְמֵי מִיכָּן קְטֹרֶת. אָמַר רַבִּי אַבְּסִי: כִּי פָּשֵׁיט רַבִּי אֶלְעָזָר בִּמְנָחוֹת בָּעֵי הָכִי, בָּעֵי רַבִּי אֶלְעָזָר: קוֹמֶץ שֶׁפִּיזְּרוֹ וְסִידֵּר עָלָיו אֶת הַמַּעֲרָכָה, מַהוּ? תֵּיקוּ. בָּעֵי חִזְקִיָּה: אִבְּרִין שֶׁפִּיזְּרָן וְסִידֵּר עֲלֵיהֶן אֶת הַמַּעֲרָכָה, מַהוּ? "עַל הָעֵצִים" אָמַר רַחֲמָנָא - דָּוְקָא עַל הָעֵצִים. אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דִּכְתִיב קְרָא אַחֲרִינָא: "אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ" - אִי בָּעֵי הָכִי עָבִיד, אִי בָּעֵי הָכִי עָבִיד? תֵּיקוּ. בָּעֵי רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא: אִבְּרִין שֶׁפִּיזְּרָן בְּצִידֵי הַמַּעֲרָכָה, מַהוּ? אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר: "עַל" מַמָּשׁ - לָא תִּיבָּעֵי לָךְ, ד"על"

וחישב – כלומר, אם חישב עליה כל זמן שהוא בשמאלו – לאו מחשבה היא, ולאו חיוביה כרת האוכלו. שאין מחשבה פוסלת אלא במי שראוי לעבודה, ושמאל בלא כלי לרבי שמעון אינו כשרה, כדאמרינן לעיל: בא לעבודה ביד עובדה בימין. **פסלתו מתנתו** – מה שניתן בשמאלו, ושוב אין לו תקנה בחזרה. **מאי טעמא משום דבעי לקדושה בכלי כו'** **ואספו שפסול** – עוד להקדישן בכלי. דאי לא הוי בעי עוד האי קומץ קידוש כלי – לא הוה מפסיל, דהוה כדם שנשפך מן הכלי על הרצפה ואספו שכשר, כדאמרינן במסכת יומא בפרק "הוציאו לו" (מה, א): נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו – כשר. **לא בעו מתן כלי** – דאי בעי, לית ליה תקנתא בחזרה כדפרישית, דהוה ליה כנשפך על הרצפה מן הצואר שפסול, דנפקא לן מ"ולקח מדם הפר" – דם מהפר יקבלנו. וקידוש קומץ במקום קבלת דם, ושמאל בלא כלי הרי היא כרצפה, דכי אכשר רבי שמעון שמאל בקבלה לא הכשיר אלא בכלי. **לרבי יהודה מסייע ליה** – דאמר: כשעובדה ביד בעינן ימין, הכא נמי קתני: יחזיר לימינו. **לרבי יוחנן לימא** **תיהוי תיובתא** – דאמר: אפילו בהמיינו, וכל שכן בשמאל, והכא קתני: יחזיר לימינו! **דאמר כתנא דהקטר** – דקתני לעיל: הקטר חלבים ואברים כו', ומכשר עבודת קומץ בשמאל ואפילו ביד. **ולאו לצדדין קתני** – כדתרצה רבי יהודה בריה דרבי חייא לעיל. **פעמים** – חציו בראשונה וחציו בשניה, ולא פעמי פעמים. **משני זיתים** – הלכך, האי דנקיט מתניתין "פעמים" דוקא נקט, שתהא בכל הקטרה כזית ולא פחות, דאין הקטרה בפחות מכזית. **ורבי יוחנן אמר יש קומץ בפחות משני זיתים** – ואפילו הכי קתני מתניתין: פעמים כשרה. **מאימתי מתיר כו'** – דכתיב: "קדש קדשים מאשי ה'" – אין להן חלק אלא לאחר אשי ה', בתורת כהנים. **משמשלה** – במקצתה.

אברים ופדרים – דדרכן ליקרב בלילה, מהאי קרא גופיה נפקא בתורת כהנים. **עם בא השמש** – קודם ביאת השמש. ואי קשיא, הא קיימא לן: מנחתם ונסכיהם בלילה, והכא תני: ומנחת נסכים ביום! תריץ: הא מותיב לה בפרק שני דמסכת תמורה (יד, ב), ומשני: כאן בנסכים הבאין עם הזבח, כאן בנסכים הבאין בפני עצמן. **והא עם בא השמש לא משכחת ריצית האור ברובו** – קודם שקיעת החמה. ואי לא חשיב הקטרה עד שתצית האור ברובו, אפסלו להו בשקיעת החמה! **לקלוט** – שתהא מזבח קולטו שלא יפסל בלינה, הויא משמשלה בו האור. **להתיר** – שיריה, לא הוי הקטרה עד שתצית בו האור ברובו. **רבי אלעזר מתני להא** – כדקתני לעיל בקומץ ולבונה, שמעלן מבוא השמש. **בפוקעין** – בקומץ ולבונה הקופצין מתוך האור ונופלים, מעלין אותן כל הלילה. **אפילו קרטין** – שלמים וחשובין שבה. **אין מחזירין** – ולעיל קתני קטרת, ומוקי לה איהו בפוקעין! **תאכל** – קרי ביה "תעוכל". **עיכולי** – פוקעין. **כי פשיט** – כשהיה שונה. **על המזבח** – תחת העצים. **בצידי המערכה** – אצל

רש"י

אצל העצים על המזבח. **אליבא דמאן דאמר** (על העצים) **על בסמוך** – בפרק "שתי הלחם" (מנחות צו, א) במשנה פליגי, הכא נמי דכתיב "על העצים" "על" – בסמוך.

משנה מיעוטו מעכב את רובו – שאם חיסר כל שהוא – פסול. היינו – שלישית ההין של איל, ורביעית ההין לכבש, וחצי ההין לפר. וכן השמן, בין דמנחת נסכים כשיעור ההין, בין בלוג דמנחת נדבה. **גמרא מלא** קומצו **תרי זימני** – ב"ויקרא", חד במנחת נדבה: "וקמץ משם מלא קומצו", וחד במנחת חוטא: "וקמץ הכהן ממנה מלא קומצו", חד למצוה וחד לעכב. **שאם חסר כל שהוא פסולה** – ד"סלתה" מריבויא דה"א (דריש). **ככה** – בנסכים: "ככה יעשה לשור האחד" בפרשת "שלח לך". **מסלתה ומשמנה** – ומשמע שיהו שניהן, והדר כתיב נמי "מגרשה ומשמנה" שיהו שניהן, שנה הכתוב לעכב. גרש וסולת חד הוא, אלא שגרש במנחת ביכורים וסלת בשאר מנחות. **על כל לבונתה. משנה ואת כל הלבונה** – שנה הכתוב לעכב. **משנה** [קטע זה שייך לגמרא אחרי המשנה הבאה] במעשה יום הכפורים כתיב חוקה ב"אחרי מות": "והיתה זאת לחוקת עולם" וגו', וחוקה עיכובא. **הוייה** – "סלת תהיינה". בלחם הפנים כתיב: "מאשי ה' חק עולם", ואכולהו קאי, אסדרים ואבזיכין. **משנה שתי חלות** – עצרת. **שני סדרים** – דלחם הפנים. **שני מינין שבזיר** – חלות ורקיקין בפרשת "נשא". **שלשה שבפרה אדומה** – עץ ארז ואזוב ושני תולעת, וצפורין במצורע. **שבע הזאות שבפרה** – "והזה אל נכח פני אהל מועד" וגו'. **שעל בין הבדים** – ביום הכפורים, כדאמרינן במסכת יומא (נג, ב). **שעל הפרכת ומזבח הזהב** – בין דיום הכפורים, בין דפר העלם דבר, בין דפר כהן משיח, ב"ויקרא". **גמרא** [כאן שייך הקטע שלפני המשנה] **כן יעשה** – "על תורת נזרו" (במדבר ו) עיכובא. **חוקה** – "זאת חוקת התורה". **תהיה** – הויא עיכובא. **לקיחה תמה** – ארבעתן כאחד. **שלמי נזיר** – לעשר קבין ירושלמיות סלת, ולרביעית שמן כתודה בפרק "התודה" (מנחות עח, א). **שאין לו** – ארבעה מינין דלולב, מעכבין. **אבל יש לו אין מעכבין** – אפילו לא אגדן כאחד. **שנים מהן עושין פירות** – דאתרוג ותמרים. **יהו זקוקים** – כלומר, כולן יהו כאחד. **בהרצאה** – כשהן מתענין, אין נענין עד שיהו כולן באגודה אחת צדיקים ורשעים, דומיא דעושין ואין עושים פירות. **על הארץ יסדה** – בזמן שאגודתו ביחד אז יסדה. **ועשה לפר כאשר עשה לפר חטאת** – בפר העלם דבר כתיב, שיעשו לו כאשר עשה לפר כהן משיח שלמעלה הימנו. **מה תלמוד לומר** – והלא כל מה שפירש לפר כהן משיח פירש לפר העלם דבר? **לכפול בהזיות** – לשנות באזהרת הזאת הדם עליו.

שאם

תוספות

מסלתה ומשמנה מגרשה ומשמנה — לגבי עיכובא דנפשיה דאם חסר — לא בעי שנה הכתוב, אבל למעבדין זה את זה בעי שנה הכתוב, כדפרישית לעיל (יט, א). מפי רבי.

ארבעה שבמצורע — עץ ארז ואזוב ושני תולעת [וצפורין]. אבל מים חיים לא חשיב, לפי שהיה מערב בהם הדם, כדכתיב (ויקרא יד): "וטבל אותם בדם". תימה: דלא חשיב הזאות דמצורע דמעכבות זו את זו! ויש לומר: דתנא ושייר. דהא לא חשיב נמי דפרים ואילים דחג, דכתיב בהו (במדבר כט): "כמשפט" לעכב, ואיכא טובא. מפי רבי.

ולקחתם לקיחה תמה — יש מפרשים דביום שני סגי בחד מארבעה מינים, ומברך "על נטילת לולב", כמו אתרוג דשרי חסר, ולא בענין תמות אלא ביום ראשון. ולדבריהם ביום שני תיסגי שיטול האחד בשביל כולם. וליתא, דבסוף "לולב הגזול" (סוכה מא, ב) ובריש "לולב וערבה" (שם מג, א) דרשינן מ"ולקחתם" — לקיחה לכל אחד ואחד, מדכתיב "ולקחתם" לשון רבים, ולא כתיב "ולקחת". אלא כי היכי דעיקר לקיחה קיימא אכולהו יומי — הוא הדין לקיחה תמה, דבעי לקיחת ארבעה מינים אכולהו יומי, ולקיחת כל אחד ואחד. אבל תמות של עצמן, וכן "לכם" למעוטי שאול וגזול — לא בעי אלא ביום ראשון. מפי רבי. **לא** שנו אלא שאין לו אבל יש לו אין מעכבין — פירש בהלכות גדולות בהלכות לולב: יש לו אין מעכבין — דלא תימא עד דמגבה להו בהדי הדדי לא נפיק, אלא אי מגבה חד חד לחודיה שפיר דמי, דקיימא לן לולב אין צריך אגודה. מפי רבי. ורבינו תם הגיה בספרו: לא שנו, פירוש: דמעכבים משום תמה — אלא שאין לו, אבל יש לו — תמה הוא, אף על פי שלא חיברו באגודה, כדאמרינן לקמן דלא דרשי רבנן קיחה קיחה. ולרבי יהודה דדריש ליה קיחה קיחה, דלא הויא תמה אלא אם כן אגדו. וכולהו פירוש דגמרא, אפילו לפירוש הלכות גדולות, נראה דצריך לאוגדו, כדמסיק עליה: "זה אלי ואנוהו". מפי רבי.

לא גמרי קיחה קיחה — אף על גב דגמרי קיחה קיחה משדה עפרון ברישׁ קידושין (ב, א), שמא הך דהכא אינה מופנה. אי נמי, קיחה קיחה גמרי, לקיחה לקיחה לא גמרי. מפי רבי.

ועשה כאשר עשה כו' — ברייתא זו מיתנייא בפרק "בית שמאי" (זבחים לט, א), והתם מפרש לה שפיר. מפי רבי.

להזיכל

דְּ"עַל הָעֲצִים" כְּתִיב, כִּי תֵּיבָעֵי לָךְ - אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר: "עַל" - בְּסָמוּךְ, מַאי? הָכָא נַמִּי "עַל" - בְּסָמוּךְ, אוֹ דִּלְמָא: "עַל הָעֲצִים" דּוּמְיָא דְּ"עַל הַמִּזְבֵּחַ", מַה הָתָם "עַל" - מַמָּשׁ, אַף הָכָא נַמִּי "עַל" - מַמָּשׁ? תֵּיקוּ. **מַתְנִי'** הַקּוֹמֶץ, מִיעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רוּבּוֹ. עֶשָׂרוֹן, מִיעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רוּבּוֹ. הַיַּיִן, מִיעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רוּבּוֹ. הַשֶּׁמֶן, מִיעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רוּבּוֹ. הַסּוֹלֶת וְהַשֶּׁמֶן מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. הַקּוֹמֶץ וְהַלְּבוֹנָה מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. **גמ'** מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא: "מְלֹא קֳמְצוֹ" תֵּרֵי זִימְנֵי. עֶשָׂרוֹן מִיעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רוּבּוֹ, מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא: "מִסָּלְתָהּ" - שֶׁאִם חָסַר כָּל שֶׁהוּא פְּסוּלָה. הַיַּיִן מִיעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רוּבּוֹ - "בָּכָה". הַשֶּׁמֶן מִיעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רוּבּוֹ; דִּמְנַחַת נְסָכִים - "בָּכָה", וּמִנְחַת נְדָבָה - אָמַר קְרָא "וּמִשַּׁמְנָהּ" - שֶׁאִם חָסַר כָּל שֶׁהוּא - פְּסוּלָה. הַשֶּׁמֶן וְהַסּוֹלֶת מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה - "מִסָּלְתָהּ וּמִשַּׁמְנָהּ", "מְגֻרְשָׁהּ וּמִשַּׁמְנָהּ". הַקּוֹמֶץ וְהַלְּבוֹנָה מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה - "עַל כָּל לְבוֹנָתָהּ", "וְאֶת כָּל הַלְּבוֹנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה". **מַתְנִי'** שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁנֵי כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁתֵּי חַלּוֹת מַעֲכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. שְׁנֵי סִדְרִין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁנֵי בְזִיכִין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. הַסִּדְרִין וְהַבְּזִיכִין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁנֵי מִינִים שֶׁבַּנְּזִיר מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁלֹשָׁה שֶׁבַּפָּרָה, וְאַרְבָּעָה שֶׁבַּתּוֹדָה, וְאַרְבָּעָה שֶׁבַּלּוּלָב, וְאַרְבַּע שֶׁבְּמִצּוֹרָע - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שִׁבְעָה הַזָּאוֹת שֶׁבַּפָּרָה מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. שֶׁבַע הַזָּיוֹת שֶׁעַל בֵּין הַבַּדִּים, שֶׁעַל הַפָּרֹכֶת, שֶׁעַל מִזְבַּח הַזָּהָב - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. **גמ'** שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה - חוּקָּה. שְׁנֵי כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה - הֲוָיָה. שְׁתֵּי חַלּוֹת - הֲוָיָה. שְׁנֵי סִדְרִין - חוּקָּה. שְׁנֵי בְזִיכִין - חוּקָּה. הַסִּדְרִין וְהַבְּזִיכִין - חוּקָּה. שְׁנֵי מִינִים שֶׁבַּנְּזִיר - דִּכְתִיב: "כֵּן יַעֲשֶׂה". שְׁלֹשָׁה שֶׁבַּפָּרָה - חוּקָּה. אַרְבָּעָה שֶׁבַּתּוֹדָה - דְּאִיתְקַשׁ לָנְזִיר, דִּכְתִיב: "עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו", וְאָמַר מָר: "שְׁלָמָיו" - לְרַבּוֹת שַׁלְמֵי נָזִיר. וְאַרְבָּעָה שֶׁבַּמְּצוֹרָע - דִּכְתִיב: "זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע". וְאַרְבָּעָה שֶׁבַּלּוּלָב - "וּלְקַחְתֶּם" - לְקִיחָה תַּמָּה. אָמַר רַב חָנָן בַּר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁאֵין לוֹ, אֲבָל יֵשׁ לוֹ - אֵין מְעַכְּבִין. מֵיתִיבִי: אַרְבָּעָה מִינִין שֶׁבַּלּוּלָב, שְׁנַיִם מֵהֶן עוֹשִׂין פֵּירוֹת וּשְׁנַיִם מֵהֶם אֵין עוֹשִׂין פֵּירוֹת; הָעוֹשִׂין פֵּירוֹת יִהְיוּ זְקוּקִין לְשֶׁאֵין עוֹשִׂין, וְשֶׁאֵין עוֹשִׂין פֵּירוֹת יִהְיוּ זְקוּקִין לָעוֹשִׂין פֵּירוֹת, וְאֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בָּהֶן עַד שֶׁיְּהוּ כּוּלָּן בַּאֲגוּדָּה אַחַת; וְכֵן יִשְׂרָאֵל בְּהַרְצָאָה - עַד שֶׁיְּהוּ כּוּלָּן בַּאֲגוּדָּה אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַבּוֹנֶה בַּשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָיו וַאֲגֻדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יְסָדָהּ"! - תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: לוּלָב בֵּין אָגוּד בֵּין שֶׁאֵינוֹ אָגוּד - כָּשֵׁר; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אָגוּד - כָּשֵׁר, שֶׁאֵינוֹ אָגוּד - פָּסוּל. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? גְּמַר קִיחָה קִיחָה מֵאֲגוּדַּת אֵזוֹב, מַה לְּהַלָּן בַּאֲגוּדָּה - אַף כָּאן בַּאֲגוּדָּה. - וְרַבָּנַן? לָא גָּמְרִי קִיחָה קִיחָה. כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּתַנְיָא: לוּלָב מְצוָּה לְאוּגְדוֹ, וְאִם לֹא אֲגָדוֹ - כָּשֵׁר, כְּמַאן? אִי כְּרַבִּי יְהוּדָה, לֹא אֲגָדוֹ אַמַּאי כָּשֵׁר? אִי רַבָּנַן, מַאי מִצְוָה? - לְעוֹלָם רַבָּנַן, וּמַאי מִצְוָה? מִשּׁוּם "זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ". שֶׁבַע הַזָּאוֹת שֶׁבַּפָּרָה מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ - חוּקָּה. שֶׁבַע הַזָּאוֹת שֶׁעַל בֵּין הַבַּדִּים וְשֶׁעַל מִזְבַּח הַזָּהָב וְשֶׁעַל הַפָּרֹכֶת מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ; דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - כְּתִיב חוּקָּה, דְּפַר כֹּהֵן מָשׁוּחַ וּדְפַר הָעֻלַּם דָּבָר שֶׁל צִיבּוּר וְדִשְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה - כִּדְתַנְיָא: "וְעָשָׂה לַפָּר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר" מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְכְפּוֹל בַּהַזָּאוֹת,

שאם

להיכל כולו בארבעים — הקשה הרב רבינו יום טוב מלפנצו, מהא דתנן בפרק בתרא דתמיד (לג, ב): בזמן שכהן גדול נכנס להשתחות לשם [שלשה] אוחזין בו, אחד מימינו ואחד משמאלו ואחד באבנים טובות כו', הגביה לו הפרוכת נכנס והשתחווה ויצא, נכנסו אחיו הכהנים והשתחוו ויצאו. אלמא (לבית קדשי הקדשים) [להיכל] שרו! ותירץ רבינו תם, דהשתחוואה צורך עבודה היא. מפי רבי.

למעוטי דרך משופש — ואם תאמר: תיפוק ליה מדכתיב "ואל יבא", דמשמע דרך ביאה, כדמממעטינן בפרק שני דשבועות (יז, ב) טמא שנכנס דרך גגין להיכל! ויש לומר: התם כשפיחת התקרה איירי. אבל הכא, לשנכנס דרך לול שהיה בעליית בית קדשי הקדשים שבו היו משלשלין את האומנים בתיבות — דרך ביאה הוא, דלכך נעשה. אי נמי, כמו שפירש בקונטרס כאן: שחתר את החומה שלפני ולפנים ועשה פתח בדרום או בצפון ונכנס, ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהיו פניו למערב. ועוד פירש בקונטרס: אי נמי, נכנס בפתח מזרח וצדד באלכסון והלך בצדדין לא מיחייב, ד"לפני" בעינן, שיהו פניו אל פני מזרחיים של כפורת. אבל בזבחים בפרק "התערובות" (פב, ב) מפרש (התוספות) דרך משופש — כגון דרך לול שהיה אחורי בית הכפרת, כדאמרינן בסוף "איזהו מקומן" (שם נה, ב): שנים לפרבר. והרב רבינו יעקב מאורלינ"ש הקשה מהיא דסוף פרק "התערובת" (שם פב, ב) גבי דם שנכנס לפנים, דאמרינן: יאמר "אל הקדש" ואל יאמר "פנימית"! ומשני: לא נצרכה אלא לדרך משופש. ופריך: והא הבאה כתיב ביה, אלמא ממעטינן דרך משופש מדכתיב ביה הבאה! ויש לחלק בין הבאת דם להבאת גוף אדם. מפי רבי.

שבעה

שֶׁאִם חִיסֵּר אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת - לֹא עָשָׂה כְּלוּם. תָּנוּ רַבָּנָן: שֶׁבַע הַזָּאוֹת שֶׁבַּפָּרָה שֶׁעָשָׂאָן, בֵּין שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, בֵּין שֶׁלֹּא מְכוּוָּנוֹת אֶל נֹכַח פְּנֵי אוֹהֶל מוֹעֵד - פְּסוּלוֹת; וְשֶׁבִּפְנִים וְשֶׁבַּמִּצְוָרָע, שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - פְּסוּלוֹת, שֶׁלֹּא מְכוּוָּנוֹת - כְּשֵׁרוֹת. - וְהָתַנְיָא גַּבֵּי פָּרָה: שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - פְּסוּלוֹת, שֶׁלֹּא מְכוּוָּנוֹת - כְּשֵׁרוֹת! אֲמַר רַב חִסְדָּא, לָא קַשְׁיָא: הָא רַבִּי יְהוּדָה, הָא רַבָּנָן. דְּתַנְיָא: מְחוּסְרֵי כַּפָּרָה שֶׁנִּכְנְסוּ לַעֲזָרָה בְּשׁוֹגֵג - חַיָּיב חַטָּאת, בְּמֵזִיד - עָנוּשׁ כָּרֵת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר טְבוּל יוֹם וּשְׁאָר כָּל הַטְּמֵאִים. וּטְהוֹרִים שֶׁנִּכְנְסוּ לִפְנִים מִמְּחִיצָתָן, לַהֵיכָל כּוּלּוֹ - בְּאַרְבָּעִים, מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת - בְּמִיתָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל הֵיכָל כּוּלּוֹ וּמִבֵּית לַפָּרֹכֶת - בְּאַרְבָּעִים, וְאֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת - בְּמִיתָה. בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? בְּהַאי קְרָא: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל הָאָרֹן וְלֹא יָמוּת", רַבָּנָן סָבְרִי: אֶל הַקּוֹדֶשׁ - בְּלֹא יָבֹא, מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְאֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת - בְּלֹא יָמוּת; וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: אֶל הַקּוֹדֶשׁ וּמִבֵּית לַפָּרֹכֶת - בְּלֹא יָבֹא, וְאֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת - בְּלֹא יָמוּת. מַאי טַעְמָא דְּרַבָּנָן? אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כְּדְקָאמַר רַבִּי יְהוּדָה - לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא אֶל הַקּוֹדֶשׁ וְאֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת, וְלָא בָּעֵי מִבֵּית לַפָּרֹכֶת, וַאֲנָא אָמִינָא: הֵיכָל מִיחַיַּיב, מִבֵּית לַפָּרֹכֶת מִבָּעְיָא?! מִבֵּית הַפָּרֹכֶת דִּכְתַב רַחֲמָנָא לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינָּהּ בְּמִיתָה. - וְרַבִּי יְהוּדָה: אִי כְּתַב רַחֲמָנָא - לָאו נַמִי לָא. - וְרַבָּנָן: הַהוּא לָא מָצֵית אֲמַרְתָּ, דְּהֵיכָל כּוּלּוֹ אִיקְרִי "קוֹדֶשׁ", שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים". וְרַבִּי יְהוּדָה מַאי טַעְמָא? אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כְּדְקָא אָמְרִי רַבָּנָן - לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא אֶל הַקּוֹדֶשׁ וּמִבֵּית לַפָּרֹכֶת, וְלָא בָּעֵי אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת, וַאֲנָא אָמִינָא: מִבֵּית לַפָּרֹכֶת בְּמִיתָה, אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת מִיבָּעְיָא?! אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת דִּכְתַב רַחֲמָנָא לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינָּהּ: אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת - בְּמִיתָה, מִבֵּית לַפָּרֹכֶת - בְּאַזְהָרָה. - וְרַבָּנָן: הָכִי נַמִי דְּלָא צְרִיךְ, וְהַאי דִּכְתַב רַחֲמָנָא אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת - לְמַעוּטֵי דֶּרֶךְ מְשׁוּפָּשׁ, כְּדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: "אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת קֶדְמָה" - זֶה בָּנָה אָב, כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "פְּנֵי" אֵינוֹ אֶלָּא פְּנֵי קְדִים. - וְרַבִּי יְהוּדָה: לֵימָא קְרָא: "פְּנֵי", מַאי "אֶל"? שְׁמַע מִינָּהּ: "אֶל" דַּוְקָא. - וְרַבָּנָן: "אֶל" לָאו דַּוְקָא. - וְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר: "אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת" דַּוְקָא - "וְהִזָּה אֶל נֹכַח" נַמִי דַּוְקָא. - וְרַבָּנָן, מִדְּהָתָם לָאו דַּוְקָא - הָכָא נַמִי לָאו דַּוְקָא. מַתְקִיף לָהּ רַב יוֹסֵף: לְרַבִּי יְהוּדָה מִדְּ"אֶל" דַּוְקָא - ("אֶל נֹכַח") ["עַל"] נַמִי דַּוְקָא; אֶלָּא דְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי דְּלָא הָווּ אָרוֹן וְכַפֹּרֶת, הָכִי נַמִי דְּלָא עֲבִיד הַזָּאוֹת? אֲמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא, אֲמַר קְרָא: "וְכִפֶּר אֶת מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ" - מָקוֹם הַמְקוּדָּשׁ לְקוֹדֶשׁ. רָבָא אֲמַר: הָא וְהָא רַבָּנָן,

הא

שאם חיסר [אחת] מהן לא עשה כלום – אין לי אלא מתן שבעה דפרכת הוא דעיכבו, שהן מתן שבע מעכבין בכל מקום, כגון פרה אדומה ובהזאה דמצורע, והכי מפרש לה בזבחים בפרק "בית שמאי" (מ, א). מנין לרבות במזבח הזהב שאם חיסר פסל, אף על גב דשאר ארבע מתנות דמזבח החיצון לא מעכבין, כדאמרינן בשמעתא קמייתא דסנהדרין (ד, ב): "וכפר" "וכפר" "וכפר" – אפילו שלש מתנות ואפילו שתים ואפילו אחת? תלמוד לומר: "כן יעשה", מרבינן כל עשיותיו שיעכבו. מרישיה דקרא "ועשה לפר" (ועשה הא) דרשינן (אלא) "לפר" – לרבות פר יום הכפורים. ובשחיטת קדשים בפרק "בית שמאי" פריך: למאי הילכתא? אי נימא לעכב – פשיטא, חוקה כתיב בה! ומשני לה התם: לשפיכת שירים דלא כתיבי בפר יום הכפורים, ועוד מילי אחרנייתא. "כאשר עשה לפר" – לרבות פר כהן משיח, שאם חיסר אחת ממתנותיו פסל. "החטאת" – לרבות שעירי עבודה זרה של ציבור, כדכתיב בפרשת "שלח לך": "וכי תשגו" וגו' בעבודה זרה מדבר, ואותן שעירים טעונין הזייה על הפרכת ועל מזבח הזהב, דדרשינן בתורת כהנים דהאי "חטאת" לרבות שעירי עבודה זרה. **הזאות דפרה** – שלא לשמן פסולות, דכתיב ביה "חטאת היא". **שלא מכוונות** – שלא כוון כנגד פתחו של היכל פסולות, דכתיב בה "חוקה" ו"אל נכח". **ושבפנים** – כגון דיום הכפורים ופר כהן משיח ופר העלם דבר ושעירי עבודה זרה. **ושבמצורע** – בשער נקנור משמן של מצורע. **שלא לשמן פסולות** – שבפנים חטאת נינהו. של מצורע לקמיה מוקים לה להתיר, שלא עלו לו לשם חובה להכשירו בקדשים. **שלא מכוונות** – בין מזרח למערב כשרות, דלא כתיב בהו "אל נכח". **הא רבי יהודה הא רבנן** – בסיפא דמילתא מפרש לה. **ענוש כרת** – דכל זמן שלא הביא כפרתו לא יצא מידי טומאתו. נפקא לן מקראי, דתניא: "איש (איש) אשר יטמא ולא יתחטא" (במדבר יט) – בדמים, כלומר, אם מאותן טמאים הוא שצריכין דמים ולא הביאם, ונכנס למקדש – "ונכרתה". אתה אומר בדמים, או לא נתחטא במי נדה! כשהוא אומר: "מי נדה לא זורק עליו" – הרי מים אמורין, הא מה תלמוד לומר "ולא יתחטא" – בדמים, להביא את המחוסר כפרה. ואין צריך לומר טבול יום, דנפקא לן התם מ"עוד טומאתו בו", ושאר כל הטמאין שחייבין. **ומהורין שנכנסו לפנים ממחיצתן** – אחת עשרה אמה מקום דריסת רגלי ישראל. **להיכל כו'** – אם נכנסו שם. **בארבעים** – מכות, משום דכתיב: "ואל יבא בכל עת אל הקדש" וגו' (ויקרא טז). **מבית לפרכת** – לפני ולפנים ששם ארון. "ואל פני הכפרת" נמי היינו מבית לפרכת, אלא שהלך עד לפני הארון. בארבעים. **אל פני הכפורת** – שהלך עד לפני הארון – במיתה. **מבעיא** – הא היכל בכלל מבית לפרכת, דלא נכנס לשם אלא דרך היכל, ומשעת ביאת היכל קם ליה במלקות! **לאו נמי לא** – אפילו לאו נמי ליכא. **בין הקדש** – היינו היכל. **אל פני הכפרת מבעיא** – דמיחייב מיתה? הא משעה שנכנס מבית לפרכת מיחייב מיתה, ויש בכלל מבית לפרכת פני הכפרת! **למעוטי דרך משופש** – כגון "משובש", שחתר החומה של לפני ולפנים ועשה פתח בדרום או בצפון ונכנס, ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהא פניו למערב. אי נמי, נכנס בפתח וצידד באלכסון והלך לצדדין – לא מיחייב, ד"אל פני" בעינן שיהו פנים אל פנים מזרחי של כפרת. "משופש" – כמו "משובש", דפי"א ובי"ת מתחלפין, דכתיב (ישעיהו יג) "נשפה" ["נשפת", שמות ט"ו], וכתיב (ישעיהו מ): "נשבה בו". **זה בנה אב** – הקישה אב ומלמד לכל "פני" שבתורה דקדים הן, כי היכי דבהאי "פני" כתיב "קדמה". והשתא מפרש להאי דאמרן לעיל: הא רבי יהודה הא רבנן. **לרבי יהודה דאמר אל פני הכפרת דוקא** – דבמיתה, ומבית לפרכת לאו דוקא – הכי נמי "אל נוכח" דוקא, הלכך שלא מכוונות פסולות. ולרבנן, מד"אל פני" לאו דוקא – הכי נמי "אל נכח" לאו דוקא, הלכך כשרות. **על נמי דוקא** – בתמיה. כלומר, "על פני הכפרת" דיום הכפורים מי הוי דוקא? דאי דוקא הוא, מקדש שני דלא הוי ארון ובפרת, דאמרינן במסכת יומא (נב, ב) דיאשיהו גנזו, הכי נמי דלא מזה? והא אמרינן במסכת יומא (שם) דמזה! **מקום המקודש לקדש** – ארון. על מקום הארון מזה, אפילו ליכא ארון.

הא

[יב.]

אִם בָּא וְעֵירַר, עֲרָרוֹ קַיָּם. הַקּוֹרֵעַ עַל הָעוֹר כְּתַבְנִית כְּתָב - כָּשֵׁר. הָרוֹשֵׁם עַל הָעוֹר כְּתַבְנִית כְּתָב - פָּסוּל.

׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנַת שֶׁתִּתְנַהוּ לִי׳ - פָּסוּל. ׳עַל מְנַת שֶׁתַּחֲזִירֵהוּ לִי׳ - כָּשֵׁר. וְלָא דָא הִיא קַדְמֵיתָא? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לְכְשֶׁתְּדִינִי. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: לְכְשֶׁתִּזְכֶּה בּוֹ וּבְמִצְוָתוֹ, תַּחֲזִירֵהוּ לִי. כַּהֲדָא: תְּרוֹנְגָא הֲוֹון מְצַפְצְפִין תַּמָּן, וַהֲוָה רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב יְהַב תְּרַנְגָא מַתָּנָה לְבְרֵיהּ, וְאָמַר לֵהּ: לְכְשֶׁתִּזְכֶּה בּוֹ וּבְמִצְוָתוֹ, תַּחֲזִירֵהוּ לִי.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: כְּתָבוֹ עַל כּוֹס שֶׁל זָהָב, וְאָמַר לַהּ: ׳מְקוֹם הַכְּתָב שֶׁלָּךְ וּבֵין הַשִּׁיטִים שֶׁלִּי׳? וְיֵשׁ כְּתָב? ׳עוֹר הַנִּקְרָע - הֲרֵי כָּשֵׁר, נִתְקָרַע - הֲרֵי זֶה פָּסוּל׳. בְּשֶׁלֹּא נִתְקָרַע כְּקֶרַע בֵּית דִּין, אֲבָל נִקְרַע כְּקֶרַע בֵּית דִּין - פָּסוּל. אֵי זֶהוּ קֶרַע שֶׁל בֵּית דִּין? בֵּין כְּתָב לְעֵדִים.

עַל הֶעָלֶה שֶׁל זַיִת - וְלֹא כְמִקּוֹרָע הוּא? אָמַר רַבִּי זְעִירָא: תָּנָא בִּינָה בַּר שִׁילָא: אֶפְלוּ כּוֹתֵב ׳אֲנִי פְלוֹנִי מְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתִּי׳ - כָּשֵׁר. וְאָתְיָא כְּיֵי דְּמַר רַבִּי אִילָא: אִם פֵּרַשׁ פָּסוּל, וְאִם לֹא פֵּרַשׁ כָּשֵׁר.

עַל הַקֶּרֶן שֶׁל פָּרָה - מַתְנִיתָא כְּשֶׁאָמַר לַהּ ׳הֲרֵי גִּטֵּךְ׳, אֲבָל אִם אָמַר לָהּ ׳הֲרֵי גִּטֵּךְ וְהַשְׁאָר לְכְתוּבָתֵיךְ׳ - נִתְקַבְּלָה גִּטָּהּ וּכְתֻבָּתָהּ כְּאַחַת, אֲמַר לַהּ ׳הֲרֵי גִּטֵּךְ וּכְתוּבָתֵךְ כְּאַחַת׳.

[יב:]

אוֹ שְׁנַיָּא הִיא, דִּכְתִיב (דִּבְרִים כד, א): ״וְנָתַן בְּיָדָהּ״, עַד שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ בְּיָדָהּ? וּמַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי? ״סֵפֶר״, מַה סֵּפֶר מְיֻחָד שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, אַף כָּל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים. מַה סֵּפֶר שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל, אַף כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל. מַה טַּעֲמָא דְּרַבָּנִין? ״סֵפֶר״, מַה סֵּפֶר שֶׁהוּא בְּתָלוּשׁ, אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בְּתָלוּשׁ.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי יָדוֹת הָאֲכָלִין כַּאֲכָלִין? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: כְּתָבוֹ עַל קֶרֶן צְבִי, גְּרָדוֹ וַחֲתָמוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ - כָּשֵׁר. מִפְּנֵי שֶׁגְּרָדוֹ וְאַחַר כָּךְ חֲתָמוֹ, הָא אִם חֲתָמוֹ וְאַחַר כָּךְ גְּרָדוֹ - לָא. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי מְיָשָׁא: וְהוּא שֶׁכָּתַב עַל זַכְרוּתוֹ שֶׁל קֶרֶן, אֲבָל אִם כָּתַב עַל נַרְתִּיקוֹ - כְּפָרוּשׁ הוּא וְכָשֵׁר.

רַבִּי יוֹנָה בָּעֵי: אַף לְהֶכְשֵׁר זָרְעִים כֵּן? חִשֵּׁב שֶׁיֵּרְדוּ עַל הַבְּהֵמָה וּמִן הַבְּהֵמָה עַל הָאֲכָלִים, תַּמָּן אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי ״סֵפֶר״ - מַה סֵּפֶר מְיֻחָד דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, אַף כָּל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים. וְהָכָא הוּא אוֹמֵר אָכֵן?

[יג.]

אוֹ שְׁנַיָּא הוּא, דִּכְתִיב (וַיִּקְרָא יא, לד): ״וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא״? מֵעַתָּה אֶפְלוּ חִשֵּׁב שֶׁיֵּרְדוּ לְבוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת! שְׁנַיָּה הִיא הָכָא, דִּכְתִיב ״כְּלִי״.

׳ הָיָה בְּבָבֶל אֶתְרוֹגִים מְעֻטִּים

הֲלָכָה ד׳: מַתְנִיתִין: אֵין כּוֹתְבִין בִּמְחָבָּר לַקַּרְקַע. כְּתָבוֹ בִּמְחָבָּר, תְּלָשׁוֹ וַחֲתָמוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ – כָּשֵׁר. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, עַד שֶׁתְּהֵא כְּתִיבָתוֹ וַחֲתִימָתוֹ בְּתָלוּשׁ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: אֵין כּוֹתְבִין לֹא עַל הַנְּיָר הַמָּחוּק, וְלֹא עַל הַדִּיפְתְּרָא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַזְדַּיֵּף. וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין.

גְּמָרָא: לֵית הָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן? דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כְּתַב תָּרְפּוֹ בַּטּוֹפֶס – כָּשֵׁר. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כְּתַב תָּרְפּוֹ בַּטּוֹפֶס – פָּסוּל. שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא בָּעֵי: כְּתָבוֹ וַחֲתָמוֹ בְּתָלוּשׁ, חִבְּרוֹ וּתְלָשׁוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ, מָה אָמַר בַּהּ רַבִּי יוּדָה? רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, רַבִּי אָבִין בָּעֵי: כְּתָבוֹ בְּתָלוּשׁ, חִבְּרוֹ וַחֲתָמוֹ, תְּלָשׁוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ, מָה אָמְרִין בָּהּ רַבָּנִין?

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מַה פְּלִיגִין? בְּגִטִּין, אֲבָל בִּשְׁטָרוֹת אוֹף רַבִּי יְהוּדָה מוֹדֶה.

[יג׳:]

דִּי פָתַר לַהּ שְׁטָר עַל הֶחָלָק, וְעֵדִים עַל הַמְּחָק. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: לָא שְׁנִיָּה הִיא, בֵּין בְּגִטִּין בֵּין בִּשְׁטָרוֹת הִיא הַמַּחֲלֹקֶת. דִּי פָתַר לַהּ שְׁטָר עַל הַמְּחָק, וְעֵדִים עַל הֶחָלָק. וְקַשְׁיָא עַל דְּרֵישׁ לָקִישׁ: אִם בְּעֵדִים עַל הֶחָלָק, בְּדָא חֲכָמִים מַכְשִׁירִין?! אָמַר רַבִּי זְעִירָא קֳמֵי רַבִּי מָנָא: חֲכָמִים שֶׁהֵן בְּשִׁיטַת רַבִּי אֶלְעָזָר. דִּי פָתַר לַהּ שְׁטָר עַל הַמְּחַק וְעֵדִים עַל הֶחָלָק. שְׁמוּאֵל אָמַר: זֶה וְזֶה עַל הַמְּחַק. יָאוּת אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וּמַה טַעֲמָא דְּרַבָּנִין? אָמַר רַבִּי אַבָּא: נִכָּר הוּא אִם נִמְחַק פַּעַם אַחַת וְאִם נִמְחַק שְׁתֵּי פְעָמִים.

הֲלָכָה ה׳: מַתְנִיתִין: הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִכְתֹּב אֶת הַגֵּט, אֲפִלּוּ חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. הָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּטָּהּ, וְהָאִישׁ כּוֹתֵב אֶת שׁוּבְרוֹ, שֶׁאֵין קִיּוּם הַגֵּט אֶלָּא בְּחוֹתְמָיו. הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְהָבִיא אֶת הַגֵּט, חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, סוּמָא וְנָכְרִי.

גְּמָרָא: רַב הוּנָא אָמַר: וְהוּא שֶׁהָיָה פִּקֵּחַ עוֹמֵד עַל גַּבָּיו. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: וְהָכְתִיב (דִּבְרִים כד, א): "וְכָתַב לָהּ" – לִשְׁמָהּ. שְׁמוּאֵל אָמַר: צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ תָּרְפּוֹ שֶׁל גֵּט עִמּוֹ. וְאָתְיָא כַּיי דְּמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כָּתַב תָּרְפּוֹ בַּטּוֹפֶס – פָּסוּל.

[יד׳.]

הֲלָכָה ו׳: מַתְנִיתִין: קִבֵּל הַקָּטָן וְהִגְדִּיל, חֵרֵשׁ וְנִתְפַּקַּח, סוּמָא וְנִתְפַּתַּח, שׁוֹטֶה וְנִשְׁתַּפֶּה, נָכְרִי וְנִתְגַּיֵּר – פָּסוּל. אֲבָל פִּקֵּחַ שֶׁנִּתְחָרֵשׁ וְחָזַר וְנִתְפַּקַּח, פִּתֵּחַ שֶׁנִּסְתַּמָּה וְחָזַר וְנִתְפַּתַּח, שָׁפוּי שֶׁנִּשְׁתַּטָּה וְחָזַר וְנִשְׁתַּפֶּה – כָּשֵׁר. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁתְּחִלָּתוֹ וְסוֹפוֹ בְּדַעַת – כָּשֵׁר.

גְּמָרָא: אַתָּא עוֹבָדָא קֳמֵי רַבִּי אִימִּי בְּעֶבֶד שֶׁהֵבִיא אֶת הַגֵּט – כָּשֵׁר. אָמַר לֵהּ רַבִּי אַבָּא: וְהָתָנֵי רַבִּי חִיָּה: עֶבֶד שֶׁהֵבִיא אֶת הַגֵּט – פָּסוּל. אָמַר רַב אַסִי: אִלּוּלֵא רַבִּי בָּא כְּבָר הָיִינוּ לְהַתִּיר אֶת אֵשֶׁת אִישׁ. וַאֲפִלּוּ תֵּימַר לָא שְׁמִיעַ רַבִּי אַסִי הָדָא דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּה, לָא שְׁמִיעַ מִלֵּיהוֹן דְּרַבָּנִין? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא דְּאָמַר רַבִּי זְעִירָא, רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: נִרְאִין דְּבָרִים שֶׁיְּקַבֵּל הָעֶבֶד גֵּט שִׁחְרוּר, וְאַל יְקַבֵּל גֵּט אִשָּׁה. סְבִירִין מֵימַר לָא אָמַר אֶלָּא 'אַל יְקַבֵּל', הָא אִם עָבַר וְקִבֵּל – כָּשֵׁר. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַב

הוֹשַׁעְיָה: מַעֲשֶׂה הָיָה וְכֹהֶנֶת הָיְתָה, וְלֹא חָשׁוּ לָהֶן מִשּׁוּם רֵיחַ פְּסוּל.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: אַף הַנָּשִׁים שֶׁאֵינָן נֶאֱמָנוֹת לוֹמַר ׳מֵת בַּעְלָהּ׳, נֶאֱמָנוֹת לְהָבִיא אֶת גִּטָּהּ. חֲמוֹתָהּ, וּבַת חֲמוֹתָהּ, וְצָרָתָהּ, וְיִבְמְתָהּ, וּבַת בַּעְלָהּ. מַה בֵּין גֵּט לְמִיתָה? שֶׁהַכְּתָב מוֹכִיחַ. הָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְבִיאָה אֶת גִּטָּהּ, וּבִלְבַד שֶׁהִיא צְרִיכָה לוֹמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נִתְחַתֵּם׳.

גְּמָרָא: וְלֹא מִפִּיהָ אָנוּ מַאֲמִינִין אוֹתָהּ, שֶׁאִלּוּ לֹא אָמְרָה ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳ אַף אַתָּה מַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא? ! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: כַּיי דְּמַר רַבִּי אָבִין: אֵינוֹ חָשׁוּד לְקַלְקְלָהּ בִּידֵי שָׁמַיִם, בְּבֵית דִּין הוּא חָשׁוּד לְקַלְקְלָהּ. שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁאִם בָּא וְעֵירַר עֲרָרוֹ בָּטֵל, אַף הוּא מְחַתְּמוֹ בְּעֵדִים כְּשֵׁרִים.

הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁעָשְׂתָה עֶשֶׂר שָׁנִים בְּרוֹמִי וְנִשֵּׂאת? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַתְנִיתָא כְּשֶׁאָמַר לָהּ: ׳אַל תִּגָּרְשִׁי אֶלָּא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳.

הַדָּרָן עֲלָךְ הַמֵּבִיא בְּתָרָא

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: כָּל גֵּט שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לְשֵׁם אִשָּׁה – פָּסוּל. כֵּיצַד? הָיָה עוֹבֵר בַּשּׁוּק, וְשָׁמַע קוֹל הַסּוֹפְרִים מַקְרִים: ׳אִישׁ פְּלוֹנִי מְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ פְּלוֹנִית מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי׳, וְאָמַר: ׳זֶה שְׁמִי וְזֶה שֵׁם אִשְׁתִּי׳, פָּסוּל מִלְּגָרֵשׁ בּוֹ. יוֹתֵר מִכֵּן, כָּתַב לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ,

[יד:]

וְנִמְלַךְ, מְצָאוֹ בֶּן עִירוֹ וְאָמַר לוֹ: ׳שְׁמִי כְּשִׁמְךָ וְשֵׁם אִשְׁתִּי כְּשֵׁם אִשְׁתְּךָ׳ – פָּסוּל מִלְּגָרֵשׁ בּוֹ. יוֹתֵר מִכֵּן, יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וּשְׁמוֹתֵיהֶן שָׁוִין, כָּתַב לְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַגְּדוֹלָה, לֹא יְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַקְּטַנָּה. יוֹתֵר מִכֵּן, אָמַר לְלִיבְלָר: ׳כְּתֹב, לְאֵי זֶה שֶׁאֶרְצֶה אֲגָרֵשׁ׳, פָּסוּל מִלְּגָרֵשׁ בּוֹ.

גְּמָרָא: מַהוּ מַקְרִין? מִלַּמְּדֵי תִּינוֹקוֹת.

מַהוּ יוֹתֵר מִכֵּן? תַּמָּן לֹא נִכְתַּב לְשֵׁם גֵּט, בְּרַם הָכָא נִכְתַּב לְשֵׁם גֵּט. מַהוּ יוֹתֵר מִכֵּן? תַּמָּן לֹא נִכְתַּב לֹא לִשְׁמוֹ וְלֹא לִשְׁמָהּ, בְּרַם הָכָא נִכְתַּב לִשְׁמוֹ וְלֹא לִשְׁמָהּ. מַהוּ יָתֵר מִכָּאן? תַּמָּן נִכְתַּב לִשְׁמוֹ וְלֹא נִכְתַּב לִשְׁמָהּ, בְּרַם הָכָא נִכְתַּב לִשְׁמוֹ וְלִשְׁמָהּ, אֶלָּא שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ כְּרוּת לִשְׁמָהּ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה.

רַב אָמַר: כֻּלְּהֶם אֵינָן פְּסוּלִין, חוּץ מִן הָאַחֲרוֹן שֶׁהוּא פָּסוּל. אִיסִי אָמַר: כֻּלָּן פְּסוּלִין, חוּץ מִן הָרִאשׁוֹן שֶׁאֵינוֹ פָּסוּל. רַבִּי בָּא בַּר חִינְנָא אָמַר: כֻּלָּן פְּסוּלִין.

מִלְּתֵיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר כֻּלָּן אֵינָן פְּסוּלִין. דְּרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כָּתַב תָּרְפוֹ בַּטּוֹפֶס – פָּסוּל. מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר כֻּלָּן פְּסוּלִין. דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כָּתַב תָּרְפוֹ בַּטּוֹפֶס – כָּשֵׁר.

מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר אָמַר כֻּלָּן אֵינָן פְּסוּלִין. רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁאַל: כְּתָב קִדּוּשִׁין שֶׁכְּתָבוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, מַהוּ שֶׁיִּתְפְּסוּ בָּהּ קִדּוּשִׁין? מִן מַה דְּלָא צְרִיכִין לָהּ בְּגִטִּין, שֶׁאֵינָן פְּסוּלִין, לְפֵם כֵּן שְׁאַל לָהּ בְּקִדּוּשִׁין.

[טו.]

אִן תֵּימַר צְרִיכִין לָהּ בְּגִטִּין, לָא יִשְׁאֲלִינַּהּ בְּקִדּוּשִׁין. מָה אִם גִּטִּין עַל יְדֵי שֶׁהוּא צָרִיךְ לִשְׁמָהּ וְכָתַב שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, נָגְעוּ בָהּ גֵּרוּשִׁין. קִדּוּשִׁין שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִשְׁמָהּ וְכָתַב שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אֵינוֹ דִין שֶׁיִּתְפְּסוּ בָהּ קִדּוּשִׁין. וּתְהֵא פְּשִׁיטָא לֵהּ הָא! כֵּן הוּא פְּשִׁיטָא לֵהּ: הוֹאִיל וְלֹא לָמְדוּ כְּתַב קִדּוּשִׁין אֶלָּא מִגֵּרוּשִׁין, מַה בְּגֵרוּשִׁין אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת, אַף בְּקִדּוּשִׁין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

רַבִּי לְעָזָר בַּר יוֹסֵי בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יוֹסֵי: הָדָא דְתֵימַר גֵּט אֶחָד פָּסוּל בִּשְׁתֵּי נָשִׁים, וְדִכְוָתָהּ וְהָן שְׁנֵי גִּטִּין פְּסוּלִין בִּשְׁתֵּי נָשִׁים? אֲמַר לֵהּ: וְכֵנִי. אֲמַר לֵהּ: וְהָתְנִינַן: שְׁנֵי גִּטִּין שֶׁשִּׁלְּחוּ שְׁנַיִם, וְנִתְעָרְבוּ, נוֹתֵן שְׁנֵיהֶן לָזוֹ וּשְׁנֵיהֶן לָזוֹ. תַּמָּן זֶה כָּרוּת לִשְׁמָהּ וְזֶה כָּרוּת לִשְׁמָהּ, תַּעֲרֹבֶת הִיא שֶׁגְּרָמָה. בְּרַם הָכָא לֹא זוֹ כָּרוּת לִשְׁמָהּ וְלֹא זוֹ כָּרוּת לִשְׁמָהּ.

מִכֵּיוָן שֶׁנְּתָנוֹ לָהּ, יֵעָשֶׂה כְּמוֹ שֶׁהָיָה כָּרוּת לִשְׁמָהּ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה. רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם דְּרַבִּי בִיבוֹן: דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּתָנֵי: אָמַר לְאִמָּן: ׳עֲשֵׂה לִי שְׁנֵי זוּגִין, אֶחָד לְקַרְקַע וְאֶחָד לִבְהֵמָה׳, ׳עֲשֵׂה לִי שְׁנֵי מַחְצָלוֹת, אַחַת לִשְׁכִיבָה וְאַחַת לְאוֹהָלִים׳, ׳עֲשֵׂה לִי שְׁנֵי סְדִינִין, אַחַד לִשְׁכִיבָה וְאֶחָד לְצוּרוֹת׳ – הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין עַד שֶׁיַּפְרִישֵׁם בְּטָהֳרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר עַד שֶׁיַּפְרִישֵׁם בְּטָמְאָה. כְּמָה דְּהוּא אָמַר תַּמָּן עַד שֶׁיְּהֵא כְּלִי מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה, כָּךְ הוּא אָמַר עַד שֶׁיְּהֵא כָּרוּת לִשְׁמָהּ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה.

רַבִּי חֲנַנְיָא בְּשֵׁם רַבִּי בִיבוֹן בַּר חִיָּה: דְּרַבִּי הִיא.

[טו:]

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְתָנֵי כֵן: כָּל הַתְּנָאִים פּוֹסְלִין בְּגֵט, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶת שֶׁהוּא פּוֹסֵל בְּפֶה פּוֹסֵל בִּכְתָב, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵל בְּפֶה אֵינוֹ פּוֹסֵל בִּכְתָב. ׳הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם חוּץ מִפְּלוֹנִי׳ – הוֹאִיל וְהוּא פּוֹסֵל בְּפֶה פּוֹסֵל בִּכְתָב. ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנַת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז׳ – הוֹאִיל וְאֵינוֹ פּוֹסֵל בְּפֶה אֵינוֹ פּוֹסֵל בִּכְתָב.

אָמַר רַבִּי יוּדָן: מַה פְּלִיגִין? בְּשֶׁבִּטֵּל תְּנָאוֹ, אֲבָל אִם לֹא בִּטֵּל תְּנָאוֹ, אַף רַבִּי מוֹדֶה. הָדָא אָמְרָה כָּל הַתְּנָאִין שֶׁהִתְנִינוּ בְּגִטִּין, דְּלָא כְּרַבִּי! אָמַר רַבִּי חִינְנָא: תַּמָּן בְּכוֹתֵב עַל מְנַת כֵּן, בְּרַם הָכָא בְּנוֹתֵן עַל מְנַת כֵּן. רַבִּי עֻזְרָא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי מָנָא: הָדָא אָמְרָה, אֵין טוֹפְסִין כְּרַבִּי! אֲמַר לֵהּ: מַן אַתְּ בָּעֵי מִן רַבִּי? כְּרַבִּי יוּדָה, דְּרַבִּי יוּדָה פּוֹסֵל בְּטוֹפְסִין.

רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כָּל הַתְּנָאִין פּוֹסְלִין בְּגֵט דִּבְרֵי הַכֹּל. אַתָּא עוֹבָדָא קֳמֵי רַבִּי יִרְמְיָה, וַעֲבַד כְּרֵישׁ לָקִישׁ. אֲמַר לֵהּ רַבִּי יוֹסֵי: שָׁבְקִין רַבִּי יוֹחָנָן וְעָבְדִין כְּרֵישׁ לָקִישׁ? אֲמַר לֵהּ: הוֹרָיוּתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן הוֹרָיָה וְהוֹרָיְיתָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ לָאו הוֹרָיָה?! אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: לָא רֵישׁ לָקִישׁ פְּלִיג עַל רַבִּי יוֹחָנָן, אֶלָּא מַתְנִיתָא שְׁמַע וְעָמַד עָלֶיהָ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: לָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ מַתְרִיס לָקֶבֶל רַבִּי יוֹחָנָן בְּגִין דְּאִתְפַּלְגֵי עֲלֵהּ, אֶלָּא בְּגִין מַפְקִין עוֹבַד מִנֵּיהּ. כַּד שְׁמַע מַתְנִיתָא הוּא סָמַךְ עֲלֵהּ, כַּד דְּלָא שְׁמַע מַתְנִיתָא הוּא מְבַטֵּל דַּעְתֵּהּ מִקֳּמֵי דַּעְתֵּהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הַכּוֹתֵב טוֹפְסֵי גִּטִּין, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הָאִישׁ, וּמְקוֹם הָאִשָּׁה, וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִלְוֶה, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַמַּלְוֶה, וּמְקוֹם הַלּוֶה, וּמְקוֹם הַמָּעוֹת, וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִקָּח וּמִמְכָּר, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַלּוֹקֵחַ, וּמְקוֹם הַמּוֹכֵר, וּמְקוֹם הַמָּעוֹת, וּמְקוֹם הַשָּׂדֶה, וּמְקוֹם הַזְּמַן. מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכֻלָּן. רַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכֻלָּן, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר "וְכָתַב לָהּ" - לִשְׁמָהּ.

גְּמָרָא: רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כָּתַב תָּרְפּוֹ בַּטּוֹפֶס - כָּשֵׁר. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כָּתַב תָּרְפּוֹ בַּטּוֹפֶס - פָּסוּל. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רֵישׁ לָקִישׁ: הַכּוֹתֵב טוֹפְסֵי גִּטִּין צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הָאִישׁ וּמְקוֹם הָאִשָּׁה וְהַזְּמַן!

[טז.]

פְּתַר לַהּ: וְתוֹרְפּוֹ עִמּוֹ. וְקַשְׁיָא עַל דְּרַבִּי יוֹחָנָן: אִם בְּשֶׁכָּתַב תָּרְפּוֹ בַּטּוֹפֶס, בְּדָא חֲכָמִים מַכְשִׁירִין?! רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא: מִפְּסוּלוֹ אַתְּ לָמֵד הֶכְשֵׁרוֹ, אִלּוּ כָּתַב כֻּלּוֹ לִשְׁמָהּ, וְשֵׁם הָאִישׁ וְשֵׁם הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, שֶׁמָּא אֵינוֹ פָּסוּל? וְדִכְוָתָהּ: כָּתַב כֻּלּוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, וְשֵׁם הָאִישׁ וְשֵׁם הָאִשָּׁה לִשְׁמָהּ - כָּשֵׁר.

רַבִּי יוֹסֵי שְׁאַל לְרַבִּי יִרְמְיָה: הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁזִּוֵּג? אָמַר לֵהּ: כֵּן אָמַר לִי רַבִּי זְעֵירָא רַבִּי: מִכְּיוָן שֶׁאֵינוֹ מָצוּי לְזַוֵּג, אֲפִלּוּ זִוֵּג כְּמִי שֶׁלֹּא זִוֵּג.

וְקַשְׁיָא עַל רֵישׁ לָקִישׁ: אִם בְּשֶׁלֹּא כָּתַב בַּטּוֹפֶס תָּרְפּוֹ, בְּדָא רַבִּי יוּדָה פּוֹסֵל? רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי זְעֵירָא: לְעִנְיַן אַחֵר עָבַד לַהּ רַבִּי יוּדָה, וַתְיָא כְּיֵי דְּמַר שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: חָלַק מָקוֹם שְׁנֵי שִׁיטִּין לְעִנְיַן אַחֵר, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - פָּסוּל.

מַהוּ מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה? רַבִּי שַׁבְּתַי בְּשֵׁם חִזְקִיָּה: מִפְּנֵי תַּקָּנַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יְהוּ מְצוּיוֹת לְהִתְגָּרֵשׁ. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק שְׁאַל לְרַבִּי חִיָּא בַּר בָּא: כָּשֵׁר, וְאַתְּ אָמַר אָכֵן? אִין תֵּימַר 'פָּסוּל' - וָיְאוּת. מַאי כְּדוֹן? אָמַר רַבִּי אָבוּן: מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַלִּיבְלָר, כְּדֵי שֶׁיִּהוּ חַיָּיו מְצוּיִין לוֹ[א].

רַבִּי זְעֵירָא, רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוּדָה בְּגִטִּין, וּכְרַבִּי אֶלְעָזָר בִּשְׁטָרוֹת. נֹאמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר! רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי לְעָזָר בְּגִטִּין, וּכְרַבִּי יְהוּדָה בִּשְׁטָרוֹת. נֹאמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה! אֶלָּא בְּגִין דְּרַב וּשְׁמוּאֵל תַּרְוַיְהוּ אָמְרִין: הֲלָכָה כְּרַבִּי לְעָזָר, וְלֹא תִיסְבַּר מֵימַר אַף הָכָא כֵּן - צְרַךְ מֵימַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּגִטִּין, וּכְרַבִּי אֶלְעָזָר בִּשְׁטָרוֹת.

[טז:]

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: הַמֵּבִיא גֵּט וְאָבַד מִמֶּנּוּ, אִם מָצְאוּ עַל אֲתַר - כָּשֵׁר, וְאִם לָאו - פָּסוּל. מְצָאוּ בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלוּסְקְמָא, אִם מַכִּירוֹ - כָּשֵׁר. הַמֵּבִיא גֵּט וְהִנִּיחוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. הִשּׁוֹלֵחַ חַטָּאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם, מַקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם.

גְּמָרָא: אֵיזֶהוּ עַל אֲתַר? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כָּל שֶׁלֹּא עָבַר שָׁם בְּרִיָּה. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי

כְּדֵי לְהָקֵל עַל פַּרְנָסָתָם שֶׁל הַסּוֹפְרִים הִתִּירוּ לָהֶם לְהָכִין

[א] טוֹפְסֵי שִׁטָּרוֹת מֵרֹאשׁ, שֶׁיִּהְיוּ מוּכָנִים בְּיָדָם לִשְׁעַת הַצֹּרֶךְ.

יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל שֶׁלֹּא עָבְרוּ שָׁם שִׁלְשָׁה בְּנֵי אָדָם. עָבַר גּוֹי? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: אַבָּא בַּר בַּר חַנָּה אַיְתִי גִּטָּא וּבַד מִנֵּיהּ, וְאַשְׁכְּחֵיהּ חַד סִירְקַיי. אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי יוֹחָנָן, וְאַכְשְׁרוּן. הָדָא אָמְרָה, עָבַר גּוֹי כָּשֵׁר. נֵימַר סִימָן הֲוָה לֵיהּ בֵּיהּ! וְלָא כֵן תָּנֵי: אֵין סִימָן בְּגִטִּין! וְהוּא דְּמַר תְּרֵין תִּלְתָּ שׁוּרִין, בְּרַם הָכָא ה״א שֶׁבּוֹ הָיָה נָקוּד.

רַבִּי עֻזְרָא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי מָנָא: הָכָא לָמָּה הוּא פָּסוּל?! אֲנִי אוֹמֵר, אַחֵר הָיָה שָׁם וְהָיוּ שְׁמוֹ כִּשְׁמוֹ. הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁבָּדְקוּ כָּל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם וְלֹא מָצְאוּ אָדָם שֶׁשְּׁמוֹ כִּשְׁמוֹ! אֶלָּא מִשּׁוּם חֹמֶר הוּא בָּעֲרָיוֹת. וְהָא תְּנִינַן: ׳הָלְכוּ וְלֹא מָצְאוּ שָׁם אָדָם, וְהִשִּׁיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ; הָלְכוּ וְלֹא הִכִּירוּהוּ, וְהִשִּׁיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ׳! אֲמַר לֵיהּ רַבִּי מָנָא: כֵּן אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אַחָא: הָאִישׁ הַזֶּה שְׁנֵי גִטִּין הָיוּ בְיָדוֹ, אֶחָד כָּשֵׁר וְאֶחָד פָּסוּל, אִבֵּד אֶת הַכָּשֵׁר וְהִשְׁלִיךְ אֶת הַפָּסוּל, בְּשָׁעָה שֶׁמָּצָא, אֲנִי אוֹמֵר הַפָּסוּל מָצָא.

תָּנֵי בַּר קַפָּרָא: אֲפִלּוּ הִנִּיחוּ בֶּן מֵאָה שָׁנָה, וְעָשָׂה בַּדֶּרֶךְ עוֹד מֵאָה שָׁנָה - נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. וְלָא כֵן תָּנֵי: הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ לִפְנֵי מִיתָתִי שָׁעָה אַחַת׳, וְכֵן הָאוֹמֵר לְשִׁפְחָתוֹ ׳הֲרֵי שְׁטָר שִׁחְרוּרֵךְ לִפְנֵי מִיתָתִי שָׁעָה אַחַת׳, שֶׁהִיא אֲסוּרָה לוֹכַל בִּתְרוּמָה מִיָּד! תַּמָּן מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה נִתְקַלְקְלָה, בְּרַם הָכָא לִכְשֶׁיָּמוּת הִיא מִתְקַלְקֶלֶת.

[יז.]

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא לִפְנֵי חֲכָמִים, וְקִיְּמוּ אֶת דְּבָרָיו: עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ כַּרְקוֹם, וְעַל סְפִינָה הַמִּטָּרֶפֶת בַּיָּם, וְעַל הַיּוֹצֵא לְדוּן, שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת קַיָּמִין. אֲבָל עִיר שֶׁכְּבָשָׁהּ כַּרְקוֹם, וּסְפִינָה שֶׁאָבְדָה בַּיָּם, וְהַיּוֹצֵא לֵהָרֵג - נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי חַיִּים וְחוּמְרֵי מֵתִים. בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, וּבַת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן - לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה.

גְּמָרָא: אֵיזֶהוּ כַּרְקוֹם? רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב חִיָּא בַּר אָשֵׁי: כְּגוֹן זוּגִין וְשַׁלְשְׁלָיוֹת, וּכְלָבִים וְאַוָּוזִין וְתַרְנְגוֹלִים, וְאִסְטְרַטְיוֹת הַמַּקִּיפִין אֶת הָעִיר. וְאָמַר רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּה בַּר אַשִׁי: מַעֲשֶׂה הָיָה וּבָרְחָה מִשָּׁם סוּמָא אַחַת. הָיְתָה שָׁם פִּרְצָה אַחַת - מַצָּלֶת אֶת הַכֹּל. הָיָה שָׁם מַחֲבוֹיָה - צְרִיכָה. רַבִּי זְעֵירָא, רַבָּא בַּר זַבְדָּא, רַבִּי יִצְחָק בַּר חֲקוֹלַאי בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָן נְשִׂיָא: וּבִלְבַד כַּרְקוֹם שֶׁל אוֹתָהּ מַלְכוּת, אֲבָל כַּרְקוֹם שֶׁל מַלְכוּת אַחֶרֶת - כְּלִיסְטִים הֵן.

וְעוֹד שְׁלֹשָׁה הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן: אֶת שֶׁגְּרָרָתוּ חַיָּה, וְאֶת שֶׁשִּׁטְּפוֹ נָהָר, וְאֶת שֶׁנִּפְּלָה עָלָיו מַפֹּלֶת; וְנוֹתְנִין עֲלֵיהֶם חוּמְרֵי חַיִּים וְחוּמְרֵי מֵתִים, בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל - לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הַמֵּבִיא גֵּט בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְחָלָה - הֲרֵי זֶה מְשַׁלְּחוֹ בְּיַד אַחֵר. אִם אָמַר לוֹ ׳טֹל לִי מִמֶּנּוּ חֵפֶץ פְּלוֹנִי׳ - לֹא יְשַׁלְּחֶנּוּ בְּיַד אַחֵר, שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ שֶׁיְּהֵא פְּקִדּוֹנוֹ בְּיַד אַחֵר.

גְּמָרָא: מִפְּנֵי שֶׁחָלָה, הָא לֹא חָלָה - לֹא.

לֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן, דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: שׁוֹמֵר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר, הָרִאשׁוֹן חַיָּב. רַבִּי בָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּה: מִשּׁוּם תְּנַאי גִּטִּין.

[יז:]

מָה נָפַק מִבֵּינֵיהוֹן? קִדֵּם הַבַּעַל וּנְטָלָהּ. אִן תֵּימַר מִשּׁוּם תְּנַאי גִּיטִּין – יָאוּת, אִן תֵּימַר שֶׁאֵין רְצוֹנִי שֶׁיְּהֵא פְּקִדּוֹנִי בְּיַד אַחֵר – הֲרֵי אֵין פְּקִדּוֹנִי בְּיַד אַחֵר.

אַף בְּקִדּוּשִׁין כֵּן? מַה בֵּין גִּיטִּין מַה בֵּין קִדּוּשִׁין?! בְּיַד כָּל אָדָם מָצוּי לְגָרֵשׁ, לֹא בְּיַד כָּל אָדָם מָצוּי לְקַדֵּשׁ.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם וְחָלָה, עוֹשֶׂה בֵּית דִּין וּמְשַׁלְּחוֹ, וְאוֹמֵר לִפְנֵיהֶם ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳. אֵין הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳, אֶלָּא אוֹמֵר ׳שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי׳.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי מָנָא: לְכֵן צְרִיכָה: וְהוּא שֶׁבָּא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. שֶׁלֹּא תֹּאמַר: הוֹאִיל וּבָא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יֵעָשֶׂה כְּגִטֵּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְגִטֵּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵין צָרִיךְ לוֹמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳.

[יח.]

חָלָה הַשָּׁלִיחַ? אָמַר רַבִּי חֲנִינָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּא: הֲוָה לֵהּ עוֹבָדָא וּשְׁאַל וּשְׁלַח לְרַבִּי חִיָּה וּלְרַבִּי יַסָּא וּלְרַבִּי אִימִּי, וְהוֹרוּן לֵהּ: אֵין הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳, אֶלָּא אוֹמֵר ׳שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי׳.

וְצָרִיךְ לִמְסֹר לוֹ כָּל שְׁלִיחוּתוֹ? רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: צָרִיךְ לִמְסֹר לוֹ כָּל שְׁלִיחוּתוֹ. רַבִּי אָבִין בַּר כָּהֲנָא אָמַר: אֵין צָרִיךְ לִמְסֹר לוֹ כָּל שְׁלִיחוּתוֹ. מַיְתֵי לַהּ דְּרַבִּי אָבִין בַּר כָּהֲנָא מִן הָדָא: אֵין הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳, אֶלָּא אוֹמֵר ׳שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי׳. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: חֲזַר בֵּיהּ רַבִּי אָבִין בַּר כָּהֲנָא, מִן הָדָא: אֵין הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳, אֶלָּא אוֹמֵר ׳שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי׳.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: הַמַּלְוֶה מָעוֹת אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַלֵּוִי וְאֶת הֶעָנִי, לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מֵחֶלְקָן – מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן קַיָּמִין, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מֵת כֹּהֵן אוֹ לֵוִי, אוֹ שֶׁמָּא הֶעֱשִׁיר הֶעָנִי. מֵתוּ – צָרִיךְ לִטֹּל רְשׁוּת מִן הַיּוֹרְשִׁין. וְאִם הִלְוָום בִּפְנֵי בֵית דִּין – אֵינוֹ צָרִיךְ לִטֹּל רְשׁוּת.

גְּמָרָא: רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רֵישׁ לָקִישׁ: דְּרַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּתַנִּינַן תַּמָּן: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ חֲלִיפִין בְּיַד כֹּהֵן, פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת. וְרַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב. כְּלוּם אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לָא בְּקַיָּם, בְּרַם הָכָא, עַד כְּדוֹן בָּעֵי מִזְרַע.

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: בְּמַכְרֵי כְהֻנָּה וּלְוִיָּה הִיא מַתְנִיתָא. וְהָא תְּנִינַן עָנִי. וְיֵשׁ מַכָּר לְעָנִי?!

אַתָּא עוּבְדָּא קֳמֵי רַבִּי אִימִּי, בְּבֶן לֵוִי שֶׁהָיָה חַיָּב לְיִשְׂרָאֵל מָעוֹת, וְאָמַר לוֹ ׳הַפְרֵשׁ עֲלֵיהֶן מֵחֶלְקִי׳. אָמַר לֵהּ: וְלָא תְּנִינַן אֶלָּא: הַמַּלְוֶה מָעוֹת אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַלֵּוִי וְאֶת הֶעָנִי לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מֵחֶלְקוֹ. כְּשֶׁהִלְוָהוּ עַל מְנַת כֵּן,

[יח:]

הָא לֹא הִלְוָהוּ עַל מְנַת כֵּן – לֹא. רַבִּי זְעִירָא אָמַר: אֲפִלּוּ לֹא הִלְוָהוּ עַל מְנַת כֵּן. חֵילֵהּ דְּרַבִּי זְעִירָא מִן הָדָא: וְכֵן בֶּן לֵוִי שֶׁהָיָה חַיָּב לְיִשְׂרָאֵל מָעוֹת, אָמַר לוֹ ׳הַפְרֵשׁ עֲלֵיהֶן מֵחֶלְקִי׳, לֹא יְהֵא גּוֹבֶה וּמַפְרִישׁ,

שֶׁאֵין לֵוִי עוֹשֶׂה לֵוִי. לָא אָמַר אֶלָּא לֹא יִהֵא גוֹבֶה וּמַפְרִישׁ, הָא מִשֶּׁלּוֹ מַפְרִישׁ. לֵית כָּאן ״אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ״, אֲבָל חוֹשֵׁשׁ הוּא שֶׁלֹּא יַעֲשִׂיר הֶעָנִי. וְתָנֵי כֵן: הַמַּלְוֶה מָעוֹת אֶת הֶעָנִי וְהֶעֱשִׁיר, אֵין מַפְרִישִׁין עֲלֵיהֶן, שֶׁאֵין מַפְרִישִׁין עַל הָאָבוּד.

רַבִּי חִיָּה בַּר עוּקְבָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: בְּיוֹרְשֵׁי כְּהֻנָּה וּלְוָיָה הִיא מַתְנִיתָא, אֲבָל בְּיוֹרְשֵׁי עָנִי, אֵין לְעָנִי נַחֲלָה. תָּנֵי בַּר קַפָּרָא: אֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵינוֹ בָּא לִידֵי מִדָּה זוֹ, אִם לֹא הוּא – בְּנוֹ, אִם לֹא בְּנוֹ – בֶּן בְּנוֹ.

הָדָא אָמְרָה, יָכוֹל הוּא לַחְזוֹר בּוֹ. הַמַּלְוֶה מַהוּ שֶׁיַּחֲזוֹר בּוֹ? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: הַמַּלְוֶה מָעוֹת אֶת הֶעָנִי וְהֶעֱשִׁיר, אֵין מַפְרִישִׁין עֲלֵיהֶן, שֶׁאֵין מַפְרִישִׁין עַל הָאָבוּד, וְזָכָה הֶעָנִי בְּמַה שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ. הָדָא אָמְרָה, הַמַּלְוֶה אֵינוֹ יָכוֹל לַחְזוֹר בּוֹ.

לֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל דְּרַב, דְּרַב אָמַר: יוֹרֵשׁ כְּמֻשְׁעְבָּד. כְּשֵׁם שֶׁאֵין מִלְוֶה בְּעֵדִים נִגְבֵּית מִן הַמֻּשְׁעְבָּדִין, כָּךְ אֵינָהּ נִגְבֵּית מִן הַיּוֹרְשִׁין! פְּתַר לַהּ בְּמִלְוֶה בִּשְׁטָר. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מִלְוֶה בְּעֵדִים נִגְבֵּית מִן הַיּוֹרְשִׁין, וּבִלְבַד יוֹרְשִׁין שֶׁיָּרְשׁוּ קַרְקַע.

כַּהֲדָא: אִלֵּין דְּרַבִּי נְחֶמְיָה אַשְׁאֲלוּן לְצִיבּוֹרָיָא פְּרִיטִין, אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבָּנִין, אָמְרִין לֵיהּ: לֵית צִבּוּר כְּלֵהּ עֲתַר, לֵית צִבּוּר כְּלֵהּ מֵיעֲנִי.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק שֵׁנִי

א. אֹרֶז שֶׁבְּחוּלַּת אַנְטוֹכְיָא, בִּמְקוֹמוֹ - מֻתָּר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֹרֶז שֶׁבְּחוּלַּת אַנְטוֹכְיָא - מֻתָּר הוּא עַד ״בּוֹרוֹ״[1]:

ב. הַמְקַבֵּל עָלָיו אַרְבָּעָה דְּבָרִים מְקַבְּלִין אוֹתוֹ לִהְיוֹת חָבֵר. שֶׁלֹּא לְמְכּוֹר לְעַם הָאָרֶץ. שֶׁלֹּא לִתֵּן תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת לְעַם הָאָרֶץ. וְשֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה טָהֳרוֹת אֵצֶל עַם הָאָרֶץ. וְשֶׁיְּהֵא אוֹכֵל חֻלִּין בְּטָהֳרָה:

ג. הַמְקַבֵּל עָלָיו לִהְיוֹת נֶאֱמָן - מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁהוּא אוֹכֵל, וְאֶת שֶׁהוּא מוֹכֵר, וְאֶת שֶׁהוּא לוֹקֵחַ, וְאֵין מִתְאָרֵחַ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַמִּתְאָרֵחַ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ - נֶאֱמָן. אָמַר לָהֶם רַבִּי מֵאִיר: עַל עַצְמוֹ - אֵינוֹ נֶאֱמָן, יְהֵא נֶאֱמָן עַל שֶׁל אֲחֵרִים? ! אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִימֵיהֶן שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, לֹא נִמְנְעוּ מִלִּהְיוֹת אוֹכְלִין זֶה אֵצֶל זֶה, וְאַף עַל פִּי כֵן, פֵּרוֹתֵיהֶן שֶׁבְּתוֹךְ בָּתֵּיהֶן - מְתֻקָּנִין:

ד. עַם הָאָרֶץ שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל דִּבְרֵי חֲבֵרוּת, וְנֶחְשָׁד עַל דָּבָר אֶחָד - נֶחְשָׁד עַל כֻּלָּן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חָשׁוּד אֶלָּא עַל אוֹתוֹ דָּבָר בִּלְבַד:

ה. גֵּר שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה, וְנֶחְשָׁד עַל דָּבָר אֶחָד, אֲפִלּוּ עַל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ - הֲרֵי הוּא כְּיִשְׂרָאֵל מוּמָר:

ו. עַם הָאָרֶץ שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל דִּבְרֵי חֲבֵרוּת חוּץ מִדָּבָר אֶחָד - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. גֵּר שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל דִּבְרֵי תוֹרָה חוּץ מִדָּבָר אֶחָד - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִלּוּ דָּבָר קָטָן מִדִּקְדּוּקֵי סוֹפְרִים:

ז. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כֹּהֵן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל עֲבוֹדַת כְּהוּנָּה חוּץ מִדָּבָר אֶחָד - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. בֶּן לֵוִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל עֲבוֹדַת לֵוִיָּה חוּץ מִדָּבָר אֶחָד - אֵין מְקַבְּלִין

[1] שֵׁם מָקוֹם

הַשָּׁלֵם

אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ז, לג): ״הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים״ וְגוֹ', אֵין לִי אֶלָּא זְרִיקַת דַּם וְהֶקְטֵר חֲלָבִים. מִנַּיִן לִיצִיקוֹת וּבְלִילוֹת, פְּתִיתוֹת וּמְלִיחוֹת, תְּנוּפוֹת וְהַגָּשׁוֹת, הַקָּמִיצוֹת וְהַקְטָרוֹת, הַמְּלִיקוֹת וְהַקַּבָּלוֹת וְהַזָּאוֹת, וְהַשְּׁקָאַת סוֹטָה, וַעֲרִיפַת עֶגְלָה, וְטָהֳרַת מְצוֹרָע, וּנְשִׂיאוּת כַּפַּיִם מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): ״בְּנֵי אַהֲרֹן״ - כָּל עֲבוֹדָה שֶׁהִיא בִּבְנֵי אַהֲרֹן. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: יָכוֹל אֵין דּוֹחִין אוֹתָן אֶלָּא מִמַּתָּנוֹת מְקֻדָּשׁ בִּלְבָד, מִנַּיִן אַף מִמַּתָּנוֹת גְּבוּלִין? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים יח, ד): ״רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ״ וְגוֹ'. מִפְּנֵי מָה? (שָׁם יח, ה): ״כִּי בוֹ בָּחַר ה׳״ - כָּל הַמְקַבֵּל עָלָיו שֵׁרוּת - יֵשׁ לוֹ בַּמַּתָּנוֹת. כָּל שֶׁאֵין מְקַבֵּל עָלָיו שֵׁרוּת - אֵין לוֹ בַּמַּתָּנוֹת. בִּזְמַן שֶׁהַכֹּהֲנִים עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם, מַה נֶּאֱמַר בָּהֶם? (וַיִּקְרָא ו, י): ״חֶלְקָם נָתַתִּי אוֹתָהּ מֵאִשָּׁי״ - מִשֶּׁלָּהֶן הֵן נוֹטְלִין וְאֵין נוֹטְלִין מִשֶּׁלִּי. וּבִזְמַן שֶׁאֵין עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם מַה נֶּאֱמַר בָּהֶם? (מַלְאָכִי א, י): ״מִי גַם בָּכֶם וְיִסְגֹּר דְּלָתַיִם״ וְגוֹ':

ח. בֶּן לֵוִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל עֲבוֹדַת לֵוִי חוּץ מִדָּבָר אֶחָד - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. וְכֻלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶן - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן עוֹלָמִית; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חָזְרוּ בְּפַרְהֶסְיָא - מְקַבְּלִין אוֹתָן. בְּמַטְמוֹנוֹת - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן. רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - מְקַבְּלִין אוֹתָן, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה ג, יד): ״שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים״ וְגוֹ':

ט. הַבָּא לְקַבֵּל עָלָיו, אִם הָיָה נוֹהֵג מִתְּחִלָּה בְּצִינְעָא - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ וְאַחַר כָּךְ מְלַמְּדִין, וְאִם לָאו - מְלַמְּדִין אוֹתוֹ וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ וּמְלַמְּדִין אוֹתוֹ וְהוֹלְכִין וּמְקַבְּלִין לַכְּנָפַיִם[2], וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִין לְטָהֳרוֹת. אִם אָמַר: ׳אֵינִי מְקַבֵּל עָלַי אֶלָּא לַכְּנָפַיִם בִּלְבַד׳ - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. קִבֵּל עָלָיו

[2] לְטוֹל יָדַיִם קֹדֶם אֲכִילָה.

תּוֹסֶפְתָּא

לְטָהֳרוֹת וְלֹא קִבֵּל עָלָיו לַכְּנָפַיִם - אַף עַל הַטָּהֳרוֹת אֵינוֹ נֶאֱמָן. עַד מָתַי מְקַבְּלִין? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לְמַשְׁקִין - שְׁלֹשִׁים יוֹם, לְכְסוּת - שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: זֶה וְזֶה - לִשְׁלֹשִׁים יוֹם:

י. הַבָּא לְקַבֵּל עָלָיו, אֲפִלּוּ תַּלְמִיד חָכָם - צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו. אֲבָל חָכָם הַיּוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה - אֵין צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו, שֶׁכְּבָר קִבֵּל עָלָיו מִשָּׁעָה שֶׁיָּשַׁב. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף תַּלְמִיד חָכָם - אֵין צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אַף אֲחֵרִים מְקַבְּלִין בְּפָנָיו. הַבָּא לְקַבֵּל עָלָיו דִּבְרֵי חֲבֵרוּת - צָרִיךְ לְקַבֵּל בִּפְנֵי שִׁלְשָׁה חֲבֵרִים, שֶׁאֵין דּוֹמֶה חָבֵר שֶׁקִּבֵּל לְבֶן חָבֵר שֶׁקִּבֵּל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵינוֹ דּוֹמֶה חָבֵר שֶׁקִּלְקֵל לְבֶן חָבֵר שֶׁקִּלְקֵל:

יא. בֶּן חָבֵר שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ אֵצֶל אֲבִי אִמּוֹ עַם הָאָרֶץ - אֵין אָבִיו חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מַאֲכִילוֹ דְּבָרִים טְמֵאִים. מִשֶּׁיְּדַע שֶׁמַּאֲכִילוֹ בְּטֻמְאָה - טָמֵא, וּבְגָדָיו - טְמֵאִים מִדְּרָס:

יב. בַּת עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר, אֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר, עַבְדּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּמְכַּר לְחָבֵר - צְרִיכִין לְקַבֵּל עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה. בַּת חָבֵר שֶׁנִּשֵּׂאת לְעַם הָאָרֶץ, אֵשֶׁת חָבֵר שֶׁנִּשֵּׂאת לְעַם הָאָרֶץ, עַבְדּוֹ שֶׁל חָבֵר שֶׁנִּמְכַּר לְעַם הָאָרֶץ - הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן עַד שֶׁיֵּחָשְׁדוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְיְעֶזֶר אוֹמֵר: צְרִיכִין לְקַבֵּל עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר - וְהָיְתָה קוֹמַעַת עַל יָדוֹ תְּפִלִּין. נִשֵּׂאת לְמוֹכֵס - וְהָיְתָה קוֹשֶׁרֶת עַל יָדוֹ קְשׁוּרִין. בְּנוֹ שֶׁל חָבֵר שֶׁהָיָה לָמוּד[3] אֵצֶל עַם הָאָרֶץ, עַבְדּוֹ שֶׁל חָבֵר שֶׁהָיָה לָמוּד אֵצֶל עַם הָאָרֶץ - הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן עַד שֶׁיֵּחָשְׁדוּ. בְּנוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁלָּמוּד אֵצֶל חָבֵר, עַבְדּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁהָיָה לָמוּד אֵצֶל חָבֵר, כָּל זְמַן שֶׁהֵן אֶצְלוֹ - הֲרֵי הֵן כְּחָבֵר. יָצְאוּ מֵאֶצְלוֹ - הֲרֵי הֵן כְּעַם הָאָרֶץ:

[3] רָגִיל.

הַשָּׁלֵם

יג. לֹא יֹאמַר אָדָם חָבֵר לְעַם הָאָרֶץ: 'הוֹלֵךְ כִּכְּרֵי זוֹ וְתֵן לְפְלוֹנִי חָבֵר'; שֶׁאֵין מְשַׁלְּחִין טָהֳרוֹת בְּיַד עַם הָאָרֶץ. חָבֵר שֶׁאָמַר לוֹ עַם הָאָרֶץ: 'הוֹלֵךְ כִּכְּרֵי זוֹ וְהוֹלֵךְ לְפְלוֹנִי עַם הָאָרֶץ' - לֹא יִתֵּן לוֹ, שֶׁאֵין מוֹסְרִין טָהֳרוֹת לְעַם הָאָרֶץ:

יד. עַם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר לְחָבֵר: 'תֵּן לִי כִּכְּרֵי זֶה וְאוֹכְלֶנּוּ' - 'יַיִן זֶה וְאֶשְׁתֶּנּוּ' - לֹא יִתֵּן לוֹ, שֶׁאֵין מַאֲכִילִין טָהֳרוֹת לְעַם הָאָרֶץ.

הָיָה נָדוּר מִן הַכִּכָּר, וְאָמַר לוֹ: 'תֵּן לִי וְאוֹכְלֶנּוּ'. אֲבַטִּיחַ שֶׁנִּקַּר, וְאָמַר לוֹ: 'תֵּן לִי וְאוֹכְלֶנּוּ'. יַיִן וְנִתְגַּלָּה, וְאָמַר לוֹ: 'תֵּן לִי וְאֶשְׁתֶּנּוּ' - לֹא יִתֵּן, שֶׁאֵין מַאֲכִילִין אֶת הָאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ.

כַּיּוֹצֵא בוֹ, לֹא יוֹשִׁיט יִשְׂרָאֵל אֵבֶר מִן הַחַי לִבְנֵי נֹחַ, וְלֹא כּוֹס יַיִן לְנָזִיר, שֶׁאֵין מַאֲכִילִין אֶת הָאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ. וְעַל כֻּלָּן - אֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן, וְאֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶן, וְאֵין עוֹנִין אַחֲרֵיהֶן 'אָמֵן':

טו. נִשְׁאָלִין לְעַם הָאָרֶץ עַל טָהֳרוֹתָיו. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֹאמַר לוֹ: 'צֵא אֱכוֹל', 'צֵא שְׁרֹף'. אֶלָּא אוֹמְרִים לוֹ: 'אִם כָּזֶה שָׁאַלְתָּ - טָמֵא, וְאִם כָּזֶה שָׁאַלְתָּ - טָהוֹר':

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הֵעִיד רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשֻׁלָּם מִשּׁוּם רַבִּי נָתָן אָחִיו, מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא - שֶׁאֵין עוֹשִׂין טָהֳרוֹת לְעַם הָאָרֶץ. לֹא יַעֲשֶׂה לוֹ חַלַּת עִסָּתוֹ שֶׁל תְּרוּמָה בְּטָהֳרָה. אֲבָל עוֹשֶׂה לוֹ עִסָּתוֹ שֶׁל חֻלִּין בְּטָהֳרָה - מַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חַלָּה וְנוֹתֵן בִּכְפִישָׁה אוֹ בְּאַנְחוּתָא, וְעַם הָאָרֶץ בָּא וְנוֹטֵל זוֹ וְזוֹ. לֹא יַעֲשֶׂה לוֹ תְּרוּמַת זֵיתָיו בְּטָהֳרָה, אֲבָל עוֹשֶׂה לוֹ זֵיתִים שֶׁל חֻלִּין בְּטָהֳרָה. מַפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמָה, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ כֵּלָיו שֶׁל חָבֵר, וְעַם הָאָרֶץ בָּא וְנוֹטֵל אֶת שֶׁתֵּיהֶן:

ב. כְּשֵׁם שֶׁאֵין נוֹתְנִין תְּרוּמָה אֶלָּא לְכֹהֵן חָבֵר - כָּךְ אֵין מְשַׁלְּמִין קֶרֶן וְחֹמֶשׁ אֶלָּא לְכֹהֵן. חָבֵר הָאוֹכֵל תְּרוּמַת עַם הָאָרֶץ -

תּוֹסֶפְתָּא

מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ לְכֹהֵן חָבֵר, וְחָבֵר נוֹטֵל דָּמָיו וּמְפַיֵּס לְעַם הָאָרֶץ:

ג. תְּרוּמַת חָבֵר וּתְרוּמַת עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּתְעָרְבָה - כּוֹפִין אֶת עַם הָאָרֶץ לְמְכּוֹר אֶת חֶלְקוֹ וְחֵלֶק כֹּהֵן. וְחוֹלֵק כֹּהֵן עִם יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל עִם כֹּהֵן, כּוּתִי בְּמָקוֹם כּוּתִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדוֹ. אֲבָל לֹא בָּאָרֶץ, מִפְּנֵי שֶׁמַּחֲזִיקִין אוֹתָם בַּכְּהֻנָּה. אַף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מָקוֹם שֶׁמַּכִּירִין בּוֹ שֶׁהוּא כּוּתִי - מֻתָּר לַחֲלֹק הֵימֶנּוּ:

ד. אוֹכֵל כֹּהֵן יִשְׂרָאֵל עִם כֹּהֵן כּוּתִי - בִּזְמַן שֶׁעוֹשֶׂה בְּטָמְאָה. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁעוֹשֶׂה בְּטָהֳרָה - הֲרֵי זֶה לֹא יֹאכַל עִמּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמַּאֲכִילוֹ בשר בְּכוֹר טָהוֹר, וּמַשְׁקֶה אוֹתוֹ יַיִן רְבָעִי טָהוֹר:

ה. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: חָבֵר שֶׁנַּעֲשָׂה גַּבַּאי - דּוֹחִין אוֹתוֹ מֵחֲבוּרָתוֹ. חָזְרוּ לוֹמַר: כָּל זְמַן שֶׁהוּא גַּבַּאי - אֵינוֹ נֶאֱמָן, פֵּרֵשׁ מִגַּבָּאוּתוֹ - הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן:

ו. חָבֵר שֶׁהָיָה חוֹכֵר מֵעַם הָאָרֶץ עִקְּרֵי תְּאֵנִים וְדָלִיּוֹת שֶׁל עֲנָבִים - מְעַשֵּׂר וְנוֹתְנִין לוֹ. וְאֵין נוֹתֵן לוֹ אֶלָּא מְשֻׁלּוֹ:

ז. בֶּן חָבֵר שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ אֵצֶל אֲבִי אִמּוֹ עַם הָאָרֶץ - אֵין אָבִיו חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מַאֲכִילוֹ דְּבָרִים שֶׁאֵינָן מְתֻקָּנִין. הָיוּ בְיָדוֹ פֵּרוֹת - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא אֵינָן מְתֻקָּנִין הֵן. אִם אָמַר לוֹ: 'הַאֲכִילֵנִי!' - מְעַשֵּׂר וּמַאֲכִילוֹ:

ח. לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ חָבֵר בְּמִשְׁתָּאוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, וּבִסְעוּדָתוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מְתֻקָּן תַּחַת יָדוֹ. אֲפִלּוּ אֵינָהּ אֶלָּא מֵינֶקֶת אַחַת שֶׁל יַיִן. לְפִיכָךְ חָבֵר שֶׁשִּׁמֵּשׁ בְּמִשְׁתָּאוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ וּבִסְעוּדָתוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ - הֲרֵי זֶה חֲזָקָה לַמַּעֲשְׂרוֹת:

ט. חָבֵר שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּמִשְׁתָּאוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ וּבִסְעוּדָתוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אֲפִלּוּ רוֹאִין אוֹתוֹ נוֹטֵל וְאוֹכֵל מִיָּד, נוֹטֵל וְשׁוֹתֶה - אֵין לוֹ חֲזָקָה לַמַּעֲשְׂרוֹת, שֶׁמָּא עָשַׂר בְּלִבּוֹ. הָיָה בְּנוֹ מֵיסֵב אֶצְלוֹ - מְעַשֵּׂר עָלָיו.

הַשָּׁלֵם

אַחֵר - אֵין מְעַשֵּׂר עָלָיו. בְּנוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר - מְעַשֵּׂר עָלָיו:

י. בֶּן חָבֵר שֶׁהָיָה מֵיסֵב בְּמִשְׁתָּאוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, בִּסְעוּדָתוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אֲפִלּוּ רוֹאִין אוֹתוֹ נוֹטֵל וְאוֹכֵל מִיָּד, נוֹטֵל וְשׁוֹתֶה - אֵין לוֹ חֲזָקָה לַמַּעֲשְׂרוֹת, שֶׁמָּא עָשַׂר בְּלִבּוֹ. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ, כָּל אֵלּוּ תַּקָּלָה לָאֲחֵרִים הֵן, אִם הָיָה שָׁתָף עִמּוֹ בַּחֲנוּת - הֲרֵי זֶה חֲזָקָה לַמַּעֲשְׂרוֹת:

יא. עַם הָאָרֶץ שֶׁהָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בַּחֲנוּת שֶׁל חָבֵר, אַף עַל פִּי שֶׁחָבֵר יוֹצֵא וְנִכְנָס - הֲרֵי זֶה מֻתָּר, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא הֶחְלִיף:

יב. הָיָה הוּא נֶאֱמָן, וְאִשְׁתּוֹ אֵין נֶאֱמֶנֶת - לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ, וְאֵין מִתְאָרְחִין אֶצְלוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ, הֲרֵי הוּא כְּשָׁרוּי עִם הַנָּחָשׁ בִּכְפִיפָה. אִשְׁתּוֹ נֶאֱמֶנֶת, וְהוּא אֵינוֹ נֶאֱמָן - מִתְאָרְחִין אֶצְלוֹ, וְאֵין לוֹקְחִין הֵימֶנּוּ. הוּא אֵינוֹ נֶאֱמָן, וְאֶחָד מִבָּנָיו נֶאֱמָן, וְאַחַת מִשְׁפְּחָתוֹ נֶאֱמֶנֶת - לוֹקְחִין וְאוֹכְלִין עַל פִּיהֶן, וְעוֹשִׂין לוֹ וְאוֹכֵל בַּשְּׁבִיעִית. וּבְטָהֳרוֹת - אֵינָן רַשָּׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן:

יג. הַנַּחְתּוֹמִין, לֹא חִיבּוּ אוֹתָן חֲכָמִים לְהַפְרִישׁ אֶלָּא כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה, וּפְטוּרִין מִן הַשֵּׁנִי. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמוֹכֵר בַּחֲנוּתוֹ עַל פֶּתַח חֲנוּתוֹ. אֲבָל הַמּוֹכֵר בְּפַלְטֵר, אוֹ בַּחֲנוּת הַסְּמוּכָה לְפַלְטֵרִין - חַיָּב בַּשֵּׁנִי:

יד. אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לָמוּד בַּגַּסָּה, וּמְדָדוֹ בֵּין בַּדַּקָּה בֵּין בַּגַּסָּה - דַּקָּה טְפֵלָה לְגַסָּה. אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְדֹּד בַּדַּקָּה, וּמְדָדוֹ בֵּין בַּדַּקָּה בֵּין בַּגַּסָּה - טְפֵלָה גַּסָּה לַדַּקָּה:

טו. אֵלּוּ דְּבָרִים הַנִּמְכָּרִין בַּגַּסָּה: מִינֵי תְּבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת - דַּרְכּוֹ לִמְדֹּד בַּדַּקָּה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: דְּבָרִים שֶׁדַּרְכָּן לִמְדֹּד בַּדַּקָּה וּמְדָדָן בַּגַּסָּה - מַשְׁפִּיעָה וּמוֹכְרָן דְּמַאי. דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְדֹּד בַּגַּסָּה, אִם מְדָדָן בַּגַּסָּה - הֲרֵי זֶה חַיָּב. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: הַנִּטְפָּל לַדַּקָּה - הֲרֵי הוּא כַּדַּקָּה. וְהַנִּטְפָּל לַגַּסָּה - הֲרֵי הוּא כַּגַּסָּה. רַבִּי

תּוֹסֶפְתָּא

יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: הַנִּמְכָּר בַּדֶּקָה - הֲרֵי זֶה חַיָּב. אֲפִלּוּ לֹא מָכַר לוֹ אֶלָּא סְאָה וְרֹבַע - צָרִיךְ לְעַשֵּׂר אֶת הָרֹבַע. ׳לִימוֹן׳[4] - מִדָּה גַּסָּה. מ׳לִימוֹן׳ וּלְמַטָּה - מִדָּה דַּקָּה. וּבְלַח, הִין - מִדָּה גַּסָּה. מֵהִין וּלְמַטָּה - מִדָּה דַּקָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי: קְלִיעָה שֶׁל שׁוּם, וְסַלֵּי תְּאֵנִים, וְסַלֵּי עֲנָבִים, וְקֻפָּה שֶׁל יָרָק, שֶׁמְּכָרָן אַכְסָרָה[5] - הֲרֵי הוּא כְּמִדָּה גַּסָּה:

טז. לֹא הִתִּירוּ לְמְכּוֹר דְּמַאי אֶלָּא לְסִיטוֹן בְּלִבַד. בַּעַל הַבַּיִת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - צָרִיךְ לְעַשֵּׂר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד סִיטוֹן וְאֶחָד בַּעַל הַבַּיִת - מֻתָּר לְמְכּוֹר, וְלִשְׁלֹחַ לַחֲבֵרוֹ, וְלִתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה:

יז. הַשּׁוֹלֵחַ וְדַאי בֵּין לְעַם הָאָרֶץ וּבֵין לְחָבֵר - צָרִיךְ לְעַשֵּׂר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לְעַם הָאָרֶץ - צָרִיךְ לְעַשֵּׂר. לְחָבֵר - צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֶׂה שֶׁשָּׁלַח לִי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי אֶתְרוֹג גָּדוֹל מִצִּפּוֹרִי, וְאָמַר: ׳זֶה בָּא בְּיָדִי מִקֶּסָרִי׳. וְלָמַדְתִּי מִמֶּנּוּ שִׁלְשָׁה דְּבָרִים: אֶחָד, שֶׁהָיָה וַדַּאי. וְשֶׁהָיָה טָמֵא. וְשֶׁלֹּא הָיָה בְּיָדוֹ אֶלָּא זֶה בִּלְבַד. שֶׁאִלּוּ הָיָה בְּיָדוֹ אַחֵר - הָיָה מְעַשֵּׂר מִמֶּנּוּ עָלָיו:

יח. הַלּוֹקֵחַ מִן הַתַּגָּר וְאָמַר: ׳זֶה מְתֻקָּן וְזֶה אֵינוֹ מְתֻקָּן׳ - אַף עַל הַמְתֻקָּן אֵינוֹ נֶאֱמָן. אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְכֹּר דְּמַאי - נֶאֱמָן:

יט. חָבֵר שֶׁהָיָה מוֹכֵר מַשְׁפִּיעַ וּמְתֻקָּן, וְנִתְמַנָּה לוֹ דָּבָר שֶׁהוּא דְּמַאי - צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁל דְּמַאי צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ. רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה מַאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלָיו דְּמַאי, וּמוֹדִיעַ. וְאִם בְּיָדוּעַ שֶׁאֵין לְבַעַל הַבַּיִת מֵאוֹתוֹ הַמִּין - אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ:

כ. גַּבָּאֵי קֻפָּה - אֵין גּוֹבִין וּמַכְרִיזִין בְּיוֹם טוֹב, כְּדֶרֶךְ שֶׁגּוֹבִין וּמַכְרִיזִין בַּחוֹל. אֲבָל גּוֹבִין בְּצִנְעָא בְּתוֹךְ חֵיקָן, וּמְחַלְּקִין עַל כָּל שְׁכוּנָה וּשְׁכוּנָה:

כא. גַּבָּאֵי צְדָקָה, בַּשְּׁבִיעִית - מְדַלְּגִין עַל פִּתְחֵיהֶן שֶׁל אוֹכְלֵי שְׁבִיעִית; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין צְרִיכִין לְדַקְדֵּק בְּאוֹכְלֵי שְׁבִיעִית, אֲפִלּוּ פַּת נָתְנוּ לָהֶם - מְקַבְּלִין אוֹתָם הֵימֶנּוּ, שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ לִהְיוֹת נוֹתְנִים מַתָּנוֹת אֶלָּא מָעוֹת וּבֵיצִים בִּלְבַד. אִם הָיְתָה עִיר כֻּלָּהּ שֶׁל אוֹכְלֵי שְׁבִיעִית - אֵין צְרִיכִין לְדַקְדֵּק בְּאוֹכְלֵי שְׁבִיעִית. הַכֹּהֲנִים מְקַבְּלִין[6] בְּטָהֳרָה - צְרִיכִין לְדַקְדֵּק בְּאוֹכְלֵי שְׁבִיעִית:

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הַלּוֹקֵחַ יָרָק מִן הַשּׁוּק - הֲרֵי זֶה בּוֹרֵר כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. מִשֶּׁגָּמַר בְּלִבּוֹ - אָסוּר. לְהַחְזִיר אֵין יָכוֹל, מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לְעַשֵּׂר. וּלְעַשֵּׂר אֵין יָכוֹל, מִפְּנֵי שֶׁמְּחֻסָּר מִנְיָן. וְלִטּוֹל אֶחָד וּלְהַנִּיחַ אֶחָד אֵין יָכוֹל, שֶׁמָּא יָבֹא אֶחָד לִקַּח, וְנִמְצָא מְעַשֵּׂר מִן הַמְּתֻקָּן עַל שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן:

ב. הָרוֹצֶה לְהַחְזִיר עָלָיו יָרָק לְהָקֵל מִמַּשָּׂאוֹ - לֹא יַשְׁלִיךְ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּוַּדַּאי - אָסוּר, וּבִדְמַאי - מֻתָּר:

ג. הַמּוֹצֵא פֵּרוֹת בַּדֶּרֶךְ, וּנְטָלָן לְאָכְלָן, וְנִמְלַךְ לְהַצְנִיעַ - לֹא יַצְנִיעַ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּוַּדַּאי - אָסוּר, וּבִדְמַאי - מֻתָּר:

ד. קְנִיבַת יָרָק שֶׁבַּגִּנָּה - הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת. שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת וְשֶׁבְּתוֹךְ בֵּיתוֹ - הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. שֶׁעַל גַּבֵּי אַשְׁפָּה בְּכָל מָקוֹם - הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כְּרוּב שֶׁלִּקְּטוֹ לִסְחֹט וְלַעֲשׂוֹת אֶת הַפַּרְגּוֹס וּלְהַשְׁלִיךְ - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. לְקָטוֹ לֶאֱכֹלוֹ, וְנִמְלַךְ לַעֲשׂוֹת אַפַּרְגּוֹס וּלְהַשְׁלִיךְ - לֹא יַשְׁלִיךְ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר:

[4] שֵׁם שֶׁל מַטְבֵּעַ.

[5] לֹא בְּמִדָּה, וְלֹא בְּמִשְׁקָל, אֶלָּא לְפִי הָאוֹמֶד.

[6] בְּמִנְחַת בְּכוּרִים גּוֹרֶם: ׳מְגַבְּלִין׳.

תּוֹסֶפְתָּא

ה. וַדַּאי שֶׁתִּקְּנוּ דְּמַאי, וּדְמַאי שֶׁתִּקְּנוּ וַדַּאי - לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם; דִּבְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: וַדַּאי שֶׁתִּקְּנוּ דְּמַאי - לֹא עָשָׂה כְּלוּם. דְּמַאי שֶׁתִּקְּנוּ וַדַּאי - מַעֲשְׂרוֹתָיו מַעֲשְׂרוֹת. וּתְרוּמָתוֹ - אֵין תְּרוּמָה, שֶׁאֵין תְּרוּמָה אֲחַר תְּרוּמָה:

ו. כָּל הָעִיר מוֹכְרִין וַדַּאי, וְאֶחָד דְּמַאי, לָקַח וְאֵינוֹ יָדוּעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן לָקַח - הֲרֵי זוֹ אָסוּר. מַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְנוֹתְנָן לַכֹּהֵן, וְהַשְּׁאָר - שָׁלוֹ. הַטָּבֶל וְהַמְתֻקָּן שֶׁנִּתְעָרְבוּ וְאָבַד אֶחָד מֵהֶן - נוֹהֵג בַּמְּשִׁיר וַדַּאי. מַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּמוֹכְרָן לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה:

ז. כָּל הָעִיר מוֹכְרִין מְתֻקָּן, וְאֶחָד מוֹכֵר שֶׁאֵין מְתֻקָּן, וְלָקַח וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן לָקַח - הֲרֵי זֶה אָסוּר. כָּל הָעִיר מוֹכְרִין בְּשַׂר שְׁחוּטָה, וְאֶחָד מוֹכֵר בְּשַׂר נְבֵלָה, וְלָקַח, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן לָקַח - הֲרֵי זֶה אָסוּר. כָּל הָעִיר מוֹכְרִין יַיִן טָהוֹר, וְאֶחָד מוֹכֵר יַיִן טָמֵא, וְלָקַח, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן לָקַח - הֲרֵי זֶה אָסוּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלָּקַח וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן לָקַח. אֲבָל הַלּוֹקֵחַ מִן הַשּׁוּק - הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב:

ח. פֵּרוֹת - לֹא הָלְכוּ בָּהֶן חֲכָמִים, לֹא אַחַר הַטַּעַם, וְלֹא אַחַר הָרֵיחַ, וְלֹא אַחַר הַמַּרְאֶה, וְלֹא אַחַר הַדְּמִים, אֶלָּא אַחַר הָרֹב בִּלְבַד:

ט. זֵיתִים - מְשֻׁיְּתָּנִם בַּבַּד וּבַבּוֹדִידָה[7]; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַבַּד וְהַבּוֹדִידָה שָׁוִין, לֹא בָּעִיר וְלֹא בַּמְּדִינָה. רָבוּ בָּעִיר וְלֹא רָבוּ בַּמְּדִינָה, בָּעִיר - מֻתָּר, בַּמְּדִינָה - אָסוּר. רָבוּ בַּמְּדִינָה וְלֹא רָבוּ בָּעִיר, בַּמְּדִינָה - מֻתָּר, בָּעִיר - אָסוּר. רָבוּ בָּהֶר וְלֹא רָבוּ בַּבִּקְעָה, בָּהָר - מֻתָּר, וּבַבִּקְעָה - אָסוּר. רָבוּ בַּבִּקְעָה וְלֹא רָבוּ בָּהֶר, בַּבִּקְעָה - מֻתָּר, וּבָהָר - אָסוּר. רָבוּ לַחֲנָוָנִי וְלֹא רָבוּ לְבַעַל הַבַּיִת, לַחֲנָוָנִי - מֻתָּר, לְבַעַל הַבַּיִת - אָסוּר. רָבוּ לְבַעַל הַבַּיִת וְלֹא רָבוּ לַחֲנָוָנִי, לְבַעַל הַבַּיִת - מֻתָּר, וְלַחֲנָוָנִי - אָסוּר. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁרָבוּ לוֹ - מֻתָּר, לֹא רָבוּ לוֹ - אָסוּר. רָבוּ וְנִתְמַעֲטוּ - חָזַר הַשּׁוּק לְיוֹשְׁנוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה שֶׁנִּכְנַס גּוֹרְנוֹת שֶׁל פּוּל בְּמִירָק[8], וּבָאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי עֲקִיבָה, וְהִתִּיר לָהֶן אֶת הַשּׁוּק. אָמְרוּ לוֹ: ׳רַבִּי! נִתְמַעֲטוּ׳? אָמַר לָהֶם: ׳חָזַר הַשּׁוּק לְיוֹשְׁנוֹ׳. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ לֹא נִכְנַס אֶלָּא גֹּרֶן אֶחָד בָּעִיר, הַנַּחְתּוֹמִין - מֻתָּרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רָצִין אַחַר הֶחָדָשׁ:

י. מְצָרְפִין פֵּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת הָאָרֶץ הַפְּטוּרִין, כְּדֵי שֶׁיִּרְבּוּ עַל פֵּרוֹת הָאָרֶץ, לְפוֹטְרָן מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. מְצָרְפִין פֵּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת שְׁנִיָּה, כְּדֵי שֶׁיִּרְבּוּ עַל פֵּרוֹת שְׁלִישִׁית, לְפוֹטְרָן מִן מַעֲשֵׂר עָנִי. מְצָרְפִין מִפֵּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת שְׁלִישִׁית, כְּדֵי שֶׁיִּרְבּוּ עַל פֵּרוֹת רְבִיעִית, לְפוֹטְרָן מִן הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי. מְצָרְפִין פֵּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת עֶרֶב שְׁבִיעִית, כְּדֵי שֶׁיִּרְבּוּ עַל פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, לְפוֹטְרָן מִן הַבְּעוּר. מְצָרְפִין פֵּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, כְּדֵי שֶׁיִּרְבּוּ עַל פֵּרוֹת מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, לְפוֹטְרָן מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת:

יא. אָמַר לוֹ: ׳מְכֹר לִי יַיִן יָשָׁן׳. אָמַר לוֹ: ׳שֶׁל אֶשְׁתָּקַד הוּא׳ - נֶאֱמָן לְהַחְמִיר. ׳שֶׁל אַרְבַּע וְשֶׁל חָמֵשׁ שָׁנִים הוּא׳ - נוֹהֵג בּוֹ כְּשָׁעַת לְקִיחָתוֹ, בֵּין לְהָקֵל בֵּין לְהַחְמִיר:

יב. חֶזְקַת תַּגָּר בְּכָל מָקוֹם - דְּמַאי. וְאֶחָד הַנָּכְרִי וְאֶחָד הַיִּשְׂרְאֵל וְאֶחָד הַכּוּתִי. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁמְּבִיאִין לוֹ מִיִּשְׂרְאֵל. אֲבָל מְבִיאִין לוֹ מִן הַנָּכְרִי וּמִן הַכּוּתִי - חֶזְקָתוֹ וַדַּאי. אֵיזֶהוּ תַּגָּר? כָּל שֶׁהֵבִיא וְשָׁנָה וְשִׁלֵּשׁ:

יג. הַלּוֹקֵחַ מִן הַתַּגָּר, אָמַר: ׳זֶה מְתֻקָּן וְזֶה אֵינוֹ מְתֻקָּן׳ - וַדַּאי! ׳זֶה אֵינוֹ מְעֻשָּׂר׳[9] -

[7] בֵּית הַבַּד קָטָן.

הַשָּׁלֵם

[8] נַפָּח כְּתַב יָד: בְּמִירוֹן.

[9] הֵינוּ שֶׁאֵינוֹ מְעֻשָּׂר.

תּוֹסֶפְתָּא

מוֹצִיא עָלָיו שְׁנֵי מַעַשְׂרוֹת, וּפָטוּר מִן הַתְּרוּמָה, שֶׁאֵין תְּרוּמָה אַחַר תְּרוּמָה:

יד. הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל עַם הָאָרֶץ - הֲרֵי זֶה בְּחֶזְקָתָן לַמַּעַשְׂרוֹת וְלַשְּׁבִיעִית. אִם הָיוּ שֶׁל טֶבֶל - עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר, וְקוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן. אִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל - עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר, אוֹ קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן. אִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל - עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר, אוֹ קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן. אִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל - עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר, וְאִם מָעוֹת - מְחַלְּלָן עַל הַמָּעוֹת, וְאִם הָיָה מָעוֹת - מְחַלְּלָן עַל הַשְּׁנֵי אֵלּוּ. ״נְטַלְתִּים וְהִנַּחְתִּי לְךָ יְשָׁנִים תַּחְתֵּיהֶן מְתֻקָּנִין תַּחְתֵּיהֶן״, אִם אַתָּה מַאֲמִינוֹ שֶׁנָּטַל - הַאֲמִינוֹ שֶׁנָּתַן. וְאִם אִי אַתָּה מַאֲמִינוֹ שֶׁנָּתַן - אַל תַּאֲמִינוֹ שֶׁנָּטַל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהִנִּיחַ וּבָא וּמָצָא אֶת אוֹתוֹ הַמִּין שֶׁהִנִּיחַ, אֲבָל הֵנִיחַ עֶגְרוֹן[10] וּמָצָא קֶסָרִי, אוֹ קֶסָרִי וּמָצָא עֶגְרוֹן - הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ לָהֶן מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית:

טו. הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל כּוּתִי - הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן לַמַּעַשְׂרוֹת וְלַשְּׁבִיעִית. וְאִם הָיוּ שֶׁל טֶבֶל - עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר, וְקוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן, וְאִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל - עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר, וְקוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן. וְאִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - מְחַלְּלִין עַל הַמָּעוֹת. וְאִם הָיָה מָעוֹת - מְחַלְּלִין עַל הַשֵּׁנִי. אָמַר לוֹ: נָטַלְתִּי וְהִנַּחְתִּי לְךָ יְשָׁנִים תַּחְתֵּיהֶן וּמְתֻקָּנִין - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לָהֶם מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית:

טז. הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל הַנָּכְרִי - הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: עָשׂוּ פֵּרוֹת יִשְׂרָאֵל אֶת פֵּרוֹת הַנָּכְרִי הַזֶּה דְּמַאי:

[10] עֶגְרוֹן וְקֵיסָרִי שֵׁמוֹת מְקוֹמוֹת הֵם.

הַשָּׁלֵם

יז. הַמְשַׁלֵּחַ בְּיַד עַם הָאָרֶץ וּבְיַד כּוּתִי - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת, וְלֹא מִשּׁוּם דְּמַאי, וְלֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית. הַמְשַׁלֵּחַ בְּיַד הַנָּכְרִי - הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית. אֲבָל חֲמָרֵי נָכְרִים הַמּוֹרִידִים מִן הַגֶּרֶן לָעִיר - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וְלֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת הַמִּשְׁתַּמֵּר:

יח. הַטּוֹחֵן אֵצֶל עַם הָאָרֶץ אוֹ אֵצֶל הַכּוּתִי - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם טֻמְאָה. הַטּוֹחֵן אֵצֶל הַנָּכְרִי - הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם טֻמְאָה:

יט. מַפְקִידִין תְּרוּמָה אֵצֶל יִשְׂרָאֵל עַם הָאָרֶץ, וְאֵין מַפְקִידִין תְּרוּמָה אֵצֶל כֹּהֵן עַם הָאָרֶץ, מִפְּנֵי שֶׁלִּבּוֹ גַּס בָּהּ:

כ. טוֹחֲנִין וּמַרְקִידִין אֵצֶל אוֹכְלֵי שְׁבִיעִית וְאֵצֶל עוֹשֵׂי בְּטֻמְאָה, אֲבָל אֵין טוֹחֲנִין, לֹא לְאוֹכְלֵי שְׁבִיעִית, וְלֹא לְעוֹשֵׂי בְּטֻמְאָה:

כא. הַמְשַׁלֵּחַ פֵּרוֹת לְחָבֵר, וְנִמְלַךְ לְהַחֲזִיר - נוֹהֵג בָּהֶן כְּמוֹת שֶׁהֵן. אֲבָא שָׁאוּל אוֹמֵר: חוֹשֵׁשׁ אֲנִי שֶׁמָּא חוֹלְפָן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הָיָה לוֹ אָרִיס שֶׁיּוֹדֵעַ לְתַקֵּן, וְהוּא אֵין מַאֲמִינוֹ עַל הַמַּעַשְׂרוֹת, וְהֵבִיא לוֹ פֵּרוֹת מִשֶּׁלּוֹ, וְאוֹמֵר: ״שֶׁלְּךָ הֵן״; ״מְתֻקָּנִין הֵן״ - נֶאֱמָן. רַבִּי אוֹמֵר: אֵינוֹ נֶאֱמָן, שֶׁהֶחְשׁוּד עַל דָּבָר - לֹא דָנוּ וְלֹא מְעִידוּ:

כב. נוֹתֵן אָדָם לִשְׁכֶנְתּוֹ תַּבְשִׁיל לְבַשֵּׁל, וְעִסָּה לֶאֱפוֹת לוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לִשְׁאוֹר וְתַבְלִין שֶׁבָּהֶן, מִשּׁוּם מַעַשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנָּתַן לָהֶן שְׁאוֹר וְתַבְלִין, לֹא נָתַן לָהֶן שְׁאוֹר וְתַבְלִין - הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ לִשְׁאוֹר וְתַבְלִין שֶׁבָּהֶן, מִשּׁוּם מַעַשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית:

כג. נוֹתֵן אָדָם לְפוּנְדָּקִית תַּבְשִׁיל לְבַשֵּׁל לוֹ, וּמַנַּחַת הַקְּדֵרָה בְּפָנָיו וּמְנַעֶרֶת. אֲפִלּוּ בֵּין הַנָּכְרִי - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מִמִּי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעַשְׂרוֹת, וְשָׁכַח לְעַשְּׂרָן - שׁוֹאֲלוֹ בְּשַׁבָּת

תּוֹסֶפְתָּא

וְאוֹכֵל עַל פִּיו. שְׁאָלוֹ בְּשַׁבָּת וְאוֹכֵל בְּיוֹם טוֹב. שְׁאָלוֹ בְּשַׁבָּת - לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. שׁוֹאֲלוֹ בְּשַׁבָּת - לְשַׁבָּת הַבָּאָה לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר:

ב. הָיָה מוֹכֵר פֵּרוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה, אָמַר: 'מְתֻקָּנִין הֵן', הַלּוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת - לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר:

ג. תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר דְּמַאי שֶׁחָזְרָה לִמְקוֹמָהּ, רַבִּי שִׁמְעוֹן שִׁזּוּרִי אוֹמֵר: אַף בְּחוֹל שׁוֹאֲלוֹ וְאוֹכְלוֹ עַל פִּיו. יָתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שִׁזּוּרִי: הַפֵּרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת, וְנִגְנְבוּ הַפֵּרוֹת - הוֹלֵךְ וְשׁוֹאֲלוֹ, וּבָא וְאוֹכֵל עַל מַה שֶּׁהִפְרִישׁ, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאֵימַת שַׁבָּת עַל עַם הָאָרֶץ, כָּךְ אֵימַת דְּמוּעַ עַל עַם הָאָרֶץ:

ד. עַם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר: 'זֶה טֵבֶל וְזֶה תְּרוּמָה'; 'זֶה וַדַּאי וְזֶה דְּמַאי', אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: 'הֶחָשׁוּד עַל דָּבָר לֹא דָנוּ וְלֹא מְעִידוּ - לֹא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כָּךְ:

ה. נָכְרִי שֶׁהָיָה צוֹוֵחַ וְאוֹמֵר: 'בֹּאוּ וּקְחוּ לָכֶם - 'פֵּרוֹת עֲזָק[11] הֵן'; 'פֵּרוֹת עֲרֵלָה הֵן'; 'פֵּרוֹת רִבְעִי הֵן' - אֵין נֶאֱמָן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמְשַׁבֵּחַ מִקְחוֹ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: 'מֵאִישׁ פְּלוֹנִי כּוּתִי לְקַחְתִּים'; 'מֵאִישׁ פְּלוֹנִי נָכְרִי לְקַחְתִּים'; 'מִשֶּׁלִּי הֵבֵאתִים' - נֶאֱמָן לְהַחְמִיר; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין נֶאֱמָן, שֶׁדִּבְרֵי הַנָּכְרִי לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין:

ו. הָאוֹמֵר לְמִי שֶׁאֵין נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת: 'קַח לִי מִמִּי שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר וּמִמִּי שֶׁהוּא נֶאֱמָן' - אֵין נֶאֱמָן. מֵאִישׁ פְּלוֹנִי - הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין נֶאֱמָן, שֶׁמָּא מָצָא אַחֵר קָרוֹב הֵימֶנּוּ. מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי, בְּאוֹמֵר: 'צֵא אֶכוֹל אֶת הַכְּכָר וַאֲנִי נוֹתֵן אֶת דָּמֶיהָ'; 'צֵא שְׁתֵּה רְבִיעִית יַיִן וַאֲנִי נוֹתֵן אֶת דָּמֶיהָ' - שֶׁהוּא נֶאֱמָן.

[11] פֵּרוֹת מְשֻׁמָּרִים, וְהַמְדֻבָּר בְּשָׁנַת שְׁבִיעִית.

הַשָּׁלֵם

ז. הַנִּכְנָס לָעִיר, וְהָיְתָה תְּרוּמָה בְּתוֹךְ יָדוֹ, וְאֵין מַכִּיר שָׁם אָדָם. וְכֵן מִי שֶׁעָמַד עַל הַגֹּרֶן, וְהָיְתָה תְּרוּמָה בְּתוֹךְ יָדוֹ, וְאֵין מַכִּיר שָׁם אָדָם - הֲרֵי זֶה נִשְׁאָל לַחֲבֵרִים וּלְעַמֵּי הָאָרֶץ; דִּבְרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין נִשְׁאָלִים עַל הַתְּרוּמָה אֶלָּא לַחֲבֵרִים בִּלְבַד:

ח. הָיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ סִיעָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וְאָמַר: 'מִי כָאן נֶאֱמָן? מִי כָאן מְעַשֵּׂר'? אָמַר לוֹ אֶחָד: 'אֲנִי'! - אֵינוֹ נֶאֱמָן. אָמַר לוֹ שֶׁהוּא נֶאֱמָן: 'אִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן' - הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. אָמַר לוֹ: 'אִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן'? וְאָמַר לוֹ: 'נֶאֱמָן', בְּפָנָיו - אֵינוֹ נֶאֱמָן. שֶׁלֹּא בְּפָנָיו - נֶאֱמָן. 'מְעַשֵּׂר הוּא' - הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. אָמַר לוֹ שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר: בְּפָנָיו - נֶאֱמָן, שֶׁלֹּא בְּפָנָיו - אֵין נֶאֱמָן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאֵין מַכִּיר שָׁם אָדָם, אֲבָל אִם הָיָה מַכִּיר שָׁם אָדָם - לֹא יִטּוֹל אֶלָּא מִן הַמֻּמְחֶה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא שָׁהָה שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֲבָל שָׁהָה שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם - לֹא יִטּוֹל אֶלָּא מִן הַמֻּמְחֶה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, אֲבָל בִּשְׁבִיעִית וּבְטָהֳרוֹת - אֵין נֶאֱמָן:

ט. הָרוֹצֶה לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה כְּאֶחָד - נוֹטֵל כְּדֵי תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה. וְכַמָּה הֵם? אֶחָד מֵעֶשְׂרִים. הָאוֹמֵר: אֶחָד מִמֵּאָה מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ כָּאן, הֲרֵי זֶה בְּצַד זֶה מַעֲשֵׂר וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ. וְעוֹד אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ כָּאן, הֲרֵי זֶה בְּצַד זֶה חֻלִּין, וְהַשְּׁאָר תְּרוּמָה עַל הַכֹּל. מֵאָה חֻלִּין שֶׁיֵּשׁ כָּאן, הֲרֵי זֶה בְּצַד זֶה מַעֲשֵׂר, וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ, זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו, וְהַשְּׁאָר חַלָּה. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ וּמְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת. הַלּוֹקֵחַ מִן הַפִּלְטֵר - מְעַשֵּׂר מִכָּל טִפּוּס וְטִפּוּס. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסֵר בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמַתִּיר בַּחַלָּה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁכֻּלָּן מַפְרִישִׁין - נוֹטֵל חַלָּה מִכֻּלָּן, אֲבָל מִקְצָתָן מַפְרִישִׁין וּמִקְצָתָן אֵין מַפְרִישִׁין - נוֹטֵל חַלָּה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד:

תּוֹסֶפְתָּא

י. פּוֹעֲלִין שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין וְאוֹכְלִין וְהוֹתִירוּ פְּרוּסוֹת, וְכֵן אוֹרְחִין שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין וְאוֹכְלִין וְהוֹתִירוּ פְּרוּסוֹת, וּנְתָנוּם לַשַּׁמָּשׁ, אוֹ שֶׁהָיוּ אֲחֵרִים מְלַקְּטִין תַּחְתֵּיהֶן - מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. שָׁחַק אֶת הַפַּת וַעֲשָׂאָהּ פֵּרוּרִין, אוֹ גְּרוֹגָרוֹת וַעֲשָׂאָן דְּבֵלָה - מְעַשֵּׂר מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשָׁנַת שֹׁבַע, אֲבָל בִּשְׁאָר שָׁנִים - מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד:

יא. הַלּוֹקֵחַ מִן הָעָנִי, וְכֵן עָנִי שֶׁנָּתְנוּ לוֹ פְּרוּסוֹת פַּת וּגְרוֹגָרוֹת - מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. בַּתְּמָרִים וּבָעֲמָקִים - מְעַשֵּׂר מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים - מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. בִּגְרוֹגָרוֹת, בִּשְׁנַת שֹׁבַע - מְעַשֵּׂר מֵאֶחָד עַל הַכֹּל, בִּשְׁאָר שָׁנִים - מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד:

יב. הַלּוֹקֵחַ מִן הַפַּלְטֵר - מְעַשֵּׂר מִכָּל דְּפוּס וּדְפוּס. וְאִם הָיָה מְבִיאָן וְצוֹבְרָן לְפָנָיו - נוֹטֵל מַעֲשֵׂר מִכָּל קְשׁוּת וְקִשּׁוּת, וּמִכָּל אֲגוּדָה וַאֲגוּדָה, וּמִכָּל תְּמָרָה וּתְמָרָה. הַלּוֹקֵחַ מִן חֲנָוָנִי, וְחָזַר וְלָקַח מִמֶּנּוּ שְׁנִיָּה, אַף עַל פִּי שֶׁמַּכִּיר אֶת הֶחָבִית שֶׁהִיא הִיא - לֹא יְעַשֵּׂר מִזֶּה עַל זֶה. וְאִם הָיָה מְבִיאָן וְאוֹגְדָן לְפָנָיו - מְעַשֵּׂר מִכָּל קְשׁוּת וְקִשּׁוּת, וּמִכָּל אֲגוּדָה וַאֲגוּדָה, וּמִכָּל תְּמָרָה וּתְמָרָה:

יג. הַלּוֹקֵחַ מִן הַסִּיטוֹן וְנִמְלַךְ לְהַחֲזִיר - לֹא יַחֲזִיר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל דְּמַאי, אֲבָל בְּשֶׁל וַדַּאי - הֲרֵי זֶה אָסוּר. לָקַח הֵימֶנּוּ בְּאֶסֶר יֵרֶק, בְּאֶסֶר גְּלוּסְקִין, בְּאֶסֶר רִמּוֹנִין, וְנִמְלַךְ לְהַחֲזִיר - לֹא יַחֲזִיר עַד שֶׁהוּא מִתְקַנֵּן. בְּשֶׁל דְּמַאי, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשֶׁל וַדַּאי:

יד. הַטָּבֵל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחֻלִּין - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא. אִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר - מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לָאו - נוֹטֵל מִן הַחֻלִּין כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְכֵן מַעֲשֵׂר טֶבֶל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחֻלִּין - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא. וְאִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר - מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן, וְאִם לָאו - נוֹטֵל אֶת הַחֻלִּין כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבְּמַעֲשֵׂר טֶבֶל:

הַשָּׁלֵם

טו. יָרָק שֶׁל חֻלִּין שֶׁבִּשְּׁלוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא. אִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר - מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לָאו, דָּבָר הַנִּבְלָל - בּוֹלֵל וְנוֹטֵל. דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נִבְלָל - נוֹטֵל מִן הַקֻּלַּח וּמִן הַחֲתִיכוֹת וּמִן הַבֵּיצָה:

טז. אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ וּלְפוֹעֲלָיו: ׳צְאוּ וְאִכְלוּ בְּדִינָר זֶה, וּשְׁתוּ בְּדִינָר זֶה׳, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וְלֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית וְלֹא מִשּׁוּם יַיִן נֶסֶךְ. אֲבָל אִם אָמַר: ׳צְאוּ וְאִכְלוּ אֶת הַכִּכָּר וַאֲנִי נוֹתֵן דָּמֶיהָ׳; ׳צְאוּ וּשְׁתוּ רְבִיעִית וַאֲנִי נוֹתֵן דָּמֶיהָ׳ - הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם שְׁבִיעִית וּמִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם יַיִן נֶסֶךְ:

יז. הַנּוֹתֵן צֶמֶר לְצַבָּע נָכְרִי - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא צְבָעוֹ בְּחֹמֶץ שֶׁל יַיִן נֶסֶךְ. אִם בָּא לְבֵית הַחֶשְׁבּוֹן - אָסוּר:

יח. לֹא יִתֵּן אָדָם תְּרוּמַת בֵּיתוֹ לְשׁוֹמֵר בֵּיתוֹ, וְלֹא בְּכוֹרֵי צֹאנוֹ לְרוֹעֵה צֹאנוֹ, אִם נָתַן לָהֶם שְׂכָרָן. רָצָה, נוֹתֵן לָהֶם לְשֵׁם טוֹבָה. לֹא יִתֵּן יִשְׂרָאֵל בְּהֶמְתּוֹ לְטַבֵּחַ כֹּהֵן לִשְׁחוֹט, וְלֹא בְּכוֹר לְרוֹעֶה כֹּהֵן לִרְעוֹת לוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן לָהֶם שְׂכָרָן:

יט. רַשַּׁאי יִשְׂרָאֵל שֶׁיֹּאמַר לַכֹּהֵן: הֵילָךְ סֶלַע זֶה וְתֵן תְּרוּמָה לְבֶן בִּתִּי כֹּהֵן, תֵּן בְּכוֹר לְבֶן בִּתִּי כֹּהֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֲנִי אוֹמֵר[12], כָּל מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ׳הֵילָךְ סֶלַע זֶה וּתְנֵם לְבֶן בִּתִּי כֹּהֵן׳:

כ. יִשְׂרָאֵל שֶׁמָּכַר אֶת זֵיתוֹ בְּשִׁשִּׁים לוֹג טְבָלִים, וְאָמַר לוֹ כֹּהֵן: ׳תֵּנֵם לִי בְּשִׁשִּׁים לוֹג מְתֻקָּנִין וּמַעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי - מַעֲשְׂרוֹת שֶׁלּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית, וְלֹא מִשּׁוּם רְבִיעִית, וְלֹא מִשּׁוּם מְחַלֵּל אֶת הַקָּדָשִׁים:

---

[12] בְּנוּסְחַת הַסְּפָרִים מוּבֵאת פִּסְקָה זוֹ כָּאן: ׳אַף בְּמַתָּנוֹת מְקֻדָּשׁ בַּכֹּהֲנִים כֵּן. כֵּיצַד? הֲרֵי עָלַי מָאתַיִם זוּז׳.

תּוֹסֶפְתָּא

כא. מַפְרִישִׁין תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִמָּקוֹם הַיִּקָּר לְמָקוֹם הַזּוֹל, אוֹ מִמָּקוֹם הַזּוֹל לְמָקוֹם הַיִּקָּר. כֵּיצַד? הָיוּ לוֹ תִּשְׁעָה כּוֹרִין בִּיהוּדָה וְאֶחָד בַּגָּלִיל, אוֹ תִּשְׁעָה כּוֹרִין בַּגָּלִיל וְאֶחָד בִּיהוּדָה – אוֹמֵר: ׳כּוֹר שֶׁבִּיהוּדָה עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל תִּשְׁעָה כּוֹרִין שֶׁבַּגָּלִיל׳, אוֹ ׳כּוֹר שֶׁבַּגָּלִיל עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל תִּשְׁעָה כּוֹרִין שֶׁבִּיהוּדָה׳. יֵתֵר עַל כֵּן אָמְרוּ: יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי חֲבֵרִים, אֶחָד בִּיהוּדָה וְאֶחָד בַּגָּלִיל. וְלוֹ שְׁנֵי כּוֹרִין, אֶחָד בִּיהוּדָה וְאֶחָד בַּגָּלִיל. אוֹמֵר לָזֶה שֶׁבִּיהוּדָה: ׳בֹּא וְטוֹל לְךָ כּוֹר שֶׁבַּגָּלִיל׳. וְלָזֶה שֶׁבַּגָּלִיל: ׳בֹּא וְטוֹל לְךָ כּוֹר שֶׁבִּיהוּדָה׳, וְחוֹזֵר וְנוֹטֵל מֵהֶם כְּשַׁעַר הַזּוֹל:

כב. אֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּמָקוֹם הַיִּקָּר כְּשַׁעַר הַזּוֹל, אֵין פּוֹדִין מִבֶּן לֵוִי בְּמָקוֹם הַיִּקָּר כְּשַׁעַר הַזּוֹל:

כג. כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם שֶׁהָיוּ מְסַיְּעִין בֵּין הַגְּרָנוֹת – אֵין נוֹתְנִין לָהֶם תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת בִּשְׁכָרָן. וְאִם נְתָנָן – הֲרֵי זֶה חִלְּלוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר יח, לב): "וְאֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלְּלוּ" – [כְּבָר הֵן חֻלִּין]. וְאָמַר (מַלְאָכִי ב, ח): "שְׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר ה׳ צְבָאוֹת". יֵתֵר עַל כֵּן אָמְרוּ: תְּרוּמָתָן – אֵין תְּרוּמָה, וּמַעֲשְׂרוֹתֵיהֶן – אֵינָן מַעֲשְׂרוֹת. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁבִּקְּשׁוּ חֲכָמִים לְקוֹנְסָן לִהְיוֹת פֵּירוֹתֵיהֶן צְרִיכִין לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה מִשֶּׁלָּהֶן. וַעֲלֵיהֶן הַכָּתוּב אוֹמֵר (מִיכָה ג, יא): "רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפְּטוּ וְכֹהֲנֶיהָ" וְגוֹ׳, לְפִיכָךְ הֵבִיא עֲלֵיהֶן הַמָּקוֹם שָׁלֹשׁ פְּרָעָנִיּוֹת כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת שֶׁבְּיָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ג, יב): "לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ" וְגוֹ׳:

כד. מְעַשְּׂרִין מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁל כּוּתִי, וּמִשֶּׁל כּוּתִי עַל שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁל נָכְרִי, וּמִשֶּׁל נָכְרִי עַל שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִן הַכֹּל עַל הַכֹּל; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי יוֹסֵי, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מְעַשְּׂרִין מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִשֶּׁל כּוּתִים עַל שֶׁל כּוּתִים, וּמִשֶּׁל נָכְרִים עַל שֶׁל נָכְרִים. אֲבָל לֹא מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁל כּוּתִים, וְלֹא מִשֶּׁל כּוּתִים עַל שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁל נָכְרִים. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שִׁזּוּרִי: מַעֲשֶׂה שֶׁנִּתְעָרְבוּ לִי פֵּרוֹת טְבָלִין, בָּאתִי וְשָׁאַלְתִּי אֶת רַבִּי טַרְפוֹן, אָמַר לִי: צֵא וְקַח פֵּרוֹת מִן הַשּׁוּק וְעַשֵּׂר עֲלֵיהֶן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר אַף מִשֶּׁל כּוּתִים, כְּשֵׁם שֶׁעָשׂוּ פֵּרוֹת יִשְׂרָאֵל דְּמַאי אַחַר רָבָן, וְאֵין תּוֹרְמִים וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה – כָּךְ עָשׂוּ פֵּרוֹת כּוּתִים וַדַּאי אַחַר רָבָן, וְאֵין תּוֹרְמִים וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה:

כה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּמָקוֹם שֶׁעָשׂוּ פֵּרוֹת כּוּתִים וַדַּאי כְּגוֹן יֶרֶק שֶׁבִּכְפָר עוּתְנַי – מְעַשֵּׂר מֵהֶן עַל הַטְּבָלִין, אֲבָל לֹא מִן הַטְּבָלִין עֲלֵיהֶן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּלוֹקֵחַ מִן הַשּׁוּק, אֲבָל הַמּוֹצֵא פֵּרוֹת בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, אוֹ שֶׁשְּׁלַח לוֹ חֲבֵרוֹ פֵּרוֹת – נוֹהֵג בָּהֶן דְּמַאי:

כו. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ גְּזֵרוֹת בַּדְּמַאי. מַעֲשֶׂה שֶׁנִּתְכַּנְּסוּ רַבּוֹתֵינוּ לָעֲיָרוֹת שֶׁל כּוּתִים שֶׁעַל יַד הַיַּרְדֵּן, וְהֵבִיאוּ לִפְנֵיהֶם יֶרֶק. קָפַץ רַבִּי עֲקִיבָה וְעָשְׂרוֹ וַדַּאי. אָמַר לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: ׳עֲקִיבָה! הֵיאַךְ מְלָאֲךָ לִבְּךָ לַעֲבֹר עַל דִּבְרֵי חֲבֵרֶיךָ? אוֹ מִי נָתַן לְךָ רְשׁוּת לְעַשֵּׂר׳? אָמַר לוֹ: ׳וְכִי הֲלָכָה קְבוּעָתִי בְּיִשְׂרָאֵל? יֶרֶק שֶׁלִּי עִשַּׂרְתִּי׳! אָמַר לוֹ: ׳תֵּדַע לְךָ שֶׁקְּבוּעָתְ הֲלָכָה בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁעִשַּׂרְתָּ יֶרֶק שֶׁלְּךָ׳. כְּשֶׁהָלַךְ רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְבֵינֵיהֶן עָשָׂה תְּבוּאוֹת וְקִטְנִיּוֹת – דְּמַאי, וּשְׁאָר כָּל פֵּירוֹתֵיהֶן – וַדַּאי. כְּשֶׁחָזַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְבֵינֵיהֶן, וְרָאָה שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ, עָשָׂה כָּל פֵּירוֹתֵיהֶן – וַדַּאי:

כז. עָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב – חַיָּב בַּמַּעֲשְׂרוֹת, אֵין תְּרוּמָתָן מְדַמַּעַת, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן חֹמֶשׁ:

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק שִׁשִּׁי

א. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מִן הַכּוּתִי – תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מָה אִם יָרְצָה הַכּוּתִי הַזֶּה שֶׁלֹּא לְתָרֵם פֵּרוֹתָיו – אֵינוֹ רַשַּׁאי, אֶלָּא חוֹלֵק וְנוֹתֵן לוֹ:

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

ב. הַשּׁוֹכֵר שָׂדֶה מִן הַנָּכְרִי - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. לְפִיכָךְ, אִם חָזַר הַנָּכְרִי וְנִתְגַּיֵּר, אוֹ שֶׁמָּכַר לְיִשְׂרָאֵל - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. שָׂכַר מִמֶּנּוּ שָׂדֶה - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. מַה בֵּין שׁוֹכֵר לְחוֹכֵר? הַשּׁוֹכֵר - בְּמָעוֹת, וְהַחוֹכֵר - בְּפֵרוֹת:

ג. הַחוֹכֵר שָׂדֶה מִן הַנָּכְרִי - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. לְפִיכָךְ: אִם חָזַר הַנָּכְרִי וְנִתְגַּיֵּר, אוֹ שֶׁמְּכָרָהּ לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר - נוֹהֵג בָּהּ דְּמַאי:

ד. הַשּׁוֹקֵל לְאוֹצָר[13] הַשּׁוֹקֵל לְקִטְרוֹן[14] - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

ה. לֹא יֹאמַר יִשְׂרָאֵל לְכוּתִי וּלְנָכְרִי וּלְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת: ״הֵילָךְ מָאתַיִם זוּז וּשְׁקוֹל תַּחְתַּי מִן הָאוֹצָר״. אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: ״פּוֹטְרַנִי מִן הָאוֹצָר״. וְכֵן לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: ״הֵילָךְ מָאתַיִם זוּז וְעוּל[15] תַּחְתַּי לְאֶמְנוּת״. אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: ״פּוֹטְרַנִי מִן הָאוּמָנוּת״:

ו. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל - תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם נָתַן לוֹ מֵאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה וּמֵאוֹתוֹ הַמִּין - תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. מִשָּׂדֶה אַחֶרֶת וּמִמִּין אַחֵר - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִם מֵאוֹתָהּ שָׂדֶה נָתַן לוֹ, בֵּין מֵאוֹתוֹ הַמִּין בֵּין מִמִּין אַחֵר - תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. אִם מִשָּׂדֶה אַחֶרֶת נָתַן לוֹ, בֵּין מֵאוֹתוֹ הַמִּין בֵּין מִמִּין אַחֵר - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. קִבֵּל הֵימֶנּוּ זֶרַע לִתֵּן לוֹ פֵּרוֹת בַּגֹּרֶן - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. מָקוֹם שֶׁחוֹלְקִין עַל הַגֹּרֶן - חוֹלֵק לוֹ בְּפָנָיו. קִבֵּל הֵימֶנּוּ מָעוֹת לִתֵּן לוֹ פֵּרוֹת - לְעוֹלָם מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

ז. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לְקֵצֹר שִׁבֳּלִין, כַּרְמוֹ לִבְצֹר בָּעֲנָבִים, זֵיתָיו לִמְסוֹק בַּזֵּיתִים - נוֹתֵן לוֹ כְּמוֹת שֶׁהֵן. שָׂדֵהוּ לְקֵצֹר בַּחִטִּין, כַּרְמוֹ לִבְצֹר בַּיַּיִן, זֵיתָיו לִמְסוֹק בַּשֶּׁמֶן - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

ח. הֵעִיד רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשֻׁלָּם מִשּׁוּם רַבִּי נָתָן אָחִיו, שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חִסְמָא: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה אֲבוֹתָיו מִן הַנָּכְרִי לְמוֹסְקוֹ לְזֵיתִים - נוֹתֵן לוֹ כְּמוֹת שֶׁהֵן:

ט. חָבֵר וְעַם הָאָרֶץ שֶׁיָּרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶן עַם הָאָרֶץ - רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״טוֹל אַתָּה חִטִּים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי חִטִּים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי״; ״אַתָּה יַיִן שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי יַיִן שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי״. אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ: ״טוֹל אַתָּה חִטִּין וַאֲנִי שְׂעוֹרִים״; ״טוֹל אַתָּה הַלַּח וַאֲנִי הַיָּבֵשׁ״, אֶלָּא חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. חוֹלֵק לוֹ בִּפְנֵי חָבֵר. חָבֵר - אוֹכֵל אֶת הַיָּבֵשׁ, וְשׁוֹרֵף אֶת הַלַּח, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: כָּל טָהֳרוֹתָיו שֶׁל עַם הָאָרֶץ נִשְׂרָפוֹת:

י. יָרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶן חָבֵר - רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר: ״טוֹל אַתָּה חִטִּין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וַאֲנִי חִטִּין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי״; ״אַתָּה יַיִן שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי יַיִן שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי״, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: חָבֵר שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנִים חֲבֵרִים וְעַמֵּי הָאָרֶץ - לֹא יוֹרִישׁ טָהֳרוֹתָיו לְעַמֵּי הָאָרֶץ, אֶלָּא לַחֲבֵרִים בִּלְבַד. הִנִּיחַ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - אֵין רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״טוֹל אַתָּה חִטִּים, וַאֲנִי אֶטֹל שְׂעוֹרִים״; ״אַתָּה יַיִן, וַאֲנִי שֶׁמֶן״, אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: ״טוֹל אַתָּה מָעוֹת שֶׁל חִטִּים, וַאֲנִי מָעוֹת שֶׁל שְׂעוֹרִין״; ״טוֹל אַתָּה מָעוֹת שֶׁל יַיִן, וַאֲנִי מָעוֹת שֶׁל שֶׁמֶן״:

יא. חָבֵר וּמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלָּקְחוּ פֵּרוֹת, שֶׁיָּרְשׁוּ, אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ - רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״טוֹל אַתָּה חִטִּין, וַאֲנִי שְׂעוֹרִין״; ״אַתָּה יַיִן, וַאֲנִי שֶׁמֶן״, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁמָּתָר לְמוֹכְרוֹ דְּמַאי - רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת כֵּן. לָקְחוּ גְּדִישׁ שֶׁל תְּבוּאָה, עָבִיט שֶׁל עֲנָבִים,

הַשָּׁלֵם

---

[13] מִי שֶׁשּׁוֹקֵל לְאוֹצַר הַמֶּלֶךְ מַה שֶּׁנּוֹתְנִים תְּבוּאָה עֲבוּר מַס לְאוֹצַר הַמֶּלֶךְ - צָרִיךְ גַּם כֵּן לְעַשֵּׂר תְּחִלָּה.

[14] שֵׁם שַׂר שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ מַס, וְהוּא שַׂר הָעִיר.

[15] וְהָכָנֵם.

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

וּמַעֲטָן שֶׁל זֵיתִים - זֶה מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁלּוֹ וְזֶה מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁלּוֹ. אִם לָקְחוּ וְאַחַר כָּךְ שִׁתְּפוּ - צָרִיךְ לְעַשֵּׂר עַל הַכֹּל. זֶה הֵבִיא עוֹמְרֵי שִׁבֳּלִין שֶׁלּוֹ, וְזֶה הֵבִיא עוֹמְרֵי שִׁבֳּלִין שֶׁלּוֹ. זֶה הֵבִיא סַלֵּי זֵיתִים מִשֶּׁלּוֹ, וְזֶה הֵבִיא סַלֵּי זֵיתִים מִשֶּׁלּוֹ. זֶה הֵבִיא סַלֵּי עֲנָבִים מִשֶּׁלּוֹ, וְזֶה הֵבִיא סַלֵּי עֲנָבִים מִשֶּׁלּוֹ. אוֹ שֶׁבָּצְרוּ אֶת כַּרְמֵיהֶם בְּתוֹךְ גַּת אַחַת. אֶחָד מְעַשֵּׂר, וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר - הַמְעַשֵּׂר - מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁלּוֹ וַדַּאי, וַחֲצִי חֶלְקוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ דְּמַאי:

יב. גֵּר וְנָכְרִי שֶׁיָּרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶן נָכְרִי, רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ׳טוֹל אַתָּה צְלָמִים, וַאֲנִי כֵּלִים׳; ׳אַתָּה יַיִן, וַאֲנִי פֵּירוֹת׳. אוּנְקְלוּס הַגֵּר חָלַק מֵאֲחִיו, וְהֶחְמִיר עַל עַצְמוֹ, הוֹלִיךְ חֶלְקוֹ לְיַם הַמֶּלַח. יָרְשׁוּ אֶת הַמֶּרְחָץ - רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ׳תְּהֵא שַׁבָּת בְּחֶלְקֵךְ, וְחוֹל בְּחֶלְקִי׳:

יג. יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִי שֶׁלָּקְחוּ בֵּיתוֹ שֶׁל נָכְרִי, אֵין רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ׳טוֹל אַתָּה צְלָמִים וַאֲנִי כֵּלִים׳; ׳אַתָּה יַיִן, וַאֲנִי פֵּרוֹת׳. לָקְחוּ מֶרְחָץ, אֵין רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ׳תְּהֵא שַׁבָּת בְּחֶלְקֵךְ, וְחוֹל בְּחֶלְקִי׳. וְאִם הִתְנָה עִמּוֹ מִתְּחִלָּה עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת כֵּן - מֻתָּר:

יד. עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִים, שׁוֹמְרֵי יִשְׂרָאֵל וְשׁוֹמְרֵי נָכְרִים, מִתְקַנִּין וְשֶׁאֵין מִתְקַנִּין, שׁוֹמְרִין מִתְקַנִּין וְשׁוֹמְרִין אֵין מִתְקַנִּין - רַשַּׁאי לוֹמַר זֶה לָזֶה: ׳צְפוֹן הָעִיר בְּחֶלְקֵנוּ, וּדְרוֹמוֹ בְּחֶלְקְכֶם׳. אִם בָּאוּ לְחֻשְׁבּוֹן - אָסוּר:

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל, וְכֹהֵן מִכֹּהֵן, וְלֵוִי מִלֵּוִי - חוֹלְקִין בֵּיניֵהֶם. יִשְׂרָאֵל וְכֹהֵן שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִלֵּוִי, אוֹ יִשְׂרָאֵל וְלֵוִי שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִכֹּהֵן - רַשָּׁאִין לְהִתְנוֹת בֵּיניֵהֶן שֶׁהַמַּעֲשֵׂר לָאֶמְצַע:

ב. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִכֹּהֵן - תְּרוּמָה לַכֹּהֵן, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי - חוֹלְקִין בֵּיניֵהֶן. קִבֵּל שָׂדֶה מִלֵּוִי - מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לַלֵּוִי, תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי - חוֹלְקִין בֵּיניֵהֶם. כֹּהֵן שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִלֵּוִי - מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לַלֵּוִי, תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי - חוֹלְקִין בֵּיניֵהֶם. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִכֹּהֵן, אָמַר לוֹ: ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי׳; ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלְּךָ׳. ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי וְשֶׁלְּךָ׳ - מֻתָּר. כֹּהֵן שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר: ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי׳ - אָסוּר. ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלְּךָ׳ - מֻתָּר. ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי וְשֶׁלְּךָ׳, אִם קִבֵּל עָלָיו כְּדֶרֶךְ הַמְּקַבְּלִים - מֻתָּר, וְאִם לָאו - אָסוּר:

ג. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל[16], וְאָמַר: ׳עַל מְנָת שֶׁיִּהְיוּ הַמַּעֲשְׂרוֹת לְפָלוֹנִי׳ - אָסוּר. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר: ׳עַל מְנָת שֶׁאֲטֹל אֲנִי וְאֶתְּנֵם לְפָלוֹנִי׳ - מֻתָּר. כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁשָּׁכְרוּ וְשֶׁחָכְרוּ מִכֹּהֵן וּמִלֵּוִי - הַמַּעֲשְׂרוֹת לַשּׁוֹכֵר וְלַחוֹכֵר:

ד. כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁחָכַר פֵּרוֹת שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל. בְּמִחְבָּר לַקַּרְקַע - מַעֲשְׂרוֹת שֶׁלָּהֶן. בְּתָלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע, עַד שֶׁלֹּא מֵירְחוּ - מַעֲשְׂרוֹת שֶׁלָּהֶן, מִשֶּׁמֵּירְחוּ - מַעֲשְׂרוֹת שֶׁלּוֹ. מַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לַכֹּהֵן, וְהַשְּׁאָר - שֶׁלּוֹ:

ה. חָכַר הוּא מֵהֶן פֵּרוֹת, עַד שֶׁלֹּא מֵירְחוּ, מַעֲשְׂרוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה. מִשֶּׁמֵּירְחוּ, מַעֲשְׂרוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלָּהֶן. מַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת וְנוֹתְנָן לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה:

ו. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל מָעוֹת מִכֹּהֵן לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, אָמַר לוֹ: ׳פְּחָתוּ אוֹ

---

[16] תֵּקֶן בִּפְנִים כִּפְי נֻסְחַת הַגְּרַ״א, אֲבָל שָׁם אִיתָא עוֹד: שֶׁבִּכְתָב יָד הַגִּירְסָא: **כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁחָכַר פֵּרוֹת שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר: עַל מְנָת שֶׁאֲטֹל אֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת וְאֶתֵּן לְפָלוֹנִי - אָסוּר. עַל מְנָת שֶׁאֲטֹל אֲנִי וְאַתָּה, נִתָּנֵם לַכֹּהֵן - מֻתָּר.**

תּוֹסֶפְתָּא

הוֹתִירוּ הֲרֵי הֵן שֶׁלִּי, מַעֲשְׂרוֹת שֶׁלְּךָ׳ – מָתָר. כֹּהֵן שֶׁקִּבֵּל מָעוֹת מִיִּשְׂרָאֵל לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, אָמַר לוֹ: ׳פָּחֲתוּ אוֹ הוֹתִירוּ הֲרֵי הֵן שֶׁלְּךָ, וְהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי׳, אִם נָתַן לוֹ שְׂכָרוֹ – מָתָר, וְאִם לָאו – אָסוּר:

ז. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִכֹּהֵן – תְּרוּמָה לַכֹּהֵן. מְכָרָהּ לְיִשְׂרָאֵל – חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶם. קִבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל – חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. מְכָרָהּ לַכֹּהֵן – חוֹלְקִין. קִבֵּל שָׂדֶה מִבַּת יִשְׂרָאֵל – חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. נִשֵּׂאת לַכֹּהֵן – חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. קִבֵּל שָׂדֶה מִבַּת כֹּהֵן – תְּרוּמָה לְבַת כֹּהֵן. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל – חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. נִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה – חֲזָרָה לִתְחִלָּתָהּ:

ח. פָּרָתוֹ שֶׁל כֹּהֵן שֶׁהָיְתָה שׁוּמָא[17] אֵצֶל יִשְׂרָאֵל, וְיָלְדָה בְּכוֹר, הַבְּכוֹר – לַכֹּהֵן; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַבְּכוֹר – לִשְׁנֵיהֶן. אָמַר לָהֶן רַבִּי יְהוּדָה: אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּפֵרוֹת שָׂדֶה שֶׁהֵן שֶׁלּוֹ?! אָמְרוּ לוֹ: שָׂדֶה – גּוּפָהּ שֶׁלּוֹ, וּפֵרָה – גּוּפָהּ לִשְׁנֵיהֶן. אַף פֵּרָה, אִם הָיְתָה גּוּפָהּ שֶׁלּוֹ – בְּכוֹר לַכֹּהֵן:

ט. הַנּוֹתֵן שָׂדֵהוּ בְּקַבָּלָה לְכוּתִי וּלְנָכְרִי, וּלְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת כֵּן, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא בָא לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת – צָרִיךְ לְעַשֵּׂר עַל יָדוֹ. הַנּוֹתֵן שָׂדֵהוּ בְּקַבָּלָה לְעַם הָאָרֶץ, עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת – אֵין צָרִיךְ לְעַשֵּׂר עַל יָדוֹ. מִשֶּׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת – צָרִיךְ לְעַשֵּׂר. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? עוֹמֵד עַל הַגֹּרֶן וְנוֹטֵל, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְמַה שֶּׁאָכְלוּ, שֶׁאֵין אַחֲרָיוּת לָרַמָּאִין:

י. כֹּהֵן שֶׁמָּכַר שָׂדֶה לְיִשְׂרָאֵל, וְאָמַר: ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלּוֹ לְעוֹלָם׳ וְמֵת – אֵין לְבָנָיו בַּמַּעֲשְׂרוֹת. ׳עַל מְנָת שֶׁמַּעֲשְׂרוֹת לוֹ וְלִבְנוֹ׳ וְמֵת – מַעֲשְׂרוֹת לַבָּנִים. ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי כָּל זְמַן שֶׁשָּׂדֶה לְפָנֶיךָ׳, מִכָּרָהּ לְאַחֵר, אַף עַל פִּי שֶׁחָזְרָה וְלָקְחָהּ מִמֶּנּוּ – אֵין לְבָנָיו בַּמַּעֲשְׂרוֹת כְּלוּם:

יא. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִכֹּהֵן, אָמַר לוֹ: ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי אַרְבַּע אוֹ חָמֵשׁ שָׁנִים׳ – מָתָר. ׳לְעוֹלָם׳ – אָסוּר, שֶׁאֵין כֹּהֵן עוֹשֶׂה כֹּהֵן. וְכֵן בֶּן לֵוִי שֶׁהָיָה חַיָּב מָעוֹת לְיִשְׂרָאֵל – לֹא יְהֵא גּוֹבֶה מֵאֲחֵרִים וּמְפָרֵשׁ עָלָיו, שֶׁאֵין לֵוִי עוֹשֶׂה לֵוִי:

יב. מַפְרִישׁ יִשְׂרָאֵל בֵּין בִּרְשׁוּת לֵוִי בֵּין בִּרְשׁוּת עָנִי, וְעוֹשֶׂה חֶשְׁבּוֹן בָּאַחֲרוֹנָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסְרִין, אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן לוֹ מָעוֹת בָּרִאשׁוֹנָה:

יג. כֹּהֵן שֶׁמָּכַר שָׂדֶה לְיִשְׂרָאֵל, אָמַר לוֹ: ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי אַרְבַּע וְחָמֵשׁ שָׁנִים׳ – אֵין רַשַּׁאי לִיטַּע כָּרֶם, וּלְזוֹרְעָהּ אִסְטִיס[18], וְלַעֲשׂוֹתָהּ שְׂדֵה קָנִים. ׳לְעוֹלָם׳ – רַשַּׁאי לִיטְּעָהּ כֶּרֶם, וּלְזוֹרְעָהּ אִסְטִיס, וְלַעֲשׂוֹתָהּ שְׂדֵה קָנִים:

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. עַם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר לֶחָבֵר: ׳קַח לִי אֲגַדַּת יֵרֶק אֶחָד, גְּלוּסְקִין אֶחָד׳ – רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין צָרִיךְ לְעַשֵּׂר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צָרִיךְ לְעַשֵּׂר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם הֶחְלִיף אֶת הַמָּעָה – צָרִיךְ לְעַשֵּׂר:

ב. חֲמִשָּׁה שֶׁאָמְרוּ לְאֶחָד: ׳צֵא וְהָבֵא לָנוּ עֶשֶׂר גְּלוּסְקִין, עֶשֶׂר אֲגַדּוֹת שֶׁל יָרָק׳. הֵבִיא לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ – אֵין צְרִיכִין לְעַשֵּׂר אֶלָּא עַל חֶלְקָן בִּלְבַד. הֵבִיא לָהֶן מְעֹרָבִין – חֲבֵרִין שֶׁבָּהֶן צְרִיכִין לְעַשֵּׂר עַל הַכֹּל. נָתְנוּ לוֹ אַחַת יְתֵרָה – רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לַשְּׁלִיחַ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לָאֶמְצַע:

ג. הַמַּזְמִין אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְהוּא אֵין מַאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, אוֹמֵר מֵעֵרֶב

[17] שֶׁנָּתַן לוֹ אֶת הַפָּרָה בְּשׁוּמָא, כַּמָּה הִיא שָׁוָה, וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה רָוַח אוֹ הֶפְסֵד יַחֲלְקוּ.

[18] מִין שֶׁצּוֹבְעִים בּוֹ וְאֵין דֶּרֶךְ לְלַקְּטָם אֶלָּא אַחַר אַרְבַּע שָׁנִים.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

שַׁבָּת: ׳מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ מָחָר - הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר, וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ. זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר - עֲשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ, וּמְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת׳. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: הֵיאַךְ זֶה מְעַשֵּׂר דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לְתוֹךְ יָדוֹ? מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּהוֹלֵךְ וְלוֹקֵחַ מִמָּקוֹם שֶׁלָּקַח זֶה. מָזְגוּ אֶת הַכּוֹס, אָמַר: ׳מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְשַׁיֵּר בְּשׁוּלֵי הַכּוֹס - הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר. וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ. זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר - עֲשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ, וּמְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת׳:

ד. פּוֹעֵל שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת, וְהוּא אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת - רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: תְּנַאי בֵּית דִּין הוּא שֶׁתְּהֵא תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִשֶּׁל בַּעַל הַבַּיִת, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִשֶּׁל פּוֹעֵל:

ה. הַלּוֹקֵחַ יַיִן מִבֵּין הַכּוּתִים מֵעֶרֶב שַׁבָּת, וְשָׁכַח וְלֹא הִפְרִישׁ, אוֹמֵר: ׳שְׁנֵי לוֹגִין מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ - הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה. וַעֲשָׂרָה הַבָּאִין אַחֲרֵיהֶן - מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. וְתִשְׁעָה הַבָּאִין אַחֲרֵיהֶן - מַעֲשֵׂר שֵׁנִי׳. מֵחֵל וְשׁוֹתֶה מִיָּד; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסְרִין. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי מֵאִיר: אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁמָּא יִבָּקַע הַנּוֹד וְנִמְצָא שׁוֹתֶה טֶבֶל! אָמַר לָהֶם: לְכִשֶּׁיִּבָּקַע:

ו. הָיוּ לוֹ תְּאֵנִים שֶׁל טֶבֶל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְהוּא בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ אוֹ בַּשָּׂדֶה - אוֹמֵר: ׳שְׁנֵי תְּאֵנִים שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ - הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה. וְעֶשֶׂר הַבָּאוֹת אַחֲרֵיהֶן - מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. וְתֵשַׁע הַבָּאוֹת אַחֲרֵיהֶן - מַעֲשֵׂר שֵׁנִי׳. הָיוּ דְּמַאי, אוֹמֵר: ׳מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ מָחָר - הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר. וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ. זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר - עֲשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ, וּמְחֻלָּל עַל הַמּוֹתָר׳:

ז. נוֹטֵל תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמַנִּיחָהּ בְּמָקוֹם הַמָּצְנָע, אַחַת תְּרוּמָה טְהוֹרָה וְאַחַת תְּרוּמָה טְמֵאָה:

ח. הֲרֵי שֶׁהָיָה טוֹעֵן כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, וְרָאָה שֶׁהֵן מִשְׁתַּבְּרוֹת - לֹא יֹאמַר: ׳הֲרֵי זֶה תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת עַל פֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי׳. וְאִם אָמַר - לֹא אָמַר כְּלוּם. אֲבָל קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהּ עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעַ לָאָרֶץ. לֹא יַטִּיף אָדָם שֶׁמֶן, לֹא לְתוֹךְ נֵר חָדָשׁ, וְלֹא לְתוֹךְ הַמְּדוּרָה, וְלֹא לְתוֹךְ דָּבָר הַמַּאֲבִיד. אֲבָל קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהּ עַד שֶׁלֹּא תַגִּיעַ לָאָרֶץ. כֵּיוֹצֵא בּוֹ: מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֶשֶׂר חָבִיּוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָמֵא, וְשֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָהוֹר, רָאָה אַחַת מֵהֶן שֶׁנִּשְׁפְּכָה אוֹ שֶׁנִּתְגַּלְתָּה - אוֹמֵר: ׳הֲרֵי זוֹ עֲשׂוּיָה תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל תֵּשַׁע אֵלּוּ׳. בְּשֶׁמֶן - אָסוּר מִפְּנֵי הֶפְסֵד כֹּהֵן. וְאִם אָמַר: ׳הֲרֵי זוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם:

ט. רָאָה אֶחָד שֶׁהִפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת, וְאָמַר: ׳הֲרֵינִי כְּמָה שֶׁאָמַר זֶה׳ - דְּבָרָיו קַיָּמִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּסָמוּךְ תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר הוּא:

י. הַמַּמְעִיט בְּמַעֲשְׂרוֹתָיו - מַעֲשְׂרוֹתָיו וּפֵרוֹתָיו מְקֻלְקָלִין. הַמַּרְבֶּה בְּמַעֲשְׂרוֹתָיו - מַעֲשְׂרוֹתָיו מְקֻלְקָלִין וּפֵרוֹתָיו מְתֻקָּנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סוֹמֵךְ עַל תְּנַאי בֵּית דִּין:

יא. הַקּוֹרֵא שֵׁם לְשׁוּלֵי חָבִית - לֹא יִשְׁתֶּה מִפִּיהָ. לְפִיהָ - לֹא יִשְׁתֶּה מִשּׁוּלֶיהָ, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּשְׁקִין מִעָרְבִין. אֲבָל הַקּוֹרֵא שֵׁם לְשׁוּלֵי מְגוּרָה - אוֹכֵל מִפִּיהָ. לְפִיהָ - אוֹכֵל מִשּׁוּלֶיהָ:

יב. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי כַּלְכָּלוֹת שֶׁל טֶבֶל, בְּזוֹ מֵאָה וּבְזוֹ מֵאָה. נִטְלָה תְּרוּמָתָן וְאוֹמֵר: ׳מַעֲשְׂרוֹת זוֹ בְּזוֹ׳, הָרִאשׁוֹנָה - מְעֻשֶּׂרֶת. ׳שֶׁל זוֹ בְּזוֹ וְשֶׁל זוֹ בְּזוֹ׳ - אֵין הָרִאשׁוֹנָה מְעֻשֶּׂרֶת. נוֹטֵל שְׁנֵי תְּאֵנִים, שְׁנֵי עִשָּׂרִין, וְעִשּׂוּרוֹ שֶׁל עִשּׂוּר. ׳מַעֲשְׂרוֹתֵיהֶן מַעֲשְׂרוֹת כַּלְכָּלָה בַּחֲבֶרְתָּהּ׳ - קוֹרֵא שֵׁם. נוֹטֵל עֶשְׂרִים תְּאֵנִים מֵאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה. בְּזוֹ מֵאָה וּבְזוֹ מָאתַיִם, אִם מֵהַגְּדוֹלָה הוּא נוֹטֵל - אֶחָד מֵעֲשָׂרָה. וְאִם מִקְּטַנָּה הוּא נוֹטֵל - עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם. בְּזוֹ מֵאָה וּבְזוֹ אֶלֶף, אִם מִגְּדוֹלָה

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

נוֹטֵל – אַחַד עָשָׂר. וְאִם מִקְּטַנָּה – נוֹטֵל אֶת כֻּלָּהּ וְלֹא הִשְׁלִים, מִכָּאן וָאֵילָךְ – לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן:

יג. הָיְתָה בְּיָדוֹ כַּלְכָּלָה שֶׁל פֵּרוֹת שֶׁאֵינָהּ מְתֻקֶּנֶת, נוֹטֵל שְׁנֵי תְּשִׁיעִי, הָאֶחָד וּתְשִׁיעַ הָאֶחָד שֶׁל תְּשִׁיעִי, בֵּין שֶׁהַטֶּבֶל מְרֻבֶּה עַל הַחֻלִּין, וּבֵין שֶׁהַחֻלִּין מְרֻבִּין עַל הַטֶּבֶל, נוֹטֵל אֶת כָּל הַחֻלִּין כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבַּטֶּבֶל, בֵּין שֶׁהַמַּעֲשֵׂר טֶבֶל מְרֻבֶּה עַל הַחֻלִּין, בֵּין הַחֻלִּין מְרֻבִּין עַל הַמַּעֲשֵׂר טֶבֶל – נוֹטֵל אֶת כָּל הַחֻלִּין, כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבַּמַּעֲשֵׂר טֶבֶל. מֵאָה טֶבֶל וְתִשְׁעִים טֶבֶל – נוֹטֵל מֵאָה וְאֶחָד חֶסֶר עִשּׂוּר אֶחָד. תִּשְׁעִים טֶבֶל וּשְׁמוֹנִים טֶבֶל – נוֹטֵל תִּשְׁעִים וְאֶחָד חֶסֶר שְׁנֵי עִישּׂוּרִים. שְׁמוֹנִים טֶבֶל וְשִׁבְעִים טֶבֶל – נוֹטֵל שְׁמוֹנִים וְאֶחָד חֶסֶר שְׁלִשָּׁה עִשּׂוּרִים. מִכָּאן וָאֵילָךְ – לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן[19].

יד. הַמַּפְקִיד לוֹג טֶבֶל, אוֹכֵל עָלָיו תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע. הוּא אוֹמֵר: ׳לוֹג שֶׁבְּשׁוּלֵי חָבִית הֲרֵי הוּא חֻלִּין, וּשְׁאָר תְּרוּמָה עַל הַכֹּל׳. נָטַל לֶאֱכוֹל נָטַל לִשְׁתּוֹת, אוֹמֵר: ׳לוֹג שֶׁבְּשׁוּלֵי חָבִית עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל יַיִן שֶׁמֶן שֶׁבֶּחָבִית וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ, זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר, עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת׳. כֵּיצַד? הַמַּפְקִיד עֲשָׂרָה לוֹג מַעֲשֵׂר, אוֹכֵל עָלָיו תִּשְׁעִים, אוֹמֵר: ׳לוֹג שֶׁמֶן שֶׁבְּשׁוּלֵי חָבִית – הֲרֵי הֵן חֻלִּין. וּשְׁאָר תְּרוּמָה עַל הַכֹּל׳. נָטַל לֶאֱכוֹל וְנָטַל לִשְׁתּוֹת, אוֹמֵר: ׳מַעֲשֵׂר בִּדְרוֹמוֹ – עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל יַיִן שֶׁבֶּחָבִית׳. גָּמְרָן וַדַּאי – נוֹתְנָן לַכֹּהֵן. סָפֵק גָּמְרָן סָפֵק לֹא גָּמְרָן – מְעַשֵּׂר עֲלֵיהֶן וְקוֹרֵא שֵׁם לְמַעֲשְׂרוֹתֵיהֶן. כֵּיצַד קוֹרֵא שֵׁם לְמַעֲשְׂרוֹתֵיהֶן? אִם הָיוּ שֶׁל טֶבֶל, אוֹמֵר: ׳מַעֲשָׂרָן בִּדְרוֹמָן, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר בִּדְרוֹם דְּרוֹמָן׳. אִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל אוֹמֵר: ׳תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בִּדְרוֹם דְּרוֹמָן׳:

טו. מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי חָבִיּוֹת, אַחַת שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָמֵא, וְאַחַת שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָהוֹר – מֵבִיא שְׁנֵי לֻגִּין, וּמְמַלֵּא מִזֶּה כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל שְׁתֵּיהֶן, וּמִזֶּה כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל שְׁתֵּיהֶן. הוֹלֵךְ אֵצֶל הָרִאשׁוֹן וְאוֹמֵר: ׳אִם זֶה מִין טָמֵא – אֵין בִּדְבָרַי כְּלוּם, וְאִם זֶה מִין טָהוֹר – עָשׂוּי כְּדֵי תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל שְׁתֵּיהֶן׳. וְהוֹלֵךְ אֵצֶל הַשֵּׁנִי וְאוֹמֵר: ׳אִם זֶה מִין טָמֵא – אֵין בִּדְבָרַי כְּלוּם, וְאִם זֶה מִין טָהוֹר, מִזֶּה עָשׂוּי כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל שְׁתֵּיהֶן׳. וְקוֹרֵא שֵׁם לָרִאשׁוֹן, וְחוֹזֵר וְקוֹרֵא שֵׁם לַשֵּׁנִי. נִמְצְאוּ חָבִיּוֹת מְתֻקָּנִין. הַלֻּגִּינִין אֶחָד שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָמֵא, וְאֶחָד שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָהוֹר – שׁוֹתֶה מִזֶּה וְטוֹבֵל וְשׁוֹתֶה מִזֶּה וְטוֹבֵל – דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ. שׁוֹתֶה מִשְּׁנֵיהֶם כְּאַחַת. וְטוֹבֵל בָּרִאשׁוֹנָה וְצָרִיךְ טְבִילָה בָּאַחֲרוֹנָה.

טז. מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי חָבִיּוֹת, אַחַת שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָמֵא, וְאַחַת שֶׁל חֻלִּין טְהוֹרִין – מֵבִיא שְׁנֵי לֻגִּינִין וּמְמַלֵּא מִזּוֹ כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ, וּמִזֶּה כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ, הוֹלֵךְ אֵצֶל הָרִאשׁוֹן וְאוֹמֵר: ׳אִם זֶה מִין טָמֵא – אֵין בִּדְבָרַי כְּלוּם, וְאִם זֶה מִין טָהוֹר – עָשׂוּי כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ׳. וְהוֹלֵךְ אֵצֶל הַשֵּׁנִי וְאוֹמֵר: ׳אִם זֶה מִין טָמֵא – אֵין בִּדְבָרַי כְּלוּם. וְאִם זֶה מִין טָהוֹר – עָשׂוּי כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ׳. קוֹרֵא שֵׁם לָרִאשׁוֹן, וְחוֹזֵר וְקוֹרֵא שֵׁם לַשֵּׁנִי. נִמְצְאוּ חָבִיּוֹת מְתֻקָּנוֹת, וְהַלֻּגִּינִין, אֶחָד שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָמֵא, וְאֶחָד שֶׁל חֻלִּין טְהוֹרִים, שׁוֹתֶה מִזֶּה וְטוֹבֵל, וְשׁוֹתֶה מִזֶּה וְטוֹבֵל; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שׁוֹתֶה מִשְּׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, וְטוֹבֵל בָּאַחֲרוֹנָה:

הַשָּׁלֵם

---

[19] בְּהַגָּהוֹת הַגְּרָ״א מוּבֵאת כָּאן גִּירְסָא נוֹסֶפֶת בְּשֵׁם ׳כְּתַב יָד׳: **מֵאָה טֶבֶל וְתִשְׁעִים טֶבֶל – נוֹטֵל תִּשְׁעִים וְאֶחָד חֶסֶר עִשּׂוּר אֶחָד. מֵאָה טֶבֶל וּשְׁמוֹנִים טֶבֶל – נוֹטֵל שְׁמוֹנִים וְאֶחָד.**

שיר השירים פרק ב

א אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשַׁנַּת
הָעֲמָקִים: **ב** כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעְיָתִי בֵּין
הַבָּנוֹת: **ג** כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דוֹדִי בֵּין הַבָּנִים
בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי וּפִרְיוֹ מָתוֹק
לְחִכִּי: **ד** הֱבִיאַנִי אֶל־בֵּית הַיָּיִן וְדִגְלוֹ עָלַי
אַהֲבָה: **ה** סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת רַפְּדוּנִי בַּתַּפּוּחִים
כִּי־חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי: **ו** שְׂמאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי
וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי: **ז** הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם
בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ | וְאִם־
תְּעוֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ: {ס} **ח** קוֹל
דּוֹדִי הִנֵּה־זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל־הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל־
הַגְּבָעוֹת: **ט** דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים
הִנֵּה־זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ מַשְׁגִּיחַ מִן־הַחַלֹּנוֹת
מֵצִיץ מִן־הַחֲרַכִּים: **י** עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי קוּמִי לָךְ
רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי־לָךְ: **יא** כִּי־הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר
הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ: **יב** הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת
הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע
בְּאַרְצֵנוּ: **יג** הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַּגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים |
סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ קוּמִי לכי לָךְ רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי־
לָךְ: {ס} **יד** יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה
הַרְאִינִי אֶת־מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלֵךְ כִּי־קוֹלֵךְ
עָרֵב וּמַרְאֵיךְ נָאוֶה: {ס} **טו** אֶחֱזוּ־לָנוּ שֻׁעָלִים
שֻׁעָלִים קְטַנִּים מְחַבְּלִים כְּרָמִים וּכְרָמֵינוּ
סְמָדַר: **טז** דוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ הָרֹעֶה
בַּשּׁוֹשַׁנִּים: **יז** עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים סֹב
דְּמֵה־לְךָ דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים עַל־הָרֵי
בָתֶר: {ס}

שיר השירים פרק ג

א עַל־מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת בִּקַּשְׁתִּי אֵת שֶׁאָהֲבָה
נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו: **ב** אָקוּמָה נָּא
וַאֲסוֹבְבָה בָעִיר בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחֹבוֹת אֲבַקְשָׁה אֵת
שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו: **ג** מְצָאוּנִי
הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי
רְאִיתֶם: **ד** כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי מֵהֶם עַד שֶׁמָּצָאתִי
אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֲחַזְתִּיו וְלֹא אַרְפֶּנּוּ עַד־
שֶׁהֲבֵיאתִיו אֶל־בֵּית אִמִּי וְאֶל־חֶדֶר
הוֹרָתִי: **ה** הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם
בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ | וְאִם־
תְּעוֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ: {ס} **ו** מִי זֹאת
עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עָשָׁן מְקֻטֶּרֶת מֹר
וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל: **ז** הִנֵּה מִטָּתוֹ
שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי
יִשְׂרָאֵל: **ח** כֻּלָּם אֲחֲזֵי חֶרֶב מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה אִישׁ
חַרְבּוֹ עַל־יְרֵכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת: {ס} **ט** אַפִּרְיוֹן
עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן: **י** עַמּוּדָיו
עָשָׂה כֶסֶף רְפִידָתוֹ זָהָב מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן תּוֹכוֹ
רָצוּף אַהֲבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם: **יא** צְאֶינָה | וְרֶאֶינָה
בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה־לּוֹ אִמּוֹ
בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ: {ס}

שיר השירים פרק ד

א הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים מִבַּעַד
לְצַמָּתֵךְ שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מֵהַר
גִּלְעָד: **ב** שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן־
הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת וְשַׁכֻּלָה אֵין
בָּהֶם: **ג** כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה
כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ: **ד** כְּמִגְדַּל
דָּוִיד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו

כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבֹּרִים: **ה** שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֻפָרִים
תְּאוֹמֵי צְבִיָּה הָרוֹעִים בַּשּׁוֹשַׁנִּים: **ו** עַד שֶׁיָּפוּחַ
הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים אֵלֵךְ לִי אֶל־הַר הַמֹּור וְאֶל־
גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה: **ז** כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ:
{ס} **ח** אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי
תָּשׁוּרִי | מֵרֹאשׁ אֱמָנָה מֵרֹאשׁ שְׂנִיר וְחֶרְמוֹן
מִמְּעֹנוֹת אֲרָיוֹת מֵהַרְרֵי נְמֵרִים: **ט** לִבַּבְתִּנִי אֲחֹתִי
כַלָּה לִבַּבְתִּנִי בְאַחַד בְּאַחַת מֵעֵינַיִךְ בְּאַחַד עֲנָק
מִצַּוְּרֹנָיִךְ: **י** מַה־יָּפוּ דֹדַיִךְ אֲחֹתִי כַלָּה מַה־טֹּבוּ
דֹדַיִךְ מִיַּיִן וְרֵיחַ שְׁמָנַיִךְ מִכָּל־בְּשָׂמִים: **יא** נֹפֶת
תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ כַּלָּה דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ
וְרֵיחַ שַׂלְמֹתַיִךְ כְּרֵיחַ לְבָנוֹן: {ס} **יב** גַּן | נָעוּל
אֲחֹתִי כַלָּה גַּל נָעוּל מַעְיָן חָתוּם: **יג** שְׁלָחַיִךְ
פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים עִם פְּרִי מִגָּדִים כְּפָרִים עִם־
נְרָדִים: **יד** נֵרְדְּ | וְכַרְכֹּם קָנֶה וְקִנָּמוֹן עִם כָּל־עֲצֵי
לְבוֹנָה מֹר וַאֲהָלוֹת עִם כָּל־רָאשֵׁי
בְשָׂמִים: **טו** מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנֹזְלִים מִן־
לְבָנוֹן: **טז** עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן הָפִיחִי גַּנִּי יִזְּלוּ
בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מִגָּדָיו:

שיר השירים פרק ה

א בָּאתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כַלָּה אָרִיתִי מוֹרִי עִם־בְּשָׂמִי
אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם־דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם־חֲלָבִי
אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוֹדִים: {ס} **ב** אֲנִי יְשֵׁנָה
וְלִבִּי עֵר קוֹל | דוֹדִי דוֹפֵק פִּתְחִי־לִי אֲחֹתִי רַעְיָתִי
יוֹנָתִי תַּמָּתִי שֶׁרֹּאשִׁי נִמְלָא־טָל קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי
לָיְלָה: **ג** פָּשַׁטְתִּי אֶת־כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה
רָחַצְתִּי אֶת־רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם: **ד** דוֹדִי שָׁלַח
יָדוֹ מִן־הַחֹר וּמֵעַי הָמוּ עָלָיו: **ה** קַמְתִּי אֲנִי לְפְתֹחַ
לְדוֹדִי וְיָדַי נָטְפוּ־מֹור וְאֶצְבְּעֹתַי מֹור עֹבֵר עַל
כַּפּוֹת הַמַּנְעוּל: **ו** פָּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק
עָבָר נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא
מְצָאתִיהוּ קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי: **ז** מְצָאֻנִי הַשֹּׁמְרִים
הַסֹּבְבִים בָּעִיר הִכּוּנִי פְצָעוּנִי נָשְׂאוּ אֶת־רְדִידִי
מֵעָלַי שֹׁמְרֵי הַחֹמוֹת: **ח** הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת
יְרוּשָׁלִַם אִם־תִּמְצְאוּ אֶת־דּוֹדִי מַה־תַּגִּידוּ לוֹ
שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי: **ט** מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד הַיָּפָה
בַּנָּשִׁים מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד שֶׁכָּכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ: **י** דוֹדִי
צַח וְאָדוֹם דָּגוּל מֵרְבָבָה: **יא** רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז
קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב: **יב** עֵינָיו
כְּיוֹנִים עַל־אֲפִיקֵי מָיִם רְחֲצוֹת בֶּחָלָב יֹשְׁבוֹת עַל־
מִלֵּאת: **יג** לְחָיָו כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם מִגְדְּלוֹת
מֶרְקָחִים שִׂפְתוֹתָיו שֹׁושַׁנִּים נֹטְפוֹת מֹור
עֹבֵר: **יד** יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ מֵעָיו
עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלֶּפֶת סַפִּירִים: **טו** שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ
מְיֻסָּדִים עַל־אַדְנֵי־פָז מַרְאֵהוּ כַּלְּבָנוֹן בָּחוּר
כָּאֲרָזִים: **טז** חִכּוֹ מַמְתַקִּים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים זֶה
דוֹדִי וְזֶה רֵעִי בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם:

שיר השירים פרק ו

א אָנָה הָלַךְ דוֹדֵךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ
וּנְבַקְשֶׁנּוּ עִמָּךְ: **ב** דוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרֻגוֹת הַבֹּשֶׂם
לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט שֹׁושַׁנִּים: **ג** אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי
לִי הָרֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים: {ס} **ד** יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי
כְּתִרְצָה נָאוָה כִּירוּשָׁלִַם אֲיֻמָּה
כַּנִּדְגָּלוֹת: **ה** הָסֵבִּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי שֶׁהֵם הִרְהִיבֻנִי
שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מִן־הַגִּלְעָד: **ו** שִׁנַּיִךְ
כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים שֶׁעָלוּ מִן־הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם
מַתְאִימוֹת וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם: **ז** כְּפֶלַח הָרִמּוֹן
רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ: **ח** שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת

וּשְׁמֹנִים פִּילַגְשִׁים וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר: **ט** אַחַת
הִיא יוֹנָתִי תַמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה הִיא
לְיוֹלַדְתָּהּ רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ מְלָכוֹת
וּפִילַגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ: {ס} **י** מִי־זֹאת הַנִּשְׁקָפָה
כְּמוֹ־שָׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה אֲיֻמָּה
כַּנִּדְגָּלוֹת: {ס} **יא** אֶל־גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת
בְּאִבֵּי הַנָּחַל לִרְאוֹת הֲפָרְחָה הַגֶּפֶן הֵנֵצוּ
הָרִמֹּנִים: **יב** לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי מַרְכְּבוֹת
עַמִּי נָדִיב:

שיר השירים פרק ז

א שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית שׁוּבִי שׁוּבִי וְנֶחֱזֶה־בָּךְ
מַה־תֶּחֱזוּ בַּשּׁוּלַמִּית כִּמְחֹלַת הַמַּחֲנָיִם: **ב** מַה־
יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת־נָדִיב חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ
חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן: **ג** שָׁרְרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר אַל־
יֶחְסַר הַמָּזֶג בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים סוּגָה
בַּשּׁוֹשַׁנִּים: **ד** שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תָּאֳמֵי
צְבִיָּה: **ה** צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת
בְּחֶשְׁבּוֹן עַל־שַׁעַר בַּת־רַבִּים אַפֵּךְ כְּמִגְדַּל הַלְּבָנוֹן
צוֹפֶה פְּנֵי דַמָּשֶׂק: **ו** רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל וְדַלַּת
רֹאשֵׁךְ בָּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים: **ז** מַה־יָּפית
וּמַה־נָּעַמְתְּ אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים: **ח** זֹאת קוֹמָתֵךְ
דָּמְתָה לְתָמָר וְשָׁדַיִךְ לְאַשְׁכֹּלוֹת: **ט** אָמַרְתִּי
אֶעֱלֶה בְתָמָר אֹחֲזָה בְּסַנְסִנָּיו וְיִהְיוּ־נָא שָׁדַיִךְ
כְּאֶשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרֵיחַ אַפֵּךְ כַּתַּפּוּחִים: **י** וְחִכֵּךְ
כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב שִׂפְתֵי
יְשֵׁנִים: **יא** אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ: {ס} **יב** לְכָה
דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה נָלִינָה בַּכְּפָרִים: **יג** נַשְׁכִּימָה
לַכְּרָמִים נִרְאֶה אִם־פָּרְחָה הַגֶּפֶן פִּתַּח הַסְּמָדַר
הֵנֵצוּ הָרִמּוֹנִים שָׁם אֶתֵּן אֶת־דֹּדַי

לָךְ: **יד** הַדּוּדָאִים נָתְנוּ־רֵיחַ וְעַל־פְּתָחֵינוּ כָּל־
מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם־יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ:

שיר השירים פרק ח

א מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי יוֹנֵק שְׁדֵי אִמִּי אֶמְצָאֲךָ בַחוּץ
אֶשָּׁקְךָ גַּם לֹא־יָבֻזּוּ לִי: **ב** אֶנְהָגְךָ אָבִיאֲךָ אֶל־בֵּית
אִמִּי תְּלַמְּדֵנִי אַשְׁקְךָ מִיַּיִן הָרֶקַח מֵעֲסִיס
רִמֹּנִי: **ג** שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי וִימִינוֹ
תְּחַבְּקֵנִי: **ד** הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלִַם מַה־
תָּעִירוּ | וּמַה־תְּעֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ:
{ס} **ה** מִי זֹאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר מִתְרַפֶּקֶת עַל־
דּוֹדָהּ תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ שָׁמָּה חִבְּלַתְךָ אִמֶּךָ
שָׁמָּה חִבְּלָה יְלָדַתְךָ: **ו** שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל־לִבֶּךָ
כַּחוֹתָם עַל־זְרוֹעֶךָ כִּי־עַזָּה כַמָּוֶת אַהֲבָה קָשָׁה
כִשְׁאוֹל קִנְאָה רְשָׁפֶיהָ רִשְׁפֵּי אֵשׁ
שַׁלְהֶבֶתְיָה: **ז** מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת־
הָאַהֲבָה וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־
כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ: {ס} **ח** אָחוֹת
לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ מַה־נַּעֲשֶׂה לַאֲחֹתֵנוּ
בַּיּוֹם שֶׁיְּדֻבַּר־בָּהּ: **ט** אִם־חוֹמָה הִיא נִבְנֶה עָלֶיהָ
טִירַת כָּסֶף וְאִם־דֶּלֶת הִיא נָצוּר עָלֶיהָ לוּחַ
אָרֶז: **י** אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת אָז הָיֵיתִי
בְעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם: {פ}
יא כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה בְּבַעַל הָמוֹן נָתַן אֶת־הַכֶּרֶם
לַנֹּטְרִים אִישׁ יָבֵא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כָּסֶף: **יב** כַּרְמִי
שֶׁלִּי לְפָנָי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים
אֶת־פִּרְיוֹ: **יג** הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים
לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי: **יד** בְּרַח | דּוֹדִי וּדְמֵה־לְךָ לִצְבִי
אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים עַל הָרֵי בְשָׂמִים: {ש}

זכות הדפסת בי"ת
ומשניות זהר
יכול להיות שלך או
לעילוי נשמת קרוב
משפחתך!
אלפי דפי גמרא
אלפי פרקי משנה
ותוספתא
נ"ך ודפי זהר לזכותך!

זכות שבועית: 180 ₪

זכות חודשית: 520 ₪

להקדשות: 058-3273775

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת יתרו

יד	יום ראשון	עלות השחר (72 דק) ... 5:21 נץ החמה ..... 6:33 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:26 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:12 סו"ז תפילה ..... 10:05 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:10 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:23	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות כא **ירושלמי:** גיטין יב **תוספתא:** דמאי ב **נ"ך:** שיר השירים ב **משניות:** שבת י **זהר:** חלק ג עמ' שכג-שכד	1
טו	יום שני	**ראש השנה לאילנות** עלות השחר (72 דק) ... 5:20 נץ החמה ..... 6:32 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:26 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:12 סו"ז תפילה ..... 10:05 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:10 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:23	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות כב **ירושלמי:** גיטין יג **תוספתא:** דמאי ג **נ"ך:** שיר השירים ג **משניות:** שבת יא **זהר:** חלק ג עמ' שכה-שכו	2
טז	יום שלישי	עלות השחר (72 דק) ... 5:20 נץ החמה ..... 6:32 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:25 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:12 סו"ז תפילה ..... 10:05 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:11 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:24	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות כג **ירושלמי:** גיטין יד **תוספתא:** דמאי ד **נ"ך:** שיר השירים ד **משניות:** שבת יב **זהר:** חלק ג עמ' שכו-שכח	3
יז	יום רביעי	**הילולת מוהרא"ש זיע"א** עלות השחר (72 דק) ... 5:19 נץ החמה ..... 6:31 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:25 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:11 סו"ז תפילה ..... 10:05 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:12 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:25	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות כד **ירושלמי:** גיטין טו **תוספתא:** דמאי ה **נ"ך:** שיר השירים ה **משניות:** שבת יג **זהר:** חלק ג עמ' שכט- של	4
יח	יום חמישי	עלות השחר (72 דק) ... 5:18 נץ החמה ..... 6:30 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:25 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:11 סו"ז תפילה ..... 10:05 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:13 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:26	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות כה **ירושלמי:** גיטין טז **תוספתא:** דמאי ו **נ"ך:** שיר השירים ו **משניות:** שבת יד **זהר:** חלק ג עמ' שלא-שלב	5
יט	יום שישי	עלות השחר (72 דק) ... 5:17 נץ החמה ..... 6:29 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:25 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:11 סו"ז תפילה ..... 10:04 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:14 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:27 הדלקת נרות (40 דק): 4:34 (20 דק): 4:54	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות כו **ירושלמי:** גיטין יז **תוספתא:** דמאי ז **נ"ך:** שיר השירים ז **משניות:** שבת טו **זהר:** חלק ג עמ' שלג-שלד	6
כ	שב"ק	**שבת קודש פרשת יתרו** עלות השחר (72 דק) ... 5:16 נץ החמה ..... 6:28 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:24 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:10 סו"ז תפילה ..... 10:04 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:15 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:28 מוצש"ק לשיטת ר"ת: 6:28	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות כז **ירושלמי:** גיטין יח **תוספתא:** דמאי ח **נ"ך:** שיר השירים ח **משניות:** שבת טז **זהר:** חלק ג עמ' שלה-שלו	7

יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט הוּא יוֹם מְסֻגָּל מְאֹד לִפְעֹל בּוֹ יְשׁוּעוֹת רַבּוֹת - שִׁדּוּכִים טוֹבִים, זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא,
הַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת שֶׁל פַּרְנָסָה, וְאַשְׁרֵי הַמְנַצֵּל יוֹם זֶה בִּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂמְחָה כָּרָאוּי, כִּי כֹּחוֹ רַב
לִפְעֹל בּוֹ יְשׁוּעוֹת הַרְבֵּה ! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)